

VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

SEGON DE BATXILLERAT

DEPARTAMENT DE VALENCIÀ

CURS 2008-09

DOSSIER DE 2n DE BATXILLERAT

ÍNDEX

COMENTARI DE TEXT

Esquema de comentari	03
Guió de comentari	04
<i>L'Europa de les llengües</i>	16
<i>La mateixa cançó</i>	17
<i>Els valencians "fins"</i>	18
<i>Moren les llengües</i>	19
<i>La batalla francesa contra el "globish"</i>	20
<i>Terminologia i llengües minoritzades</i>	21
<i>Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la llengua</i>	22
<i>A l'atenció del molt honorable</i>	24
<i>Diàbolo, campana o cilindre, tu què ets?</i>	25
<i>Els escriptors i el riu</i>	26
<i>Discurs inaugural de la Fira de Frankfurt</i>	27
<i>M'emporto l'última agenda</i>	28
<i>Tecnologia</i>	29
<i>Dona fatal</i>	30
<i>Nota sobre la llibertat</i>	31
<i>Els "Harry Potter" d'Abacus</i>	32
<i>Hi ha vida més enllà del derbi</i>	34
<i>Nans del pensament</i>	35
<i>Covardia</i>	36
<i>Periodisme</i>	37
<i>Correu comercial</i>	38

TREBALLS OBLIGATORIS

<i>Les vaques no volen</i> (16 d'octubre)	39
<i>Greix a la costa del sol</i> (6 de novembre)	40
<i>Massa hipotèrmia</i> (11 de desembre).....	41
<i>Aconseguir una consola</i> (8 de gener).....	42
<i>Tristany, Isolda i l'oxitocina</i> .. (12 de febrer)	43
<i>"Litronas" al carrer</i> (5 de març)	44
<i>Ràpida teoria del porro</i> (2 d'abril)	45
<i>Plena de seny</i> (7 de maig)	47

LITERATURA

Anselm Turmeda. Francesc Vicenç Garcia	48
Josep Bernat i Baldoví. Teodor Llorente	49
Eugeni d'Ors. Josep Carner	50
Joan Salvat-Papasseit. Carles Riba	51
Bernat Artola	52
Vicent Andrés Estellés. Ausiàs March	53
Miquel Martí i Pol. Maria-Mercè Marçal.....	54
Manuel Vicent.....	55
Carme Riera.....	57
Quim Monzó.....	58

DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA

La llengua catalana a la Viquipèdia	59
Els dialectes catalans (Eixample Web)	62
Vocabulari de sociolingüística	63
Interposició lingüística	67
Multilingüisme	68
Les Normes de Castelló de 1932	69

MORFOSINTAXI

L'oració composta. El relatiu	71
Paradigma del verb CANTAR	75
Paradigma del verb BATRE	76
Paradigma del verb TEMER	77
Paradigma del verb SERVIR	78
Paradigma del verb DORMIR	79

FORMACIÓ DE MOTS

La creació lèxica	80
-------------------------	----

PROVES DE SELECTIVITAT

<i>La revolta dels antipub</i> (Text)	Juny 2004	85
<i>Pena de mort a Enrique...</i> (Text)	Setembre 2004	86
<i>La cohesió lingüística</i> (Text i qüestions)	Juny 2005	87
<i>La mirada</i> (Text)	Setembre 2005	89
<i>De buit en buit</i> (Text i qüestions)	Juny 2006	90
<i>De buit en buit</i> (Solucionari)	Juny 2006	92
<i>La intel·ligent no es casa</i> (Text i qüestions)	Setembre 2006	93
<i>Els factors polítics</i> (Text i qüestions)	Juny 2007	94
<i>Els factors polítics</i> (Solucionari)	Juny 2007	96
<i>Setge, escola i família</i> (Text i qüestions)	Setembre 2007	97
<i>Val més dedicar les...</i> (Text i qüestions)	Juny 2008	98
<i>Val més dedicar les...</i> (Text i qüestions)	Juny 2008	100
<i>A Pequín sense carmanyoles</i> (Text i qüestions)	Setembre 2008	101
<i>A Pequín sense carmanyoles</i> (Solucionari)	Setembre 2008	103

CRITERIS DE CORRECCIÓ DE LES PAU

Criteris de correcció de l'UJI	104
--------------------------------------	-----

PLANIFICACIÓ DEL CURS

AVALUACIÓ	LECTURES	EXÀMENS
PRIMERA	1. Data:	1. Comentari parcial. Data:
SEGONA	2. Data:	2. Comentari complet. Data:
TERCERA	3. Data:	3. Comentari i qüestions. Data:
		4. Comentari i qüestions. Data:

PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

A. Capacitat d'anàlisi i síntesi (COHERÈNCIA) (3 punts)

- 0.-Introducció
 - 1.1.-Tema
 - 1.2.-Temes secundaris
 - 1.3.-El títol
- 2.-Resum
- 3.-Organització del text
 - 3.1.-Delimitació de les parts constitutives del text (= Estructura interna)
 - 3.2.-Progressió temàtica
 - 3.3.-Tipologies estructurals (= Estructura temàtica)

B. Comentari sobre el contingut (ADEQUACIÓ I COHESIÓ)

B1) Caracterització del text (3 punts)

- 1.-Àmbit d'ús
- 2.-Tipus de text
- 3.-Gènere
- 4.-Finalitat comunicativa
- 5.-Varietat lingüística
 - 5.1.-Variació diatòpica
 - 5.2.-Variació diastràtica: dialecte social
 - 5.3.-Variació diafàsica: registres (més formal - menys formal)
 - 5.4.- Llenguatge general/ llenguatge d'especialitat
- 6.-Polifonia i intertextualitat
 - 6.1.-Polifonia
 - 6.2.-Intertextualitat
- 7.-Pressuposicions
 - 7.1.-Pressuposicions pragmàtiques
 - 7.2.-Pressuposicions lingüístiques
- 8.-Funcions lingüístiques predominants.
- 9.-Modalitat oracional, modalització i impersonalitat
 - 9.1.-Modalitat oracional
 - 9.2.-La impersonalitat
 - 9.3.-La modalització
- 10.-Mecanismes de cohesió lèxica
 - 10.1.-Relacions referencials
 - 10.2.-Relacions de sentit
- 11.-Mecanismes de cohesió gramatical
 - 11.1.-La dixi. (jo/tu-ara-ací)
 - 11.1.a)-Dixi personal
 - 11.1.a')-Dixi social
 - 11.1.b)-Dixi espacial
 - 11.1.c)-Dixi temporal
 - 11.2.-La referència fòrica o mecanismes anafòrics de cohesió
- 12.-Mecanismes de connexió
 - 12.1.-Connectors textuais
 - 12.2.-Connectors gràfics

B2) Valoració personal (1 punt)

- B2.1.- Valoració sobre el text
- B2.2.- Judici personal sobre el tema o els temes tractats

A. CAPACITAT D'ANÀLISI I SÍNTESI (COHERÈNCIA)

0.-Introducció. Podem començar amb una breu introducció —d'un parell de línies, per exemple— aprofitant el títol, el tema principal, el contingut, la coneixença de l'autor, etc. Si ens convé, podem enllaçar aquesta introducció amb la valoració final del nostre comentari.

1.-Establiment del tema o els temes de què tracta el text. Veure si pot inferir-se del títol o d'altres elements paratextuals (fotos, elements subratllats i altres aspectes tipogràfics). (0,5 punts)

1.1.-Tema¹. = Eix temàtic: un Sintagma Nominal, una frase, un mot, sovint de caràcter abstracte i genèric. En els textos argumentatius, la tesi sol coincidir amb el tema.

1.2.-També pot haver-hi **temes secundaris** (motius secundaris).

Hem de tenir en compte els elements paratextuals², que són els que acompanyen al text, i que poden donar pistes sobre el tema. El principal element paratextual és el títol.

1.3.-El títol pot ser:

a) temàtic. Títol que concentra la idea fonamental del text, bé de manera total o parcial. Podem distingir entre:

- **temàtic** (*“La guerra d'Iraq, una guerra colonial pel petroli”*). Típics dels textos expositius per a introduir la informació de manera clara (*“La variació lingüística”, “Conflicte lingüístic i disgregació”*).
- **parcialment temàtic** (*“Tecnologia”*).

b) remàtic. Títol que presenta una relació amb el text que no és temàtica, sinó que es tracta d'una metàfora, una metonímia, una relació causa-efecte, una paròdia del contingut, etc. (*“Massa hipotèrmia”, “Em sent indi”, “Pena de mort a Enrique Iglesias”*).

2.-Realització d'un resum del text on l'estudiant ha de mostrar que ha entès el text i sap destriar les idees principals de les secundàries. (1 punt)

2.1.-Hem de fer un **resum³** (=argument =contingut =assumpte) amb les nostres pròpies paraules. En el resum no hem d'incloure necessàriament el tema, ja que són conceptes distints.

¹ Hem de procurar expressar el tema en un màxim de 9 o 10 paraules. D'una banda, si és massa llarg potser s'assemblarà massa al resum; d'altra banda, amb només un o dos mots, difícilment podrem definir l'eix temàtic.

² Hi ha altres elements paratextuals que poden ajudar a trobar el tema, però que no solen aparèixer en els textos que comentarem, com ara fotografies o il·lustracions, elements subratllats o altres aspectes tipogràfics (grandària, color o tipografia) que tractarem en l'apartat corresponent.

³ Per exemple, en un màxim de 9 o 10 línies, més o menys una quarta part del text a comentar.

3.-Delimitació de les parts constitutives del text. Analitzar la informació seleccionada i establir com s'organitza: si hi ha un únic tema (tema constant), si apareixen temes derivats (subtemes) o si es passa d'un tema a un altre (progressió lineal). Altres tipologies estructurals: causa-conseqüència, problema-solució, descripció-enumeració...; estructura analitzant, paral·lelística, enquadrada... **(1,5 punts)**

Organització del text:

3.1. Delimitació de les parts constitutives del text (Estructura interna).

	EN GENERAL	T. EXPOSITIUS	T. ARGUMENTATIUS
A	Introducció	Qüestionament: Per què?	Premisses. <i>Captatio benevolentiae</i> .
B	Desenvolupament	Resolució: Perquè...	- Exposició dels fets. - Arguments (i contraarguments).
C	Conclusió	Recapitulació: Per tant...	Tesi.

3.2. Progressió temàtica. La manera com s'articula la informació coneguda (*tema*) i la informació nova (*rema*). Els textos solen combinar els tres tipus de progressió temàtica:

- **Progressió de tema constant** (si hi ha un únic tema). Reprén un mateix element com a tema en frases successives. Un eslògan publicitari, un panegíric, “*A una mossa gravada de verola...*” “*Diners de tort fan veritat...*”
 Frase 1: $T_1 \rightarrow R_1$
 Frase 2: $T_1 \rightarrow R_2$
 Frase 3: $T_1 \rightarrow R_3$
- **Progressió de temes derivats.** El tema inicial (un hipertema explícit o implícit) es divideix en diversos subtemes o "parts". Relació d'inclusió referencial. Organitza jeràrquicament el text. Una descripció d'una casa (l'entrada.../la cuina.../el menjador...).
 Hipertema $\rightarrow T_1 / T_2 / T_3$
 Frase 1: $T_1 \rightarrow R_1$
 Frase 2: $T_2 \rightarrow R_2$
 Frase 3: $T_3 \rightarrow R_3$
- **Progressió lineal** (si es passa d'un tema a un altre). Cada rema es converteix en el nou tema. El centre d'interès va canviant.
 Frase 1: $T_1 \rightarrow R_1$
 Frase 2: $T_2 (=R_1) \rightarrow R_2$
 Frase 3: $T_3 (=R_2) \rightarrow R_3$

Exemple:

“A l'IES La Plana estudien més de sis-cents jòvens de moltes nacionalitats. Hi ha peruans, veneçolans, colombians, etc.; però sobretot romanesos. El romanés, com la llengua catalana, prové del llatí. Ja hem après que el llatí és la mare de les llengües romàniques.”

3.3. Tipologies estructurals (Estructura temàtica).

Textos expositius. Els diferents esquemes organitzatius impliquen tipologies estructurals del tipus:

1. **Pregunta - resposta.**
2. **Problema - solució.**
3. **Causa - efecte.**
4. **Comparació.**
5. **Seqüència temporal.**
6. **Classificació.**

Textos argumentatius. Les diferents estratègies argumentatives impliquen tipologies estructurals:

1. Estructura **analitzant** (deductiva o anticlimàtica). La tesi apareix al començament del text.
2. Estructura **sintetitzant** (inductiva o climàtica). La tesi apareix al final.
3. Estructura **enquadrada** (o circular). La tesi apareix al començament i al final.
4. Estructura **paral·lelística** (en paral·lel). Dues o més idees d'importància semblant.
5. Estructura **dialèctica**. S'hi inclou la tesi pròpia i l'antítesi.
6. Estructura **repetitiva**. La tesi apareix al llarg de tot el text.
7. Estructura **oberta**. Si el contingut pot ser completat.

L'autor pot utilitzar diferents **tipus d'argumentacions**⁴: exemplificació; analogia; autoritat; *modus ponens* (inferència que afirma); *modus tollens* (inferència que nega); sil·logisme hipotètic; sil·logisme disjuntiu; reducció a l'absurd o *reductio ad absurdum*; posar de manifest determinats valors, com la llibertat o la solidaritat...; la utilització de la repetició o argumentum ad nauseam; l'argument *ad hominem* (per exemple *tu quoque* "tu també"); l'argument *ad populum* ("tothom ho pensa, tothom ho fa"), etc. També poden aparèixer **contraargumentacions**: per refutació; per concessió a l'adversari...

ALTRES CASOS

Textos narratius de ficció:

- a) Plantejament
- b) Nus
- c) Desenllaç

Textos narratius informatius: la notícia. Respon a les preguntes conegudes com les 6 W (*qui?*, *què?*, *on?*, *quan?*, *com?*, *per què?*). Ordena la informació segons un interès decreixent, que es coneix com "*piràmide invertida*".

- a) Titular: avantítol (el motiu) títol (titular pròpiament dit) i subtítol (informació complementària).
- b) Entradeta o *lead* (resum). Sovint el primer paràgraf.
- c) Cos (dades en interès decreixent). Diversos paràgrafs.

Textos descriptius

Informació jerarquitzada (de més general a més concreta).

Textos instructius

Estructura enumerativa o dividida en fases d'un procés.

Textos retòrics o literaris

Hi ha múltiples estructures possibles.

Textos conversacionals

Estructura basada en la successió dels torns de paraula (intercanvi dialògic).

⁴ Quan aquestes argumentacions són defectuoses s'anomenen *fal·làcies*.

B. COMENTARI SOBRE EL CONTINGUT (ADEQUACIÓ I COHESIÓ)

B1) Caracterització del text (3 punts) (0,5 punts per aspecte tractat (independentment del grup que siguin)).

1.-Establir l'àmbit d'ús: acadèmic, periodístic, publicitari, jurídic, administratiu, literari...

Àmbit acadèmic (científic, tècnic i humanístic. Àmbit periodístic. Àmbit publicitari. Àmbit jurídic. Àmbit administratiu. Àmbit literari. Àmbit col·loquial o familiar. (*Àmbit polític*).

2.-Tipus de text: expositiu, argumentatiu, narratiu, retòric, descriptiu...

Sovint trobarem textos on es combinen diferents seqüències textuais: per exemple, una seqüència expositiva i una argumentativa, en alguns gèneres de l'àmbit periodístic o acadèmic, dóna lloc a una tipologia textual **expositivoargumentativa**. També descobrirem seqüències utilitzades amb finalitats atípiques: per exemple, en un text publicitari (augmentatiu) pot aparèixer una seqüència narrativa o descriptiva.

3.-Gènere: article d'opinió, carta al director, ressenya, conte, debat, conferència, article de divulgació científica, assaig...

4.-Finalitat comunicativa: informar sobre un tema, persuadir, orientar l'opinió o la conducta, etc.

Pel que fa al **canal**, trobem les característiques previsibles dels textos escrits: alt grau de preparació, temps i espai de l'enunciació no compartits per l'emissor i el receptor, absència de possibilitat d'interacció entre els participants en la situació comunicativa.

TIPUS DE TEXT	FINALITAT	GÈNERE
Expositiu o explicatiu	Explicar. Fer entendre una cosa. Per què? Què és?	Fullet informatiu. Refrany. Exposició oral. Currículum. Llibre de text. Monografia. Examen. Article especialitzat. Diccionari. Enciclopèdia. Tractat de divulgació científica.
Argumentatiu	Argumentar. Convèncer d'alguna cosa.	Article d'opinió. Columna periodística. Debat. Carta al director. Anunci publicitari. Assaig (humanístic o científic). Editorial. Discurs polític.
Narratiu	Narrar. Contar fets i accions. Què fa? Què passa?	Notícia. Reportatge (informació + opinió). Crònica (informació + opinió). Pel·lícula. Acudit. [<i>Novel·la.</i>] [<i>Conte.</i>]
Descriptiu	Descriure. Informar. Com és?	Catàleg. Endevinalla. Guia temàtica. Retrat. Fitxa policial.
Instructiu	Donar instruccions. Ordenar o aconsellar alguna cosa	Manual d'ús. Recepta de cuina. Llei. Gramàtica. Consell. Reglament.
Retòric o literari	Finalitat estètica i lúdica. Atraure l'atenció del receptor, produint-li sensacions diverses (divertiment, bellesa...)	[<i>Novel·la.</i>] [<i>Conte.</i>] Poema. Assaig literari. Embarbussament. Eslògan publicitari. Cançó. [<i>Teatre.</i>]
Conversacional	Conversar. Interactuar socialment dos o més interlocutors.	Entrevista. Conversa telefònica. Conversa cara a cara. Debat televisiu. [<i>Teatre.</i>] Xat.

5.-Varietat lingüística: determinar el dialecte geogràfic (variació diatòpica), el dialecte social (variació diastràtica) i el registre (variació diafàsica o funcional). Sobretot, veure si es tracta d'un registre formal o informal i justificar-ho, i determinar si el llenguatge és general o d'especialitat.

5.1.-Variació diatòpica, segons la procedència geogràfica:

Català oriental

- Rossellonés o septentrional: jo *canti*...
- Central: és el més difós: *eixerit, joguina, nen, petó, tomàquet, rauxa, xai*...
- Balear: *jo cant, nosaltres cantam, es meu homo, sa nina, horabaixa, al-lot*...
- Alguerés: article *lo*, possessius: *la mia*...

Català occidental

- Nord-occidental: article *lo*, tu *parlos*...
- València
 - València septentrional
 - Castellonenc
 - Apitxat
 - Meridional
 - Alacantí

Trets distintius **català oriental - català occidental** que podem trobar en el registre estàndard:

- Desinències del **present de subjuntiu** (persones 1a, 2a, 3a i 6a): jo *canti*-cante, tu *cantis*-cantes, ell *canti*-cante, ells *cantin*-canten.
- **Plurals** de mots en **-s** o **-ns**: *homes*-hòmens, *joves*-jóvens, *marges*-màrgens...
- **Alternança e/a**: *nedar*-nadar, *xerrar*-xarrar...
- **Lèxic específic**: *mirall*-espill, *llombrígol*-melic, *farigola*-timó, *papallona*-paloma(-eta)...
- **Accentuació**: *anglès*-anglés, *cafè*-café, *aprèn*-apren, *aparèixer*-aparéixer...
- **Alternança tll/tl**: *ametlla*-ametla, *espatlla*/espatla, *butlla*/butla...

[Un altre tret distintiu són les desinències dels **incoatiu**s de la 3a conjugació (persones 1a, 2a, 3a i 6a) al present d'indicatiu (*serveixo*-servisc/servesc/servixo...) i de subjuntiu (*serveixi*-servisca...). Però no prendrem en consideració l'alternança **eix-ix** en les persones 2a, 3a i 6a) al present d'indicatiu (*serveixes*-servixes, *serveix*-servix, *serveixen*-servixen) perquè les formes en **-ix** (que trobarem en la documentació oficial de la Generalitat Valenciana) tenen poca tradició literària, encara que són vives a la llengua oral del català occidental.]

Dins del català occidental, els principals trets específics del **valencià** són:

- Pronom neutre: **açò**. Adverbi de lloc: **ací**. Adverbis de temps: dins, prompte (en lloc de *dintre*, *aviat*).
- Possessius: *meua*, *teua*, *seua*, *meues*, *teues*, *seues*. Combinació pronominal (li'l, li la, li'ls, li les).
- Desinència **-e** al present d'indicatiu: jo cante...
- Desinències **-ara**, **-era**, **-ira** a l'imperfet de subjuntiu: *anara*, *diguera*, *patira*.
- **Lèxic específic**: *eixir*, *tindre*, *vindre*, *aplegar*, *llavar*, *esvarar*, *gitar-se*, *vesprada*, *colp*, *raïl*, *dacsa*, *moixama*, *granera*, *poal*, *ensalada*, *creïlla*, *vore*...

[També tenen poca tradició literària els demostratius: *este*, *eixe*; *esta*, *eixa*.. (*aquest*, *aqueix*...); els numerals: *huit*, *dihuit*, *dèsset*, *dènou* i *huitanta* (*vuit*, *divuit*, *disset*, *dinou*, *vuitanta*) i l'adverbi *hui* (*avui*).]

5.2.-Variació diastràtica, atenent a la procedència social. **Dialecte social** = sociolectes, que responen a sectors socials: home/dona; urbà/rural; classe alta/mitjana/baixa; edat jove/adult/edat avançada; nivell cultural del emissor, etc. Per exemple, el sociolecte infantil, l'argot dels mariners, l'argot dels delinqüents...

5.3.-Variació diafàsica = registres, d'acord a l'àmbit d'ús:

Més formal (grau de formalitat alt)

Literari	àmbit literari
Científicotècnic	àmbit acadèmic (textos especialitzats)
Juridicoadministratiu	àmbit administratiu
	àmbit jurídic
Estàndard	àmbit periodístic
	àmbit publicitari
	àmbit acadèmic (textos divulgatius)
Col·loquial	àmbit col·loquial o familiar
<i>Vulgar</i>	

Menys formal (grau de formalitat baix)

En l'àmbit d'ús periodístic solem trobar un **registre estàndard** (=registre formal neutre) amb un **grau de formalitat**: baix/ mitjà/ alt.

Els **col·loquialismes** poden indicar expressivitat, un to de complicitat o proximitat al lector. També poden contrastar amb **cultismes**.

- 5.4.-**
- Llenguatge general** = sense massa tecnicismes.
 - Llenguatge d'especialitat** = amb molts tecnicismes.

6.-Polifonia i intertextualitat.

Per a entendre un text, el lector ha de complir uns requisits:

- Delimitar **les veus** que hi apareixen, i amb quina s'hi identifica l'autor (6.1)
- Conèixer **les referències textuais** o **intertextualitat** (6.2)

6.1.-Polifonia⁵ (Les veus del discurs). Podem distingir entre:

- **Autor real:** la persona que escriu el text.
- **Lector real:** la persona que llig el text.
- **Autor model:** la representació mental que el lector real es fa de l'autor a través de la lectura del text.
- **Lector model:** la representació mental sobre el lector que l'autor real té present quan elabora el seu text. Per a comprendre el text, aquest lector "ideal" ha de saber coses que no s'hi expliquen, com els *coneixements enciclopèdics* (conjunt de referències culturals, en el sentit més ampli del terme), i ha de compartir una certa ideologia amb l'autor.
- **Locutor** (± narrador): és la veu que conta els fets, el **jo** discursiu. El locutor en 1a persona del singular és propi dels textos subjectius. El locutor en 3a persona del singular és propi de l'àmbit acadèmic. El locutor en 1a persona del plural pot ser:
 - Plural de modèstia (nosaltres = jo + ø) (plural fals) Típic de textos expositius de l'àmbit acadèmic.
 - Nosaltres inclusiu (= jo + tu + tu...) (=locutor + al·locutari) Implica el lector en les afirmacions del locutor.
 - Nosaltres exclusiu (= jo + ell + ell...)
 - Nosaltres global o universal (= jo + tu... + ell...)
- **Enunciador** (± personatges), en sentit ampli: les veus, diferents a la del locutor, que apareixen al text. (En sentit estricte, les veus que parlen en primera persona.) Pot aparèixer o no. Hi ha tres procediments bàsics per introduir la veu d'un enunciadore (=discurs reportat):
 - **Discurs directe.** Diàlegs o citacions textuais marcades per mitjans gràfics i sintàctics: verbs de dicció, guions, cometes o cursiva... (La va mirar i li va preguntar: "on aniré sense tu?")
 - **Discurs indirecte.** Verb de dicció + conjunció que (La va mirar i li va preguntar que on aniria sense ella). Hi ha una pèrdua informativa que pot ser rellevant. A més, és impossible posar elements del discurs directe com: onomatopeies, interjeccions, vocatius, exclamacions, enunciats inacabats...
 - **Discurs indirecte lliure.** Un enunciat en 3a persona sense marques gràfiques ni sintàctiques (La va mirar. On aniria sense ella?). El lector nota una discordança enunciativa entre les dues veus, locutor i enunciadore (narrador i personatge).
- **Al·locutari** (± narratori): la persona a qui s'adreça el locutor en el text, el **tu** discursiu. Pot aparèixer o no. Un *nosaltres inclusiu* implica un al·locutari.

6.2.-Intertextualitat. Quan el text inclou referències a d'altres textos. La intertextualitat ens remet a d'altres enunciadors:

- Relacions hipertextuals ("*Hi ha vida més enllà del derbi*").
- Relacions metatextuals. Un text és comentari d'un altre (un treball sobre *La plaça del Diamant*).
- Relacions intertextuals o interdiscursives, quan s'hi inclou un text d'un altre autor ("*Sèsam, obre't*").
- Relacions paratextuals: títol, subtítol, prefaci, notes... (l'epígraf "*La carn vol carn*" del poema *Els amants* d'Estellés fa referència a un vers d'Ausiàs March).

⁵ La ironia s'ha tractat tradicionalment dins de les figures retòriques: "dir el contrari d'allò que es vol dir". Però també pot incloure's en la polifonia si considerem que és una mena de citació. En l'enunciació irònica, el locutor posa en escena ("imita") la veu d'un enunciadore que diu alguna cosa incongruent o absurda, alhora que se'n distancia.

7.-Pressuposicions

Es tracta de la informació implícita, que el lector ha de deduir i que permet a l'autor “fer entendre”, “suggerir” una cosa sense “dir-la”. Les pressuposicions ens ajuden a interpretar correctament el text. Poden ser de dos tipus:

7.1.- Pressuposicions pragmàtiques o sobreentesos. Significat addicional que transmet l'emissor i que es dedueix del **context extralingüístic**, de la situació comunicativa concreta, i que està relacionat amb el principi de cooperació conversacional [màximes de qualitat (és veritat, ho sé); quantitat (informació necessària, ni excessiva ni insuficient); pertinença (informació oportuna, apropiada) i manera (sense ambigüitats, informació ordenada i clara)]. Si el lector no interpreta correctament aquestes pressuposicions no podrà entendre diferents elements pragmàtics com la ironia, la interrogació retòrica, la metàfora, la hipèrbole...

7.2.-Pressuposicions lingüístiques: es dedueixen a partir del **text** mateix: verbs subjectius (*Assassinar/ajusticiar*. “*Confesse* que m’agrada Julio Iglesias...”), interrogacions parcials (“*Quan* vas anar a Nova York?”), verbs o marcadors aspectuals (“*Continua* fumant porros.”, “El Castelló guanya *de nou*.” “Sé que *encara* m'estimes.”), les nominalitzacions (“L’*actuació* fou un èxit”), adjectius epítets (“El *flamant* DVD s’imposa gradualment...”), sentits deduïbles (“aquest nou *artefacte*...”), oracions de relatiu adjectives explicatives (“El defensa central, *que* és el millor de l’equip, ha renovat el contracte.”), oracions de relatiu adjectives especificatives (“La ràdio *que* us escolta”), enunciats incomplets, etc.

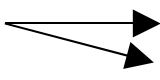
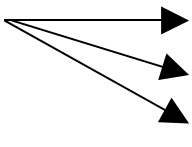
8.-Funcions lingüístiques predominants

Segons la intenció de l'emissor predominarà una funció o funcions:

1. **Funció referencial** o representativa → **el referent**, sobre el que es transmet informació objectiva. Oracions enunciatives. Verbs en 3a persona (locutor en tercera persona). Mode indicatiu. (Textos narratius, descriptius, expositius...)
2. **Funció expressiva** o emotiva → l'**emissor** projecta en el text la seua part emotiva o racional. Oracions exclamatives, desideratives, condicionals. Pronoms i verbs en 1a persona (locutor en primera persona). Mode subjuntiu. (Textos conversacionals, argumentatius...)
3. **Funció conativa** o apel·lativa → **el receptor**, en el comportament del qual intenta incidir l'emissor. Verbs en 2a persona del singular o del plural (locutor en segona persona). Mode imperatiu. Presència de l'al·locutari. (Textos instructius, conversacionals, argumentatius...)
4. **Funció fàtica** o de contacte → **el canal**. És la capacitat del llenguatge per a activar, mantenir obert o tancar un intercanvi comunicatiu. En una conversa: interrogacions i interjeccions al receptor: “*m’enteneu?*”. (Textos conversacionals...)
5. **Funció metalingüística** → **el codi**. Es fa servir la facultat del llenguatge per a reproduir-se a si mateix com a objecte. (Textos expositius: diccionaris, estudis teòrics sobre lingüística...)
6. **Funció estilística** o poètica → **el missatge**. Quan es fa servir la capacitat creativa del llenguatge i s'intensifiquen els recursos expressius, poc habituals o sorprenents. (Textos literaris o argumentatius: un poema, un anunci publicitari...)

9.-Modalitat oracional, modalització i impersonalitat.

9.1.-Modalitat oracional. L'actitud de l'emissor determina el **predomini** (o la presència) d'un **tipus d'oracions**:

- 1 Enunciatives (o asseveratives). afirmatives
negatives
Expressen els fets des d'una posició objectiva. Mode indicatiu.
- 2 Exclamatives. Expressen emoció, sorpresa, estat d'ànim de l'emissor. Signe d'admiració.
- 3 Dubitatives (o de probabilitat). Perífrasi “*deure + infinitiu*”; “*tal vegada...*”, “*probablement...*”
- 4 Interrogatives generals / parcials
directes / indirectes
retòriques
- 5 Desideratives. Expressen el desig de l'emissor. Mode subjuntiu.
- 6 Exhortatives (o imperatives). Ordres, manaments o prohibicions. Mode imperatiu. Perífrasis d'obligació personals (“*haver de + infinitiu*”, “*caldre que + subjuntiu*”) o impersonals (“*caldre + infinitiu*”, “*se + haver + de + infinitiu*”).

9.2.-La impersonalitat. Discurs objectiu. L'emissor amaga la seua presència per a conferir a l'enunciat un caràcter universal, o per a presentar com a objectiu un text que en realitat no ho és.

- Verbs impersonals: *caldre, haver-hi*.
- Oracions amb “*se*” impersonal = impersonals reflexes (“*Es diu...*”).
- Construccions amb subjecte de caràcter genèric: *hom, tothom, la gent, algú, un, les persones*.
- Construccions amb valor impersonal: 2a persona singular, 1a plural o 3a plural (“*Quan veus...*”, “*Escrivim ç davant...*”, “*Han destituït l'entrenador.*”).
- Predomini de la modalitat enunciativa.
- Predomini del mode indicatiu.
- Oracions passives (“*Bernd Schuster ha sigut destituït*”, “*El tabac és desaconsellat*”).
- Construccions d'infinitiu (“*Fumar no és aconsellable*”).

9.3.-La modalització. Discurs subjectiu. L'emissor manifesta la seua actitud o la seua posició respecte d'allò que diu.

- Recursos tipogràfics: signes de puntuació (cometes, guions, punts suspensius i parèntesis), la lletra cursiva, la lletra negreta, etc.
- Elements lèxics valoratius: adjectius (*desafortunat*), substantius (*desgràcia*), adverbis (*afortunadament, malauradament*).
- Verbs expressius de sentiments (*lamentar, criticar, desitjar, celebrar, aplaudir...*).
- Perífrasis verbals: d'obligació o de probabilitat.
- Fórmules d'expressivitat de l'emissor: interjeccions, invocacions i renecs (*Uf!, Mare de Déu!*)
- La derivació: diminutius, augmentatius pejoratius i superlatius.
- Elements pragmàtics: ironia, interrogació i exclamació retòriques, canvis de llengua, canvi de registre, metàfora, comparació, hipèrbole, metonímia...

10.-Mecanismes de cohesió lèxica.

Referència lexicosemàntica, relació entre dos o més elements lèxics (**substantius, adjectius, lexemes verbals**).

10.1.-Relacions referencials (identitat de referència, mateix referent).

- Repetició lèxica
- Sinonímia

10.2.-Relacions de sentit (identitat de sentit, comparteixen un significat).

- Antonímia:
 - Complementaris: la negació d'un suposa l'afirmació de l'altre (*mascle – femella; viu – mort*).
 - Contraris o antònims pròpiament dits: s'hi estableix una gradació (*alt – baix; pobre – ric*)
 - Recíprocs: s'hi estableix una implicació (*llegir – escriure*)
- Famílies lèxiques (*colom, colombaire; fusta, fuster, fusteria*)
- Mots generals (*cosa, fet, succés, acció, esdeveniment...*)
- Camps semàntics = camps conceptuals (*pa, ensaïmada, coca...*)
- Hiperonímia / hiponímia / cohiponímia (*mamífer/gat/gos*). Un hiperònim, un hipònim o un mot general també poden funcionar com a sinònims en un text i establir, per tant, una relació referencial. (“Tinc un gat. És un mamífer encantador”.)
- Relació enciclopèdica. Elements que remetent a un coneixement compartit, a un mateix marc comunicatiu. “*Escola*”: “*pissarra, guix, paper, taules, soroll, xiquets, pati, mestres, estudi, avaluació.*”
- Figures literàries semàntiques (metàfora, metonímia i comparació).
- Aposició (“*Dalí, pintor universal*, també va ser escriptor”).
- Nominalització (“Han comprat moltes queviures. *L'abundància* de menjar em fa pensar que preparen una festa”).

11.-Mecanismes de cohesió gramatical.

Referència gramatical (**determinants, pronoms, morfemes verbals...**)

11.1.-La dixi. (jo/tu-ara-ací) = Referència dística. Alguns elements del text fan referència al context comunicatiu, per tant, hi ha marques de l'emissor, del receptor, de l'espai o del moment de l'enunciació.

11.1.a)-Dixi personal (jo/tu)

- Pronoms personals (*jo, em, tu, et, nosaltres, ens, vosaltres, us...*)
- Morfemes verbals de 1a o 2a persona, del singular o del plural.
- Possessius, si fan referència a l'emissor o al receptor (“La *teua* opinió no m'interessa.”)
- Hi ha diferents tipus de “nosaltres”: 1.-Plural de modèstia. 2.-Nosaltres inclusiu. 3.-Nosaltres exclusiu. 4.-Nosaltres global o universal.

11.1.a’)-Dixi social: expressions lingüístiques que manifesten el tipus de relació social entre els interlocutors:

- Relació formal (senyor/a, il·lustríssim/a...) També el plural majestàtic (Nós) reservat per a reis o papes.
- Relació informal (*tu*, hipocorístics com “*Ximo*” o “*Pep*” per a referir-se al receptor...)

11.1.b)- Dixi espacial. Marca amb dístics:

- la proximitat a l'emissor: *aquest/a, açò, ací, aquí.*
- la posició intermèdia: *aqueix/a, això.*
- la llunyania: *aquell/a, allò, allí, allà, enllà.*

11.1.c)-Dixi temporal. Elements que remetent al temps de l'enunciació: morfemes verbals de present, passat o futur; adverbis i locucions de temps (*ara, enguany; ahir, abans; demà, després...*); i demostratius (*aquesta vesprada, aquell dia...*).

Respecte al moment de l'enunciació, els temps verbals poden mostrar:

- Coincidència o simultaneïtat: *Present d'indicatiu*⁶
- Anterioritat: *Perfet* (pretèrit indefinit). *Passat simple* (pretèrit perfet simple) o *passat perifràstic*. [*Pretèrit imperfet d'indicatiu* en alguns casos molt concrets.]
- Posterioritat: *Futur*.

⁶ Altres valors del **present d'indicatiu**:

- Present d'indicatiu **amb valor atemporal**, propi de les afirmacions que pretenen un caràcter universal, habitual en els textos de l'àmbit acadèmic (“La disgregació *consisteix* en la pèrdua de la consciència unitària”). També pot aparèixer en l'àmbit periodístic, encara que només es tracte de la visió personal de l'autor.
- **Present amb valor de passat o present històric** (“Jaume I *entra* a València el 9 d'octubre de l'any 1238”).
- **Present amb valor de futur** (“El pròxim diumenge *actua* a l'auditori Lluís Llach”)

11.2.-La referència fòrica o mecanismes anafòrics de cohesió.

Alguns elements del text fan referència a uns altres elements que formen part del text mateix.

- **Anàfora** pronominal: el referent va davant = antecedent)
 - Anàfora d'identitat ("M'he comprat una planta. **La** posaré ací".)
 - Anàfora de sentit ("El teu mòbil és roig. Jo me'**l** compraré blau".)
- **Catàfora** pronominal: el referent ve després ("Ja **ho** sé, has aprovat l'examen". Ja **la** tinc: m'han regalat la moto que volia!")
- **El·lipsi**: anàfora zero ("Lluïsa no ha vingut. Està malalta.")
- **La determinació** ("Ha vingut *una* dona preguntant per tu. *La* dona duia una foto teua.")
- L'ús de **possessius** o de **demostratius**, si fan referència a altres elements del text ("A l'estrena acudiren Joel Joan i Anna Sahun. *La seua* presència fou una gran sorpresa." "La protagonista de la pel·lícula es diu Li. *Aquest* nom és xinès).)
- Relacions entre **temps verbals**, la correlació temporal. Quan el temps de l'enunciació s'expressa en passat, per exemple en una narració ("Sempre *cantava* la cançó que li *havia ensenyat* sa mare i que, anys després, *taral·larejaria* el seu fill.") hi ha relacions anafòriques:
 - Pretèrit imperfet d'indicatiu (anafòric de present),
 - Pretèrit plusquamperfet d'indicatiu (anafòric de passat),
 - Condicional (anafòric de futur).

12.-Mecanismes de connexió.

Si no hi ha connectors textuais parlarem d'**estil segmentat**. Els mots connectors són paraules o grups de paraules que cohesionen el text. Tipus:

- Conjuncions i locucions conjuntives (*però...*)
- Preposicions i locucions prepositives (*entre altres coses...*)
- Adverbis i locucions adverbials (*d'una banda ...de l'altra*)
- Altres mots o expressions (*recapitulant...*)

12.1.-Connectors textuais. Classificació:

1. Estructuradors de la informació: comentadors, ordenadors (per a introduir un tema, per a començar, per a continuar, per a acabar...).
2. Connectors lògics: additius, consecutius, de condició, de causa, de finalitat, per a fer concessions, contraargumentatius (de contrast, per a desmentir...).
3. Reformuladors: explicatius, de rectificació, per a excloure, recapitulatius.
4. Operadors discursius: de reforç argumentatiu, d'exemplificació, de formulació, de control de contacte, per a indicar temps/espai.

12.2.-Connectors gràfics. La disposició textual i tipogràfica:

- Recursos ortotipogràfics (grandària, color o tipografia).
- Índex gràfics (xifres, símbols, lletres, guions...).
- Signes de puntuació: punt i a part, punt i seguit, punt i coma, coma, dos punts, parèntesi...
- Col·locació dins de la pàgina o dins d'un índex: com més a la dreta més secundària és la informació.

B2) Valoració personal

1. Valoració de les idees exposades per l'autor.
2. Nous arguments a favor o en contra.
3. Interés o actualitat del tema tractat. Temes relacionats.
4. Avaluar si el text aconsegueix la finalitat comunicativa que es proposa.
5. Judici personal.

En els apartats anteriors del comentari havíem d'expressar-nos de forma neutra mitjançant l'ús de formes impersonals o despersonalitzadores. Ara, en l'apartat de la valoració personal, haurem de canviar a fórmules personals i modalitzadores.

Podem diferenciar allò que és **valoració del text** (sobre el contingut del text, i sobre la seua adequació, coherència i cohesió); i allò que és **judici personal sobre el tema** tractat.

B2.1.- Valoració sobre el text. (0,5 punts)

Què opine jo sobre el text?

- Sobre les idees exposades per l'autor.
- Nous arguments a favor o en contra de la tesi defensada per l'autor.
- Sobre l'interés o actualitat del tema tractat. Temes relacionats (que justifiquen l'afirmació que és un tema actual o d'interés...).
- Si el text aconsegueix o no la finalitat comunicativa que es proposa. (Si el text pot convèncer o no els destinataris, si sorprén el lector, si crea complicitat, si és original...).

B2.2.- Judici personal sobre el tema o els temes tractats (0,5 punts)

Què opine jo sobre el tema?

- Judici personal sobre el tema o els temes tractats. Tal vegada també sobre algun tema de recent actualitat que s'hi puga relacionar. Quan el text ho permeta, hem de demostrar que tenim assumits valors com el respecte i la solidaritat cap als col·lectius discriminats socialment per raons sexuals, econòmiques, racials i lingüístiques⁷.

⁷ "Nosaltres, parlants d'una llengua minoritzada durant segles, hauríem de ser especialment sensibles davant aquestes qüestions." Maria de la Pau JANER

L'EUROPA DE LES LLENGÜES

Miquel Siguan

- Dir que la llengua és l'expressió més clara d'una identitat nacional, d'una col·lectivitat, equival a dir que els límits geogràfics de la comunitat nacional coincideixen o haurien de coincidir amb els d'ús de la llengua i, per tant, que les fronteres polítiques s'haurien d'ajustar a les fronteres lingüístiques. Però això té una dificultat de principi: mentre que les fronteres polítiques que separen els Estats o les regions administratives són línies contínues perfectament dibuixades que separen amb precisió els habitants d'una banda de la frontera dels habitants de l'altra, els mapes lingüístics presenten gradacions més o menys continuades i situacions intermèdies en les quals es barregen les llengües i inclús abunden els illots de parlants d'una llengua en territori de l'altra a una banda i l'altra de la frontera lingüística.
- 5 Sense exagerar gens, es pot afirmar que la majoria de fronteres que separen els Estats del continent europeu no es corresponen amb fronteres lingüístiques definides, sinó que constitueixen talls arbitraris en situacions complexes.
- A la frontera entre França i Espanya no es donen interpenetracions mútues del francès i del castellà, però en canvi, en el seu extrem occidental, el basc s'entén pels dos marges de la frontera i a l'extrem oriental passa el mateix amb el català. A l'est de l'hexàgon la frontera, que ha variat ben sovint al llarg dels segles, travessa la zona de dialectes germànics. Inclús a la frontera francesa amb Bèlgica, prop de l'Atlàntic, trobem una zona de penetració del flamenc. La separació de les dues llengües de Bèlgica és, en molts punts, insegura i Brussel·les és oficialment bilingüe. Fins i tot l'alemany penetra dins les fronteres belgues. [...]
- 15 Un segle de reivindicacions nacionals i lingüístiques ha produït rectificacions en el mapa d'Europa i ha permès satisfer moltes aspiracions, però el panorama resultant dista de ser perfecte i produeix a més la impressió, o millor la seguretat, que qualsevol alternativa seria també imperfecta. Cal, doncs, arribar a la conclusió que fins i tot acceptant que la llengua és un element característic de la comunitat nacional no és possible deduir de la distribució geogràfica de les llengües les fronteres polítiques entre els Estats nacionals, i que sempre caldrà admetre una certa coexistència de llengües en un mateix territori. I que caldrà arbitrar fórmules polítiques per permetre aquesta coexistència.
- 25 De fet, la majoria dels Estats europeus actuals inclouen en els seus límits diferències lingüístiques importants.

[Extret de *L'Europa de les llengües*. Edicions 62. PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 1999]

LA MATEIXA CANÇÓ

Enric Sòria

El nostre diari ens informa que a la seu del SGAE de Barcelona es van llegir les nominacions als Premis de la Música, uns guardons d'àmbit estatal concedits a una sèrie de categories, entre les quals hi ha la de millor cançó en català. Enguany, els cantants nominats són Núria Feliu, Pastora i Jaume Sisa. Tots tres es mereixen el premi, per
5 diversos motius, i no hi ha més que desitjar-los sort. El diari ens informa també que, des de fa tres anys, l'Acadèmia de la Música manté nominacions separades per a la millor cançó en català i en valencià, i que aquesta última sempre queda deserta, perquè els cantants valencians que s'expressen en l'idioma comú s'inscriuen en la denominació més general, i els de l'Acadèmia, a la tercera, comencen a pensar que aquesta separació és supèrflua. Cosa
10 que vol dir que tothom no s'ha tornat boig encara. Més ben dit, els únics que s'han tornat bojós no són ni els artistes, escriptors, etc., que usen el valencià, ni el seu públic, que també sap molt bé en què parlem i de què, sinó uns governants que diuen que ens representen i que han aprofitat un embolic nominalista per amargar-nos la vida als que continuem parlant, escrivint i cantant al nostre país en la llengua en què la gent ho havia fet sempre. I
15 amb aquesta excusa, tot el que es fa en la llengua del país és titllat de traïdor, d'aliè o bé considerat incomprendible. És clar que la bogeria té els seus efectes, i potser per això, em conten que un dels col·legis més cars del meu país, situat a Bétera, es nega a rebre informació en català perquè diu que els seus alumnes no entenen aquest idioma estrany. Ells només miren per la qualitat de l'ensenyança, sense ombra d'ideologia?

[Aparegut al diari *Avui*, l'11 de març de 2006]

ELS VALENCIANS “FINS”

Rafael L. Ninyoles

No cal una particular agudeses per a advertir que un dels processos que impulsen dins la nostra societat el canvi d'idioma és aquest sentiment d'autoodi. Seria, però, inexacte de generalitzar aquest mecanisme a *tots* els estrats socials. Entenc que el fenomen d'autoodi està íntimament lligat al procés de mobilitat social i, pel que fa al nostre país, és summament característic de les classes mitjanes urbanes. És a dir, sol produir-se dins aquells nivells que han esdevingut de manera més directa l'escenari de les pressions contraposades (*cross pressures*) provinents dels grups socials i lingüístics més clarament antagonics.

Dins d'aquests nivells, l'autoodi és una forma extrema de resposta a les lleialtats en conflicte. Amb això vull dir que, en termes generals, l'autoodi no apareix 1) ni entre els individus de la classe dominant –per definició–, i 2) ni als estrats més baixos de l'escala social, on sol existir una consciència lingüística bastant espontània. Precisant-ho més, aquest fenomen implicaria principalment dos sectors: 1) els individus econòmicament ascendents, els quals poden veure en l'idioma d'origen un llast per a llur ingrés dins els estrats superiors, i 2) els sectors castellanòfons urbans: a) no inclosos en la classe dominant, b) ni forasters. Diem que l'autoodi és el sentiment d'inferioritat que experimenten determinats individus per posseir els trets que els identifiquen com a membres d'un grup. L'actitud més simple és, naturalment, negar la pertinença a aquest grup. Quan una comunitat lingüística és objecte de discriminació els seus membres poden generalment adoptar l'idioma dominant i abandonar el propi. Però llur conducta no sol ésser simplement passiva, perquè l'abandonament del grup lingüístic d'origen sovint comporta el sentiment d'hostilitat contra aquells que hi continuen integrats. L'individu que s'esforça a negar els seus vincles amb el propi grup, normalment pateix un greu conflicte. El canvi d'identitat cultural no es produeix sense resistències internes. Però, en tot cas, no es tracta d'això, únicament.

De fet, en qualsevol grup hi ha l'antagonisme contra aquells membres que intenten d'assimilar-se als sectors dominants. I, davant l'animositat provinent del propi grup, aquells poden sentir-se com a "traïdors" o deslleials als seus congèneres, i menysprear-los des d'una posició d'avantatge.

Per als individus que aspiren a integrar-se en el grup dominant, els sentiments de poder i d'*estatus* són inseparables de la necessitat d'infringir als inferiors el menyspreu que ells mateixos reben dels superiors. Llur pròpia frustració engendra l'antagonisme, el qual apuntarà a víctimes relativament indefenses. El resultat és una postura desafiant, crítica i agressiva. I, en aquestes circumstàncies, el pas de l'idioma que hom considera "inferior" a l'idioma dominant no és tan sols una manera de rompre amb el grup cultural d'origen, sinó que sovint va lligat a una intolerància militant respecte als qui segueixen usant aquell idioma. Així, la submissió, d'una banda, es converteix en insolència d'una altra. Els valencians "fins" menyspreen els valencians "baixos". En aquest fet, hem de veure l'indicador més exacte de la frustració i l'autoodi que pesen sobre el nostre país.

[Extret de *Conflicte lingüístic valencià*. PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 1998]

MOREN LES LLENGÜES

Maria de la Pau Janer

Quan érem infants, va ser la forma d'aproximar-nos al món, de comprendre'l. La nostra llengua era l'eina que ens descobria la pròpia realitat. A través de les paraules, balbucejants primer, rotundes més endavant, ens explicàvem la vida. Compreniem que el món és ample i divers.

- 5 El pensament s'estructura a través de la llengua que parlam. La nostra llengua ens serveix per comprendre allò que ens envolta, per donar-hi una dimensió, per apropar-nos-hi. Cada llengua és un univers de signes que, quan es combinen, permeten la narració precisa i l'adjectivació exacta, suggereixen l'èpica o desperten l'emoció. Cada llengua és un tresor que cal preservar de l'infortuni, de la degradació lenta, de la mort.
- 10 Segons *L'informe sobre les llengües del món*, elaborat pel Centre UNESCO del País Basc, actualment es parlen entorn de 6.000 llengües arreu del món. La meitat d'aquestes llengües poden desaparèixer abans de l'any 2010. La intencionalitat de l'informe és descriure l'estat de les llengües del món, avaluar els problemes que pateixen i preservar el patrimoni lingüístic mundial.
- 15 Us ho imaginau? La desaparició d'una llengua rere l'altra, inexorablement, sense que ningú no pugui fer-hi res. Una llengua, amb tota la força de les seves peculiaritats, de la riquesa de mots i de formes, d'expressions elaborades durant segles, convertida en no-res. Les llengües són llegat del temps i prova de la complexitat del pensament humà, instrument de comunicació, una manera concreta d'existir i d'ocupar un lloc al món.
- 20 La UNESCO i Linguapax han publicat una síntesi en català de *L'informe sobre les llengües del món*. Es tracta d'un balanç sobre l'estat de les llengües del món que valora el seu estat en diversos àmbits d'ús. Quan una llengua es mor definitivament, es moren amb ella segles de cultura i una forma irrepetible de mirar el món. Cada llengua desapareguda és una pèrdua feixuga, que hauríem d'intentar evitar. Nosaltres, parlants d'una llengua minoritzada durant
- 25 segles, hauríem de ser especialment sensibles davant aquestes qüestions.

[Aparegut al diari *Avui*, el 5 de març de 2005]

LA BATALLA FRANCESA CONTRA EL 'GLOBISH'

Elianne Ros

Dave ja no sap parlar ni la seva pròpia llengua. Nascut a la Gran Bretanya, aquest enginyer aeroespacial de 39 anys viu i treballa a París des d'en fa 12. A la seva empresa, com a gairebé totes les multinacionals, la llengua franca és l'anglès. I a casa, amb les seves filles, parla en anglès. O sigui, que bona part de la seva vida transcorre en l'idioma de Shakespeare. Però quan va a la seva terra, la seva família l'acusa d'expressar-se en perfecte *European English trash*, més conegut com a *globish*, aquest nou esperanto que s'imposa en un món, el de l'empresa, cada vegada més integrat per professionals de diferents nacionalitats que avui viuen a Berlín i demà a Madrid o a Tòquio. L'inventor del *globish* és un enginyer francès, Jean-Paul Nemièr, que va descobrir que ell s'entenia millor amb els seus companys de Seül que els anglosaxons de la seva mateixa companyia. Es comunicaven en un anglès descafeïnat, que Nemièr ha sistematitzat creant un mètode d'aprenentatge basat en 1.500 paraules. Però que se li hagi acudit a un francès no significa que França hagi tirat la tovallola davant l'inexorable avanç del *globish*. Al contrari. S'hi resisteix amb dents i ungles protegint la llengua de Molière amb tots els mitjans al seu abast.

Per exemple, a França es tradueixen fins i tot els títols de crèdit de les pel·lícules. I el cine francès i la *chanson* mantenen la seva preeminència als mitjans de comunicació. Una norma que s'aplica fins i tot a la versió francesa d'*Operación Triunfo*, la *Star Academie*, on els concursants —que viuen en un *chateau* en lloc d'un anodí *loft*— estan forçats a interpretar molt més Hallyday o Aznavour que Madonna. La llei Toubon, que data del 1994, estableix l'obligació d'utilitzar el francès en múltiples àmbits de la vida, inclòs el laboral. Fa un any, una empresa nord-americana va ser condemnada per un tribunal a dirigir-se als seus treballadors en francès en lloc de fer-ho en anglès. A més, va haver d'indemnitzar el comitè d'empresa amb 580.000 euros. Malgrat les possibles represàlies, el *globish* segueix avançant com una marabunta.[...]

Recentment, els sindicats han lamentat la "discriminació" que pateixen els assalariats que no dominen l'anglès. Però els mateixos francesos que reclamen poder treballar en la seva llengua incorporen cada vegada més paraules anglòfiles com *job* per referir-se a una feina o *cool* per jutjar que una cosa està en ona. La llei obliga també a utilitzar expressions purament franceses en la publicitat escrita.[...] Però no es pot enviar la legislació a lluitar contra els elements. Si el 17 de gener passat el president d'Airbus, Louis Gallois —que és francès de soca-rel—, va utilitzar l'anglès en la seva última roda de premsa, celebrada a París, significa que la cosa és greu. Tan greu com que els mateixos britànics, tal com fa Dave, ja parlen en *globish*.

[Aparegut al diari *El Periódico*, el 13 de febrer de 2007]

Terminologia i llengües minoritzades

Anna Aguilar-Amat

Laura Santamaria

Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Traducció i d'Interpretació
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

La terminologia és una eina indispensable per a qualsevol Estat, en especial quan aquest posseeix una llengua que ha estat sotmesa a condicionaments històrics regressius. Sota la denominació de «llengua minoritzada» englobem totes les llengües objecte de discriminació, entenent que es pot tractar de llengües minoritàries o de llengües no minoritàries com les d'alguns països d'Àfrica o d'Amèrica Llatina. La normalització lingüística i terminològica és, en aquests casos, un objectiu prioritari. Però aquest objectiu de vegades s'enfronta als criteris internacionals que pretenen una globalització tot adduint una millor comunicació científica i comercial. Aquesta pretesa comunicació òptima podria amagar, tanmateix, una expansió de mercats i un colonialisme cultural. L'intent de respectar el pluralisme i de valorar positivament la multiculturalitat demana un esforç d'anàlisi qualitativa de la idiosincràsia conceptual d'altres cultures.

[...]

Cada llengua és única i irrepetible, no només en el seu aspecte lingüístic, sinó també perquè instrueix el parlant sobre la percepció del món i la forma de ser individual i col·lectiva. De la mateixa manera que hi ha espècies biològiques que són eliminades de la Terra, una llengua que desapareix s'emporta informació valuosa que contribueix a explicar la cultura i l'evolució de l'ésser humà.

El desconeixement sobre el patrimoni lingüístic de la humanitat és tan gran que fins i tot s'ignora el nombre de llengües vives existents. Se n'han catalogat unes 4.500 de vives i unes altres 20.000 entre llengües i dialectes (Siguan, 1996). D'aquestes, entre 1.500 i 2.000 són africanes (i les parlen el 90% dels habitants de l'Àfrica). Potser caldria tenir en compte, doncs, almenys alguna de les vint-i-cinc o trenta llengües vehiculars d'aquest continent veï (*fulfulde, wolof, lingala, bambara, swahili*, etc.).

Els que propugnen l'homogeneïtat cultural pensen que unes quantes llengües més o menys no tenen gaire importància. A partir de la conquesta de les expedicions europees a final del segle XV, en molts llocs s'ha considerat el multilingüisme com una amenaça d'Estat, un element disgregador d'una voluntat nacional imposada per una minoria dominant. Tanmateix, el multilingüisme és la forma normal de vida de centenars de milions de persones a tot el món.

El monolingüe tendeix a creure en una identificació entre la realitat i la seva expressió verbal i, per això, és propens a un pensament dogmàtic i absolutista, mentre que qui està acostumat a moure's entre llengües i cultures diverses, accepta amb més facilitat les divergències i les ambigüitats.

El plurilingüisme i l'interculturalisme són una riquesa que haurien de promoure els sistemes educatius, els mitjans de comunicació i la investigació científica. La diversitat lingüística i la protecció de les llengües minoritàries i minoritzades és el millor llenguatge que tenen els humans per a la comprensió internacional, i l'única manera d'evitar un pensament únic. Així doncs, les persones que consideren possible, i fins i tot desitjable, un món monolingüe volen un món amb una sola manera de pensar i d'actuar on les cultures divergents siguin relegades al folklorisme. D'aquesta manera es neguen a admetre que el seu sistema no és un sistema perfecte i que podria millorar en comparar-lo amb els altres.

[Quaderns. Revista de traducció 3, 1999 pàgina 111]

Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià

1. D'acord amb les aportacions més solvents de la romanística acumulades des del segle XIX fins a l'actualitat (estudis de gramàtica històrica, de dialectologia, de sintaxi, de lexicografia...), la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francès dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constitueixen una llengua, és a dir, un mateix «sistema lingüístic», segons la terminologia del primer estructuralisme (annex 1) represa en el Dictamen del Consell Valencià de Cultura, que figura com a preàmbul de la Llei de Creació de l'AVL. Dins d'eixe conjunt de parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altra modalitat territorial del sistema lingüístic, i presenta unes característiques pròpies que l'AVL preservarà i potenciarà d'acord amb la tradició lexicogràfica i literària pròpia, la realitat lingüística valenciana i la normativització consolidada a partir de les Normes de Castelló.

2. El fet que una llengua es parle en diferents demarcacions polítiques o administratives no és una característica exclusiva del valencià, sinó la situació més habitual en les llengües del món. Així, el portugués es parla a Portugal i al Brasil; l'anglès és la llengua d'Anglaterra, d'Irlanda, dels Estats Units d'Amèrica i d'Austràlia; el castellà o espanyol es parla no sols a Espanya sinó també en la major part dels països hispanoamericans (Argentina, Mèxic...), etc. Les característiques lèxiques i gramaticals peculiars del valencià, que el diferencien d'altres parlars del nostre sistema lingüístic, conviuen amb altres característiques compartides majoritàriament per tots estos parlars. Per una altra part, l'existència d'eixos trets específics, sentits com a propis i dignes de ser preservats, és un fet comú en altres llengües.

3. La llengua és un vehicle de comunicació i de cultura. Compartir una llengua, per tant, equival també a compartir el llegat cultural que s'ha transmés en eixa llengua. Però això no implica que els valencians no tinguem unes senyes d'identitat i unes característiques culturals pròpies, i que les percebem com a clarament diferenciades de les dels altres pobles que usen la nostra llengua. El mateix, d'altra banda, ocorre entre francesos i quebequesos, que compartixen el francès; entre portuguesos i brasilers, que compartixen el portugués, o entre anglesos, irlandesos, nord-americans o australians, que compartixen l'anglès, etc. I això sense perjuí que cadascun d'estos pobles tinga la seua entitat política, social i cultural pròpia.

4. En l'àmbit territorial de l'actual Comunitat Valenciana, la llengua pròpia dels valencians ha rebut majoritàriament el nom de valencià o llengua valenciana (annex 2), que començà a generalitzar-se, sobretot, a partir de la segona mitat del XV a causa de l'esplendor politicoeconòmica, cultural i literària que assolí el Regne de València en aquell moment. A pesar d'existir una tradició particularista valenciana respecte a l'idioma propi (annex 3), la consciència de posseir una llengua compartida amb altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó s'ha mantingut constant fins a època contemporània (annex 4). Per això, la denominació històrica de valencià ha coexistit amb la de català, documentada en determinades fonts valencianes (annex 5), i generalitzada en l'àmbit de la romanística i de la universitat valenciana de les últimes dècades. Així mateix, no són escassos els testimonis en què s'ha evitat usar el nom d'una de les parts per a designar tot el conjunt del sistema lingüístic mitjançant fórmules compostes o sincrètiques tals com llengua valenciana i catalana (annex 6), o bé en què s'han proposat denominacions integradores i superadores de la diversitat onomàstica (annex 7).

5. La denominació de valencià és, a més, l'establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Per tant, d'acord amb la tradició i amb la legalitat estatutària, l'AVL considera que el terme més adequat per a designar la llengua pròpia en la Comunitat Valenciana és el de valencià, denominació que s'ha preservat legalment, ja que és una de les principals senyes d'identitat del nostre poble. Este nom pot designar tant la globalitat de la llengua que compartim amb els territoris de l'antiga Corona d'Aragó ja esmentats, com també, amb un abast semàntic més restringit, la modalitat idiomàtica que ens caracteritza dins d'eixa mateixa llengua. Així mateix, és plenament vàlida la denominació de llengua valenciana, sense que este ús implique que es tracte d'un idioma diferent del compartit amb els altres territoris ja indicats.

6. És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de valencià, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de català, reconeguda en els estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol (annex 8) i la jurisprudència (annex 9). L'existència d'eixes dos denominacions pot crear equívocs sobre la cohesió de l'idioma en alguns contextos, especialment fora de l'àmbit lingüístic compartit. Per esta raó l'AVL considera necessari que els governs autonòmics implicats, en col·laboració amb el Govern espanyol, adopten les mesures pertinents (habilitació de fórmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada. Estes fórmules s'haurien d'anar introduint també en àmbits acadèmics o d'una altra naturalesa. D'esta manera es podria garantir coherentment la legítima presència del gentilici valencià fora de la nostra Comunitat i, alhora, conciliar la realitat filològica amb la realitat legal i sociològica valenciana.

7. En relació amb el model de codificació de la llengua, cal tindre present que no tots els idiomes de cultura han seguit unes directrius úniques i exclusives. Hi ha models de codificació que tenen un caràcter molt centralista i que es basen en una única varietat literària (com és el cas de l'italià, format a partir fonamentalment del florentí literari); n'hi ha uns altres que es basen en una varietat creada a partir de l'adopció d'elements de diferents parlars (com és el cas de l'èuscar batua), i n'hi ha d'altres, encara, que respecten les diferents modalitats dins de la unitat (com és el cas del portugués de Portugal i el del Brasil). Esta última possibilitat, atesa la rica tradició lingüística i literària del valencià dins de la llengua compartida, és la que l'AVL considera com la més adequada per al nostre idioma, ja que permet respectar la diversitat dins de la unitat. El que es proposa, per al conjunt de la llengua, és, per tant, una codificació policèntrica alhora que convergent.

8. Partint d'estos criteris, en l'àmbit territorial valencià, la codificació s'ha fet i es fa d'acord amb un model que incorpora les característiques pròpies dels parlars valencians, tal com es reflectix en els acords normatius adoptats fins ara per l'AVL. Això possibilita disposar de versions valencianes pròpies (mitjans de comunicació, productes audiovisuals, aplicacions informàtiques, mercat editorial, texts litúrgics i religiosos...), la qual cosa no s'ha d'interpretar com a signe de fragmentació lingüística, sinó com una via de promoure l'ús de l'idioma mitjançant l'acostament del model de llengua valencià als seus usuaris. En esta direcció, l'AVL, acollint-se als punts 87 i 88 de la instrucció pontifícia *Liturgiam authenticam*, ha optat per fer una nova versió dels texts litúrgics catòlics, a partir dels texts canònics llatins, fidel no sols a les peculiaritats lingüístiques pròpies sinó a una rica tradició històrica de versions litúrgiques valencianes.

9. Sense perjuí del que assenyala el punt anterior, en els usos oficials i institucionals de l'idioma que, amb un abast general, es facen fora del conjunt de tot el seu àmbit territorial, s'hauria d'utilitzar un model de llengua convergent, basat en formes clàssiques integradores, la determinació i aprovació del qual hauria de correspondre a les diferents institucions amb competències normatives sobre la llengua compartida. Esta desitjable convergència ha de ser perfectament compatible amb la possibilitat d'utilitzar els models de llengua propis de cada territori en els usos que afecten les relacions particulars entre les institucions de fora del nostre àmbit lingüístic (resta d'Espanya, Unió Europea...), per una banda, i les institucions i les persones físiques i jurídiques de les comunitats autònomes que compartixen el mateix idioma, per una altra. En conseqüència, l'AVL, fent ús de les atribucions que li conferix l'article 5 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, insta totes les institucions valencianes, les administracions, els poders públics i el sistema educatiu, així com els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i les empreses de titularitat pública o que compten amb finançament públic a ajustar les seues iniciatives en defensa de la denominació i l'entitat del valencià als principis i criteris continguts en el present dictamen. Així mateix, l'AVL fa una crida a tots els parlants del nostre idioma perquè, amb la màxima generositat i flexibilitat, cooperen en la solució del denominat conflicte lingüístic valencià amb sentit comú i visió de futur. És una condició necessària, per bé que no suficient, per a fer possible l'ús normal i la dignificació de l'idioma en un context de globalització creixent on la pervivència de llengües minoritzades com la nostra exigeix, entre altres coses, una gran solidaritat entre tots els seus usuaris i l'allunyament tant de qualsevol temptació fragmentarista com de qualsevol esperit uniformitzador monocèntric.

Monestir de Sant Miquel dels Reis

València, 9 de febrer del 2005

A L'ATENCIÓ DEL MOLT HONORABLE

Molt Honorable Senyor Eduardo Zaplana, president de la Generalitat Valenciana:

Joaquim Monzó Gómez (de nom de ploma, Quim Monzó), veí de Barcelona, de professió escriptor, a la vostra Molt Honorable persona, amb tot el respecte i consideració,

EXPOSA:

5 Que, havent sabut pels mitjans de comunicació les noves directrius que la Conselleria d'Educació del Govern valencià ha enviat a les editorials, desitjaria, per la present, exposar les consideracions següents.

10 Que aplaudeix sense reserva els motius que impulsen la conselleria a establir uns mínims per l'assignatura «Valencià. Llengua i Literatura» i a eradicar, en conseqüència, tots aquells autors espuris que poguessin contaminar les rectes essències de la llengua valenciana pel fet d'haver nascut fora de la comunitat que la vostra Molt Honorable persona presideix.

15 Que, no obstant això, desitjaria que, en el cas de l'infrascrit, es prengué en consideració que, tot i haver nascut a Barcelona (i excloent-lo aquesta circumstància del paradís de les aules valencianes d'ESO i batxillerat), els seus avantpassats per via paterna van ser sempre valencians, potser des del mateix instant que el Rei En Jaume tingué a bé arrabassar aquelles terres als sarraïns. Aqueixa valencianitat no va pas morir quan l'avi de l'infrascrit (Joaquim Monzó Vidal, conegut entre els amics com a Ximo, i fins i tot «el tio Ximo»), natural de Benigànim, partit judicial d'Ontinyent, comarca de la Vall d'Albaida, província de València) i l'àvia de l'infrascrit (Emília Garcia Benavent, també de Benigànim), casats i residents en el carrer Sant Francesc de la dos cops esmentada població, es van veure obligats (a principis del segle passat o xx) a emigrar i a instal·lar-se en l'aleshores incipient barri del Poblenou, en la no valenciana ciutat de Barcelona.

Per tot això, amb el degut respecte i consideració,

25 SUPLICA:

30 Que li sigui aplicada la categoria d'oriünd, de manera que pugui ser estudiat pels alumnes de la comunitat que la vostra Molt Honorable persona dirigeix amb mà precisa, sens perjudici de les provisions ja dictades i que, si a Déu plau, seran definitivament publicades en forma de decret en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* el mes d'octubre que ve. L'infrascrit basa la seva sol·licitud, per una banda, en el fet que, encara que els seus avis van marxar de terra valenciana fa deu dècades, els seus avantpassats hi van viure durant segles, i la vostra Molt Honorable persona sabrà entendre que unes minses dècades no són gaire res comparades amb la solidesa inapel·lable dels segles. D'altra banda, l'infrascrit apel·la a l'afecció i la simpatia que hom ha sentit sempre cap als oriünds, tant en 35 el terreny esportiu (on de vegades futbolistes sud-americans són contractats com a comunitaris tot i que les proves d'oriündesa són descaradament escasses) com en el polític (on, en les campanyes electorals ajustades, es concedeix sovint poder de vot a descendents de gallecs o pitiüsos amb una oriündesa més esbravada que la que presenta l'infrascrit).

40 És gràcia que espera que mereixi el recte capteniment de vostra Molt Honorable persona. Que vostra vida Déu guardi molts anys.

A la ciutat de Barcelona, el 12 de setembre del 2001.

Firmat.

Diàbolo, campana o cilindre, tu què ets?

El Ministeri de Sanitat revela els resultats de l'estudi per establir un nou quadre de talles per a dones

AGÈNCIES. Madrid.

5 Diàbolo, campana i cilindre, aquesta és la nova classificació del cos femení, resultat de l'ampli estudi sobre la morfologia corporal de les ciutadanes de l'Estat espanyol. Ha estat impulsat pel Ministeri de Sanitat a fi de millorar l'adaptació de les talles de la roba a les mides físiques reals de les dones. Amb el sistema actual de talles, resulta que el 41 per cent de les dones té dificultats per trobar roba que li quedi bé.

10 Després de cinc mesos d'estudis en 59 localitats de l'Estat espanyol (entre les quals Manacor), en els quals s'han amidat 10.415 dones d'entre 12 i 70 anys amb l'ajuda del sistema d'amidament biomecànic de València, l'*Estudi antropomètric de la població femenina a Espanya* ha determinat els resultats que permetran elaborar un nou patronatge de les talles de la roba.

15 Aquest atendra les tres categories que l'estudi, «pioner en el món», ha determinat als cossos femenins i que agrupen en diàbolo, campana i cilindre. El tipus predominant és el primer, que presenta un 39% de la població, seguit del cilindre (36%) i la campana, amb el 25%. Per edats, la pubertat i la joventut (12-30 anys) es correspondrien amb la forma de cilindre, mentre que en la maduresa (30-60 anys) preval el diàbolo i a partir de 60 anys, la majoria de dones presenta una forma de campana.

20 Amb tot això, Sanitat pretén arribar «a un conveni sobre els codis, que es traduirà en una norma», amb els sectors del disseny, la comercialització i la distribució per «promoure una imatge més saludable de la dona». Així ho explicà el ministre de Sanitat, Bernat Soria, durant la presentació de l'estudi. Així mateix n'assenyalà la utilitat per conèixer la «gravetat o levitat» de l'estat de salut que presenta la població femenina.

25 Tot i que encara es desconeix si la norma entorn del patronatge de les talles seria decret o decret llei, es vol arribar a un codi que deixaria enrere la talla convencional que existeix actualment a favor d'una que presentaria tres paràmetres (pit, cintura i maluc) per cada estatura. En general, les dades de pes de la majoria de les espanyoles es troben dins dels límits convencionals, de manera que el 56'2% té un pes normal, el 24'9% presenta excés de pes i el 5%, primesa lleu. Per tant, encara que l'obesitat es fa patent amb l'edat, ja que són obesas el 31'8% de les dones d'entre 60 i 70 anys, la majoria de la població femenina, el 86'1%, no requeriria consulta ni tractament mèdic ni per excés ni per defecte. Sòria va posar èmfasi que «els casos de primesa extrema apareixen en dones molt joves i minven amb l'edat».

35 Pel que fa a l'alçada, l'estudi revela que les més altes són les al·lotes d'entre 18 i 19 anys, que fan 162'6 centímetres d'altura, mentre que les més joves avancen progressivament des dels 157'7 centímetres de les al·lotes d'entre 12 i 13 anys, fins als 161'6 de les de 16 i 17 anys, que descendeixen fins als 154'7 en les dones d'entre 60 i 70 anys.

[Diari de Balears, 9-02-2008]

ELS ESCRIPTORS I EL RIU

Joan F. Mira

- Això era un periodista que, en el curs d'una entrevista llarga, em preguntava: “Creu que la recepció que ha tingut la seua obra a Catalunya i al País Valencià ha estat suficient? Hi ha veritablement un intercanvi literari ‘normal’, d’una banda a l’altra de l’Ebre?”. El riu, i els escriptors a banda i banda: una llengua, una literatura, i un riu entremig. Escriptors valencians que es lamenten que al nord del riu no són llegits ni coneguts. El prejudici. I jo que li responc, al periodista, aproximadament: Que no estic tan convençut que hi haja prejudicis dels catalans envers els valencians. Que el gran prejudici és el de la societat valenciana contra els seus propis escriptors en la llengua pròpia: a la premsa, a la ràdio, a la televisió, al govern del país, a les institucions públiques, a les llibreries, a les biblioteques.
- 5 Que els escriptors d’aquest país són totalment ignorats per la seua societat i són més ben rebuts a Catalunya que a casa pròpia. Com ara el grapat de valencians que allà són respectats i tenen una influència important en la vida cívica i cultural. Els directors d’*Avui* i de *Vilaweb*, per exemple, són valencians, Vicent Sanchis i Vicent Partal. O escriptors com Enric Sòria o Isabel-Clara Simó, residents a Barcelona. O Ferran Torrent, que ven molts
- 15 més exemplars a Catalunya que al País Valencià. O Josep Piera, o Vicent Alonso. O jo mateix. I contaré un cas extrem i és que, amb motiu de la traducció dels Evangelis, a Barcelona em van fer prop de trenta entrevistes de ràdio, premsa i televisió, i a València no me’n van fer cap: zero (només aquest diari en va reproduir una, feta a Barcelona). El mateix llibre fet pel mateix escriptor, valencià, i a més escrit ben clarament “en valencià”.
- 20 El veritable prejudici està ací, entre nosaltres. En tot cas, que hi haja set o vuit escriptors valencians perfectament coneguts, reconeguts i respectats a Catalunya, això és fantàstic, i no havia passat mai. A pesar del riu Ebre. En una altra època⁸, però, a Castelló i a València dedicaven carrers a Verdaguer i a Àngel Guimerà amb tota normalitat. Ara això és inimaginable. I no sé si també part de la resposta⁹. La meua resposta, en tot cas, es va acabar ací, en la versió sintètica de l’entrevistador.

[Quadern valencià (suplement cultural de El País). Dijous, 2 de novembre de 2007]

⁸ En l'època en què es van redactar les Normes de Castelló, per exemple.

⁹ I no sé si [això és] també part de la resposta.

DISCURS INAUGURAL DE LA FIRA DE FRANKFURT (9-10-2007)

Quim Monzó

Senyores i senyors,

Com que de discursos no n'he fet mai (i no sé si en sabria) els explicaré un conte.

El conte va d'un escriptor (un escriptor que sempre parla molt de pressa) a qui, un dia, li proposen de fer el protocol·lari discurs inicial de la Fira del Llibre de Frankfurt.

5 Això passa l'any que la cultura catalana n'és la convidada. Un any que pot ser, per exemple, el 2007. Abans d'acceptar l'encàrrec, l'escriptor en qüestió —català i, per tant, gat escaldat— dubta. Pensa: “I ara ¿què faig? ¿Accepto la invitació? ¿No l'accepto? ¿La declino amb alguna excusa amable? Si l'accepto, ¿què en pensarà la gent? Si no l'accepto, ¿què en pensarà també la gent?”[...]

10 Una mica, se sent perplex. Al llarg dels temps, la bonança de la història no ha estat al costat de la literatura catalana. Les llengües i les literatures no haurien de rebre mai el càstig de les estratègies geopolítiques, però el reben, i ben fort. Per això el sorprèn que un muntatge com aquest —la Fira de Frankfurt, dedicada a la gran glòria de la indústria editorial— hagi decidit convidar una cultura amb una literatura desestructurada, repartida entre diversos
15 Estats en cap dels quals és llengua realment oficial (encara que n'hi hagi un i mig que ho proclamïn sempre i quan aquesta proclamació no molesti els turistes, els esquiadors o els repartidors de butà).

Per això té dubtes a propòsit de la invitació a Frankfurt. ¿De cop i volta el món s'ha tornat magnànim amb ells, quan n'hi ha tants que els volen perpètuament perifèrics? Recorda, a
20 més, que, en un altre muntatge literari —més nòrdic i bastant més pompós—, ara fa poc més d'un segle (el 1904) el jurat del premi Nobel de literatura va premiar Frederic Mistral. Frederic Mistral no era català. Era occità. Però la referència serveix —no sols perquè alguns catalans i alguns occitans se senten a prop— sinó perquè el premi va molestar tant els puristes de la Nació-Estat (“Soyez propre, parlez français!”) que —mai més a la vida—
25 cap literatura sense Estat ha tornat a tenir un premi Nobel.

A més de la sensació de perplexitat, el personatge del nostre conte té una sensació de justícia. Potser “justícia” no és la paraula exacta. Alguna cosa semblant. Tot i que —com s'ha dit— als catalans els avatars polítics ens han anat d'una manera que no convida a gaire alegries, la literatura catalana és, clarament, una de les pedres fundacionals de la cultura
30 europea. Cap literatura sense Estat d'aquesta Europa (que ara diuen que construïm entre tots), no ha estat ni és tan sòlida, tan dúctil i tan continuada.[...]

Tot això és el que l'escriptor que sempre parla molt de pressa (i a qui un dia li proposen de fer el protocol·lari discurs inicial de la Fira del Llibre de Frankfurt) dubta si ha de dir o no. Dubta també si —si ho diu— els que l'escolten hi pararan gaire atenció. Dubta també si
35 —si hi paren atenció— entendran gaire què vol dir. Pensa també que, de fet, podria dir qualsevol altra cosa sense que en el fons canviés gaire res si, en tota la resta de detalls, compleix el cerimonial. Una de les particularitats més importants del qual cerimonial és, per cert, el temps. I això sí que ho té clar: quan arribi el moment d'acabar —el màxim de minuts estipulats són quinze— mirarà el rellotge [*mira el rellotge*] i dirà:

40 —Res més. Moltes gràcies. Bona tarda.

M'EMPORTO L'ÚLTIMA AGENDA

Josep Maria Espinàs

Cada any m'arribaven dues o tres agendes de butxaca, obsequi d'empreses o institucions. Aquest any les he esperat inútilment. Em deia: "Potser la rebré demà". Fins que m'he decidit a entrar en una papereria i comprar-ne una.

5 La dependenta ha anat cap al fons de taulell, ha rebuscat en unes capses i finalment ha tornat amb una agenda a la mà, exactament de la mida que jo volia. "No sé si li agradarà el color, però em sembla que és l'última que tinc".

10 D'altres em deuen haver passat al davant, perquè ja feia deu o dotze dies que havia començat el nou any i jo no m'havia espavilat. Però quan he començat a passar a l'agenda les cites i els deures que m'havia apuntat en diversos paperets, m'he preguntat si això de les agendes de butxaca no era ja un anacronisme. Els fabricants podrien dir si aquest any ja n'han produït menys, i quines perspectives tenen per a l'any vinent.

15 Segurament dolentes, perquè molta gent es deu haver passat a l'agenda que es pot confeccionar en mòbils, ordinadors i altres aparells innovadors que se m'escapen. Ja fa anys em van regalar una agenda electrònica, vaig introduir-hi uns quants noms i adreces, però aviat me'n vaig desinteressar. Segurament perquè no havia d'emmagatzemar centenars de dades, vaig trobar que la tradicional agenda de paper, amb una doble pàgina per anotar les meves imprevistes, i escasses, obligacions setmanals, m'era més que suficient. No trigava més de quatre o cinc segons a obrir l'agenda pel punt adequat i veure el panorama de tota la setmana.

20 Com el lector deu saber, no fa gaires dies Apple va presentar un nou mòbil —o com se n'hagi de dir, perquè ja no és només un telèfon— que reuneix en aquell petit objecte les més diverses i sorprenents funcions. La novetat ha desencadenat una expectació enorme. "*Hoy las ciencias adelantan / que es una barbaridad*", es cantava en una sarsuela. Sí senyor. Però avui no equival a "actualment, el nostre temps". No. Avui vol dir exactament "avui".
25 Perquè demà la invenció ja s'haurà millorat.

El lector m'haurà de creure si dic que la tradicional agenda de paper, amb espai adequat per anotar-hi cada dia els meus compromisos, és per a un antiquat com jo el disseny més pràctic. Però em temo que l'any que ve em diguin, a la papereria: "Però d'on surt, vostè. Això ja no es fabrica". I seguint el model de tants anys, m'hauré de fer una agenda jo mateix. Pura artesanía.

30

[Aparegut al diari *El Periódico*, el 16 de gener de 2007]

TECNOLOGIA

Enric Sòria

5 Els amics del bon cinema a casa hem anat comprovant com, als comerços del
ram, el flamant DVD s'imposa gradualment sobre el vídeo. Els avantatges
d'aquest nou artefacte són incontestables: major durada i qualitat d'imatge, i
també molta més capacitat d'informació. De fet, en cada DVD que comprem
10 hi cap molt més que una pel·lícula. Per exemple, doblatges i subtítols en
diversos idiomes. Els cànids de costum s'havien il·lusionat pensant que,
gràcies a aquestes vastes possibilitats, podrien sentir els seus films preferits
també en català. Doncs no. De moment el català està exclòs de les opcions
possibles, almenys en la majoria dels DVD comercialitzats a l'Estat
15 espanyol. Sembla que és massa car. Però no solament el català en queda fora.
Avui mateix he vist una edició d'*El timbal de llauna* de Volker Schlöndorff,
comercialitzada per Filmax, que ens ofereix només dues opcions
lingüístiques: l'anglès i el castellà. Aquesta, pel que sembla, és l'alternativa
de la modernitat. *El timbal* era una coproducció francoalemanya, basada en
20 un text del Nobel Günter Grass i interpretada per grans actors (és a dir, gent
que sap *pronunciar* la ira, la tendresa i l'estupor). L'any 1980 es va estrenar
entre nosaltres en versió original alemanya amb subtítols. Eren els bons
temps de la cinefília. Ara, gràcies a les meravelles de la tecnologia, no
podem escoltar una obra mestra ni en la seua llengua ni en la nostra. El futur
ja és ací.

[Avui, 4 de febrer de 2002 PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2002]

DONA FATAL

Isabel-Clara Simó

Ha mort Mercedes McCambridge, l'actriu que va fer de la perversa Emma en la inoblidable pel·lícula *Johnny Guitar*. Com ens va fer vibrar aquella pel·lícula! Amors tumultuosos, frases lapidàries, un pistoler que toca la guitarra, un odi furiós entre dones –que per cert era real–, una música sensual, unes mirades, un clima. Sembla mentida com hem adorat gent d'armes en la pantalla; fins i tot els més pacifistes, ens hem deixat seduir per pistolers, gàngsters, lladres intel·ligents, assassins sentimentals, una galeria de personatges que no acceptaríem en la vida real, a la pantalla ens enamoraven. Parlo en passat, però no perquè senti una excessiva nostàlgia del cinema d'aleshores: sóc dels qui creuen que estan fent-se algunes pel·lícules que mitificaran els nostres néts, d'una remarcable excel·lència. I no sols ens queia la bava amb els 5
10
15
20
25
disparats d'un Robert Redford o la implacabilitat de Sterling Hayden, l'actor que feia de Johnny Guitar, sinó que ens extasiaven, a homes i dones, aquelles tèrboles actrius del cinema negre que interpretaven la dona fatal –traduït del francès, *femme fatale*, que els anglosaxons anomenen *spider woman*, la dona aranya–. Tinc una teoria personal, que podeu negligir, car és la impressió d'una simple aficionada al cinema, que en res pot competir amb els seriosos, solemnes, severs especialistes: que la comèdia americana va fer molt per l'alliberament de la dona, almenys en el nivell casolà: aquells marits que posaven la rentadora o preparaven el sopar, amb una naturalitat que el jovent d'ara s'ha trobat fet, i que li deien a la dona "estimada, sisplau i gràcies", que la recollien de la feina o que admiraven la seva forma de conduir; per a les dones de la meua generació, allò era de marciàns, als antípodes d'aquells marits, reals, que cridaven: "Maria, on cony has ficat les meves sabatilles? Porta-me-les de seguida!". En contrast, el tòrrid cinema negre –com les novel·les corresponents–, admirable en la seva factura, ens posava a l'aguait de la perversitat de les dones, en especial aquelles que volen recol·lectar diners, un paper que usurpen als homes, i que a sobre ho fan a la manera de Lady Macbeth, fent servir el sexe perquè el mascle els faci la feina bruta. Mentre la comèdia ens enlluernava, el cinema negre ens condemnava. De vegades et preguntes com hem sobreviscut tan estupendes.

Avui, 21 de març de 2004

NOTA SOBRE LA LLIBERTAT

Joan Fuster

No feu cas de les lleis. Bé: feu-ne cas, per evitar mals majors. Però tingueu present que les lleis, sota qualsevol règim, sempre han estat dictades per «prohibir». I si en trobeu alguna que sembla facilitar «llibertats», fixe-u-vos-hi, perquè només ho sembla. Les «declaracions» són una altra cosa: són declaracions de «principis». I parlen de «drets»: els drets de l'home i
5 del ciutadà, per exemple. Us auguren i prometen tants «drets», que, si fos de veres, això seria la glòria celestial. Però no: hi ha les lleis. Fins i tot —com en la vigent Constitució espanyola— parlen de «llibertats», però de seguida hi trobareu una clàusula precautòria en la qual ja us adverteixen que aquestes «llibertats» seran «regulades» després, d'una o d'altra manera. Amb la «regulació» corresponent advertireu de seguida que tot són «prohibicions»
10 que la gent que té el poder aplicarà com li plaurà. Convé no oblidar-ho. En la mesura que vivim —si hi vivim— en «llibertat», només és la mesura de «llibertat» que el poder ens atorga. La mitologia de la «llibertat», tan estimada, és una fal·làcia. Tot s'ha de dir: kantianament, les «llibertats» no poden ser llibertats si no són respectuoses amb les altres «llibertats». D'acord. Però entre això i les lleis habituals hi ha una distància abismal. Cada
15 llei que —cada dia— emana del poder, retalla una llibertat. Rarament la llibertat dels amos, però sempre la dels subalterns: la de les «classes subalternes». I que s'autoenganye qui vulga enganyar-se. I per això les lleis sempre han fet por. I per això, en el Codi Civil espanyol, hi ha una ratlla definitiva que diu: «la ignorancia de la ley no excusa de su cumplimiento»... Apa, a «cumplir la ley»! La llibertat, podem «llegir-la» en un poema de
20 Paul Éluard...

[Extret del llibre: *Sagitari*, Editorial D.V. València, 1985]

1.-Digues de quin tipus són les oracions subordinades subratllades i substitueix-les per un nom, un pronom, un adjectiu, un sintagma preposicional o un adverbi, segons s'escaiga.

- a) "...«prohibicions» que la gent que té el poder aplicarà com li plaurà." (línies 9-10)
- b) "...«prohibicions» que la gent que té el poder aplicarà com li plaurà." (línies 9-10)
- c) "I que s'autoenganye qui vulga enganyar-se." (línies 16-17)

2.-A quin element remeten, a quina categoria pertanyen i quina funció sintàctica realitzen els mots següents?

- a) "Bé: feu-ne cas, per evitar mals majors." (línia 1)
- b) "...de seguida hi trobareu una clàusula precautòria..." (línia 7)
- c) "...hi ha una ratlla definitiva que diu: «la ignorancia de la ley...» (línia 18)

ELS “HARRY POTTER” D'ABACUS

Marçal Sintes

Com saben, fa unes setmanes va esclatar una polèmica agra i amb rivets absurds entre els llibreters i la cooperativa Abacus, que, a més d'altres coses, en els seus establiments ven llibres. El detonant va ser el preu al qual es podia comprar a Abacus l'última entrega de l'obra de la Rowling. Abacus (subjecte a la llei de cooperatives) pot aplicar uns descomptes
5 més grans que els que poden aplicar els llibreters ordinaris (subjectes, al seu torn, a la llei del llibre). Però Abacus, a més, va fer una altra cosa: va voler posar el *Harry Potter* en català (normalment més car) al mateix preu que l'edició en espanyol. Així és que *Harry Potter y el misterio del príncipe* (editorial Salamandra) tenia exactament el mateix preu que *Harry Potter i el misteri del príncep* (Empúries, del Grup 62). Bé, doncs he tingut
10 curiositat per saber què està passant amb l'experiment. I en tinc la resposta: fins ara, el 60 per cent dels *Harry Potter* venuts als establiments d'Abacus són en català i el 40 per cent en espanyol. Vull dir que si al català se'l deixa competir en igualtat, és a dir, si se'n fa el màrqueting adequat, si se'l distribueix eficaçment i sobretot -i aquest és l'assumpte que ara i aquí ens ocupa- l'editorial no hi posa un preu diferent, doncs no és segur que sempre quedí
15 segon. Malauradament hem assumit com a normal que els llibres en català siguin més cars, de forma que no ens solem fer preguntes. Preguntes que, tanmateix, són inevitables en un cas tan flagrant com el d'Empúries i els llibres de Harry Potter en català, amb els quals no cal dir que els números surten, i molt folgats.

[Aparegut al diari *Avui*, l'1 de maig de 2006]

QÜESTIONS

1.-A quin element remeten, a quina categoria pertanyen i quina funció sintàctica realitzen els mots següents?

“que” “...i aquest és l'assumpte que ara i aquí ens ocupa...” (línies 13-14)

“hi” “...l'editorial no hi posa un preu diferent...” (línia 14)

2.-Busca al text un exemple de cada tipus de dixi i explica en què consisteix aquest mecanisme referencial.

3.-Digues quina funció sintàctica fan els sintagmes subratllats en els fragments següents, extrets del text; després, torna a escriure els fragments substituint aqueixos sintagmes pels pronoms febles corresponents.

“Abacus, que, a més d'altres coses, en els seus establiments ven llibres” (línies 2-3)

“Preguntes que, tanmateix, són inevitables...” (línia 16)

4.-Digues de quin tipus és l'oració subordinada subratllada i substitueix-la per un nom, un pronom, un adjectiu, un sintagma preposicional o un adverbi, segons s'escaiga.

“El detonant va ser el preu al qual es podia comprar a Abacus l'última entrega de l'obra de la Rowling.” (línia 3)

5.-Transforma l'estructura subratllada de SP a oració subordinada adverbial de manera:

“Vull dir que si al català se'l deixa competir en igualtat” (línia 12)

6.-Digues a quina categoria sintàctica pertanyen i quin valor semàntic tenen els mots següents. Després torna a escriure l'oració substituint-los per un mot o per una expressió equivalent.

“és a dir” (línia 12), “doncs” (línia 14).

7.-Explica quins processos de formació de nous mots han originat els mots següents. Després escriu per a cadascun d'aquests mots un altre exemple que continga el mateix morfema derivatiu.

“establiment” (línia 2), “curiositat” (línia 9), “eficaçment” (línia 13), “inevitables” (línia 16)

8.-Busca un sinònim per als mots següents:

“rivets” (línia 1), “malauradament” (línia 15), “folgats” (línia 18).

9.-Al text apareix la utilització de la lletra cursiva. Digues en què consisteix aquest recurs tipogràfic i quina funció realitza dins el text.

HI HA VIDA MÉS ENLLÀ DEL 'DERBI'

Sergi Fidalgo

- 5 Dormir la ressaca, berenar unes bones braves al Bar Tomàs, gaudir d'un bon llibre, jugar al golf, al *teto* o a metgesses i infermers, festejar amb aquell noi/noia que tant ens agrada, netejar la cuina, cuidar les plantes, anar al cinema, fullejar el diari, ballar al menjador de casa, resar per l'ànima immortal del Papa, ser *atrakat* per un cambrer després de prendre un cafè a Les Rambles, ser assetjat per les prostitutes que exerceixen a Les Rambles, ser assetjat pels policies que fan la *ronda* per Les Rambles (si tens aspecte d'immigrant), prendre un gelat i passejar per les platges de Barcelona, escriure un conte, escoltar bona música, imitar Esteso i Pajares i jugar al bingo, enviar correus electrònics sota la denominació d'*Exèrcit del Canigó* als supermercats que no etiqueten en català, escoltar
- 10 els millors moments del *Jiménez Losantos show* a la web de la COPE, veure una bona funció de teatre, gaudir de l'últim llibre d'Empar Moliner o d'Alfredo Urdaci, fer un pastís, visitar el meu blog...

- 15 Hi ha vida més enllà del Madrid-Barça, dels dos grans fraus del futbol espanyol. Són les dues cares de la mateixa moneda, dos equips que maltracten a la resta de clubs, que imposen la seva llei i no els importa el que pensin la resta d'aficions. Facin com jo, passin del partit del segle, que els mitjans de comunicació s'adonin que no tot es limita a les aventures i desventures de merengues i culers.

[Aparegut a *E-notícies.com*, el 30 de març de 2005]

1.-Digues quina funció sintàctica fan els sintagmes subratllats en els fragments següents, extrets del text; després, torna a escriure els fragments substituint aqueixos sintagmes pels pronoms febles corresponents:

- a) “anar al cinema” (línia 3)
- b) “gaudir de l'últim llibre d'Empar Moliner o d'Alfredo Urdaci” (línia 11)
- c) “imposen la seva llei” (línia 15)
- d) “s'adonin que no tot es limita a les aventures i desventures de merengues i culers” (línies 16-17)

2.-A quin element remeten, a quina categoria pertanyen i quina funció sintàctica realitzen els mots següents?

- a) “ens” (“aquell noi/noia que tant ens agrada” línia 2)
- b) “que” (“dos equips que maltracten a la resta de clubs” línia 14)
- c) “els” (“no els importa el que pensin la resta d'aficions” línia 15)

3.-Defineix què volen dir les paraules següents presents al text:

- a) “ressaca” (línia 1)
- b) “assetjat” (línies 5 i 6)
- c) “desventures” (línia 17)

NANS DEL PENSAMENT

Maria de la Pau Janer

5 Els sentiments i les emocions no són fàcilment controlables. A vegades, costa de contenir-los molt endins d'un mateix, mentre mantenim el posat correcte que ens demanen els altres. En ocasions, no podem evitar que ens guaitin al fons dels ulls, que adquireixin una llor diferent, o que ens inundin els llavis i les mans. Sovint, però, en mantenim les regnes ben subjectes. Ens han ensenyat què és el que cal fer, el que toca: reprimir la impaciència dels excessos del cor o de la ment.

10 No hem de ser ni excessivament afectuosos ni massa hostils amb els qui tenim a prop. Hem d'intentar oblidar que hi ha paraules i gestos que ens desperten reaccions inevitables: la ràbia o el rebuig, la indignació o el desinterès més profunds. No volem ser violents. No voldríem ser-ho per res del món, perquè sabem que la violència genera situacions terribles, que provoca molt dolor. En canvi, educam els nostres infants en la violència. Permetem que vegin imatges televisades que només serveixen per engendrar-la. Els deixam obrir els sentits a unes influències agressives i agressores que, per la seva edat, encara no saben mantenir lluny de la seva vida. Si no hi ha prou distància, el nivell d'implicació personal no es pot mesurar.

20 Està provat que les imatges violentes als mitjans de comunicació tenen efectes nocius a curt termini en els pensaments i les emocions dels nins. A la vegada, augmenten la tendència a l'agressivitat o a la conducta temerosa. És a dir que, quan els pares *col·loquen* els seus fills davant la televisió, farts d'haver-los d'entretenir i amb més ganes de desconnectar del món que una altra cosa, els formen com no voldrien que fossin educats. Ningú no vol que el seu fill sigui violent o poruc. Ningú, si n'és conscient, permetria que una determinada força influís amb tanta intensitat en el caràcter del seu fill. La televisió només és en aparença una solució còmoda per a l'entreteniment infantil. Petites dosis poden resultar atractives i estimulants. Un ús abusiu i indiscriminat de les imatges que s'hi projecten serveix per crear nans del pensament.

[Avui, 06-03-2005]

1. Explica quins processos de formació de nous mots han originat els mots: “fàcilment” (línia 1), “televisió” (línia 19) i “entreteniment” (línia 23). Després escriu per a cadascun d'aquests mots un altre exemple que continga el mateix morfema derivatiu.
2. Digues de quin tipus són les oracions subordinades subratllades i substitueix-les per un nom, un pronom, un adjectiu, un sintagma preposicional o un adverbi, segons s'escaiga.
 - a) “No volem ser violents.” (línia 9)
 - b) “Permetem que vegin imatges televisades que només serveixen per engendrar-la.” (línia 11)
 - c) “Si no hi ha prou distància, el nivell d'implicació personal no es pot mesurar.” (línia 14)
3. Busca un sinònim per als mots o les expressions següents: “reprimir” (línia 5), “per res del món” (línia 10), “poruc” (línia 21).

COVARDIA

Joan Fuster

Si volem —i ho hauríem de voler—, sempre trobarem una raó per a excusar les accions del covard: la seua covardia. Perquè, qui és el que no ha tingut mai por? És clar que la por pot ser superada: diuen que el valent no és sinó un que té por i se l'aguanta. Potser sí. El que sí que sé és que no hi ha manera humana de fixar un límit moral en aquest terreny. Cadascú s'administra la pròpia por com pot i com Déu li ho dóna a entendre. I tampoc no ens hem pas d'enganyar: tothom és covard per comparació a algú altre. Ja podeu ser tan temeraris com vulgueu: mai no serà impossible que un qualsevol veí vostre considere que la vostra *valentia* és inferior a la seua, i que, per tant, sou un covard. Una bona regla de conducta, en això com en tantes altres esferes i coses, serà aquesta: no censureu, no condemneu ningú perquè siga allò que vosaltres podreu ser en alguna ocasió. Per exemple: covards.

[Extret de: *Diccionari per a ociosos*, Editorial A.C. Barcelona, 1964]

1.-Digues de quin tipus són les oracions subordinades subratllades i substitueix-les per un nom, un pronom, un adjectiu, un sintagma preposicional o un adverbí, segons s'escaiga.

- a) “El que sí que sé és que no hi ha manera humana de fixar un límit moral en aquest terreny.” (línies 3-4)
- b) “...un qualsevol veí vostre considere que la vostra valentia és inferior a la seua...” (línies 7-8)
- c) “...no condemneu ningú perquè siga allò que vosaltres podreu ser en alguna ocasió.” (línies 9-10)

2.-A quin element remeten, a quina categoria pertanyen i quina funció sintàctica realitzen els mots subratllats.

- a) “Si volem —i ho hauríem de voler—, sempre trobarem una raó per a excusar les accions del covard: la seua covardia.” (línia 1)
- b) “És clar que la por pot ser superada: diuen que el valent no és sinó un que té por i se l'aguanta.” (línies 2-3)
- c) “Cadascú s'administra la pròpia por com pot i com Déu li ho dóna a entendre.” (línies 4-5)

PERIODISME

Isabel-Clara Simó

- El setmanari *Sunday Mirror* ha hagut de retirar un número per haver confós la foto d'un home per la d'un perillós delinqüent sexual. No té importància, et dius; de fet, el *Sunday* és pur periodisme groc. Tanmateix, ¿quantes cadenes de televisió, algunes de ben serioses, han hagut de demanar disculpes per un error gruixut? Són coses que passen cada cop més sovint. Sobretot a la televisió. Crec que la causa d'aquest increment d'errors és que el
- 5 periodisme actual té dues pressions que són molt difícils de neutralitzar. La primera és la necessitat de tenir primícies. Una primícia vol dir arribar abans que els altres a una notícia, i així, fins i tot els periodistes més responsables es veuen empesos a arrencar a córrer; això ha passat tota la vida, però ara la cursa és despietada, fins a l'extrem que no hi ha temps literal de comprovar-ne les fonts, i per això hi ha errors que altrament serien inexplicables.
- 10 La segona pressió és només televisiva: la necessitat de crear la pròpia notícia, ficats per la força en una segona cursa que els responsables justifiquen per la vulgaritat, la morbositat i la frivolitat de l'audiència. A aquest efecte, es busquen persones que cridin, s'inventen enfrontaments acalorats, i creen monstres artificials disposats a jurar que Elvis Presley està viu, que Diana de Gal·les va morir víctima d'un complot o que dos presentadors famosos
- 15 s'entenen. Jo he vist, avergonyida, en un programa de Canal 9, com el presentador s'ajupia, mentre la càmera enfocava el públic, i corria entre les grades dient: "Crida més! Digue paraulotes! Enfada't! Insulta-la! Va! Va! Que això és televisió!". I he sentit seriosos analistes dient que en tal dona molt joc televisiu, perquè fa anar els braços, crida i diu coses inintel·ligibles, ja que el preceptiu xiulet per a les paraules gruixudes tapa tot el que diu. En
- 20 programes de debat ben formals, he sentit com el presentador deia en privat: "Necessitem marro. Hem de pensar algú que o bé faci el ridícul davant la càmera o bé que faci fer el ridícul a un altre. Se us acut algú?".
- Hi ha, però, un problema de límits. La ficció ja ens ha ensenyat programes del futur on maten una persona en directe. I aquests límits, quan s'hi arribi, o bé s'hauran de traspassar o bé s'haurà de retrocedir. De nosaltres depèn, ja que l'explicació sempre és la mateixa: és
- 25 que això, diuen, és el que demana el públic...

[Avui, 20 d'abril de 2005]

1. Explica quins processos de formació de nous mots han originat els mots: “periodisme” (línia 3), “neutralitzar” (línia 6) i “frivolitat” (línia 13). Després escriu per a cadascun d'aquests mots un altre exemple que continga el mateix morfema derivatiu.
2. Digue de quin tipus són les oracions subordinades subratllades i substitueix-les per un nom, un pronom, un adjectiu, un sintagma preposicional o un adverbi, segons s'escaiga.
 - a) “...la causa d'aquest increment d'errors és que el periodisme actual té dues pressions...” (línia 5)
 - b) “A aquest efecte, es busquen persones que cridin, ...” (línia 13)
 - c) “I aquests límits, quan s'hi arribi, o bé s'hauran de traspassar o bé s'haurà de retrocedir.” (línia 25)

CORREU COMERCIAL

5 A *Les mil i una nits* hi havia una frase secreta que permetia que Alí Babà obrís la porta inexpugnable. Alí Babà deia: «Sèsam, obre't!» i la porta de la cova s'obria sense cap problema ni prevenció. Han passat els segles i, ara, aquell «Sèsam, obre't» ha quedat obsolet i no obre cap porta. ¿Per què? Perquè ha estat substituït —en el rànquing de frases obridores— per una altra que, aquesta sí, les obre absolutament totes: «Correu comercial!» Avui, per accedir a qualsevol edifici de veïns no cal clau de cap mena. N'hi ha prou, al matí o a la tarda, d'acostar-se a l'interfon. L'únic esforç que demana és pitjar tots els timbres i, amb veu desmenjada, cridar:

—Correu comercial!

10 La porta s'obre immediatament. Inquilins que es passen el dia queixant-se que la inseguretat ciutadana això i la inseguretat ciutadana allò, i renegant que no estem segurs en aquests temps que corren, de seguida que senten «Correu comercial!», sense pensar-s'ho ni un mil·lèsima de segon posen el dit al botonet que obre la porta de l'edifici i el pitgen. És un acte reflex que els fa parents dels gossos de Pavlov.

15 Als edificis on han instal·lat interfons amb càmera de vídeo perquè —abans de permetre l'entrada a ningú— el veïns identifiquin la cara de qui truca, ara tant se val la cara que faci qui truca i si és conegut o no. N'hi ha prou que digui: «Correu comercial!» Li obren la porta sense problema ni comprovació de cap mena.

20 Als delinqüents ja no els calen jocs de claus ni rossinyols. Almenys per accedir a la porta principal. Amb la frase màgica n'hi ha prou. Després, un cop dins de l'edifici ja és qüestió de manetes. És fascinant que en un món suposadament tan tecnificat, amb sistemes de seguretat importats de París i de Cincinnati i amb alarmes —diuen— sofisticadíssimes, dues paraules màgiques ho facin tot vulnerable.

25 A Jericó, els israelites van haver de fer, durant sis dies, una volta cada dia entorn de la ciutat, passejant l'arca i tocant els corns. Finalment, de tant tocar els corns les muralles es van desplomar. Eren altres temps. Avui no els caldria tant d'esforç. Per accedir a la ciutat en tindrien prou d'acostar-se a la porta i cridar, amb veu rogallosa i de mala gana:

—Correu comercial!

Quim Monzó (1996)

[Extret del recull d'articles *Del tot indefens davant dels hostils imperis alienígenes*.

Quaderns crema, Barcelona 1998]

LES VAQUES NO VOLEN

Marçal Sintes

Després de força mesos de no veure'l dijous al migdia vaig trobar-me amb Eliseu Climent, l'editor i agitador cultural valencià, que estava de molt bon humor. Trobar-me'l i poder-hi parlar uns instants em va semblar una mena de curiós i feliç senyal de l'atzar. Justament dijous els diaris publicaven una notícia que a tots dos ens fa feliços. Una notícia històrica, 5 adjectiu que en aquest cas no és ni exageració ni tòpic: la sentència del Tribunal Suprem afirmant que el català i el valencià són la mateixa llengua. Certament té un punt d'amargant haver de celebrar que la justícia confirma l'obvietat —¿s'imaginen que un dia d'aquests la justícia hagués de pronunciar-se sobre si les vaques volen?—, però els temps que ens ha tocat viure són com són. L'origen del conflicte és una ordre del 1995 de la Generalitat 10 valenciana en contra de l'homologació dels coneixements de català i valencià. El Suprem, que corregeix el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, deixa clar que l'assumpte s'ha de resoldre des de la doctrina científica i acadèmica. Entre les diverses fonts que empra hi ha, per exemple, el Diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola. La sentència es remet, en definitiva, a la raó i clava una patcada al secessionisme lingüístic i als que 15 promouen l'animadversió entre pobles. Toca també el crostó al nou Estatut pactat pel PP i el PSOE, on es parla d'*idioma valencià* donant a entendre que és una llengua a part del català. I és que encara que un Estatut assegurí que les vaques volen, les vaques, que a més, pobretes, no saben llegir, continuen clavades a terra.

[Aparegut al diari *Avui*, el 8 d'abril de 2006]

GREIX A LA COSTA DEL SOL

Josep Maria Espinàs

L'alcaldesa de Marbella, detinguda sota l'acusació d'haver fet totes les manipulacions i abusos en aquesta olla podrida que és "el cor de la Costa del Sol", sembla que s'ha preocupat més de la seva figura que de la seva consciència. Acabo de saber que s'havia fet una liposucció.

- 5 Com se sap, la liposucció és l'operació que consisteix a eliminar el greix que sobra a bastants persones, especialment a les cuixes i el ventre. La retenció de massa greixos pot tenir diverses causes, però la més habitual és l'excés en una determinada alimentació. Es diu que una dieta austera i equilibrada és un bon recurs per impedir aquesta acumulació de greix. L'alcaldesa de Marbella no ha seguit, evidentment, una dieta econòmica adequada,
- 10 sinó que s'ha atipat de compartir amb el seu grupet de col·laboradors, d'anar engreixant, els comptes secrets, els sacs de bitllets, la col·lecció de cotxes i de cases.

La liposucció xucla el greix per aprimar. La *Marbellasucció* ha xuclat tot el que tenia al seu abast per engreixar-se. I és allò que passa, comences a guanyar pes i no saps com aturar-te, és a dir, comences a xuclar diners i arribes a una patològica obesitat econòmica.

- 15 Sembla mentida, però és un fet contínuament comprovat que qui ha maniobrat per aconseguir uns guanys il·lícits, no en tingui prou amb el beneficiós resultat de la primera acció. És inevitable, sembla, que la primera corrupció porti a una segona, que la irregularitat inicial s'encadeni amb contínues irregularitats. Aquests personatges, un cop han descobert que són *llestos*, no s'adonen que la intel·ligència consisteix a no arriscar-se
- 20 més. Van fent tan grossa la bola de greix que no pensen que, en un moment o altre, la bola ha de petar.

El greix també és un lubricant, i serveix perquè els mecanismes de corrupció funcionin millor. Però és un greix brut que taca els diners i aquells que els toquen.

L'alcaldesa volia aprimar-se per estètica. L'ètica ja la tenia molt prima.

[Aparegut al diari *Avui*, el 7 d'abril de 2006]

MASSA HIPOTÈRMIA

Joan Barril

La publicitat de la loteria ens ha obsequiat amb un bonic anunci televisiu. Es tracta d'un nen de curtíssima edat que s'acosta a una gran piràmide de llaunes d'oli marca Kaplum. Una marca falsa, però onomatopeica per centrar una situació angoixant: la del nen que se separa de la mare al supermercat i que s'emporta una llauna de la base de la piràmide amb l'evident risc de caiguda i d'esclafament que això comporta. Ja no es fan piles de llaunes als supermercats, però el nen treu la seva llauna de Kaplum d'entre les altres llaunes i la piràmide, en lloc d'ensorrar-se, es manté dreta i deixa aquell forat miraculós. "La sort del nen!", exclamava llavors la veu que ens persuadia per comprar dècims d'aquesta loteria. Ja no recordem ni tan sols el número guanyador, però no oblidarem mai aquest missatge de la fortuna infantil. La innocència ens salva quan som nens, però de grans és una virtut inexistent.

En les últimes setmanes hem assistit a actes que certifiquen també la mala sort dels nens. Nens acabats de néixer que són abandonats al lavabo d'una discoteca, a la vorera d'un carrer o simplement llançats pel balcó. Durant mesos aquestes criatures van créixer i es van bellugar dins de la seva mare i, a l'hora de veure la llum, es va produir una tràgica separació. Després va arribar la policia i van arribar els jutges i aquelles mares que no van saber ser-ho van ser mostrades a l'opinió pública com la personificació del mal perquè la resta de ciutadans ens sentíssim instal·lats entre el cotó del bé. Als nens que sobreviuen l'abandonament perinatal sempre se'ls diagnostica "hipotèrmia", que és conseqüència de la diferència de temperatures entre l'escalforeta de la placenta i l'hivern exterior. Què se'ls diagnostica a les mares? Com han viscut els mesos al seu cos, com han sentit el moviment interior d'un ésser que s'obria pas i han decidit, finalment, tallar el cordó i abandonar el seu nadó a *la sort del nen*?

Amb la policia no n'hi ha prou per fer justícia. Es busca i s'insisteix en la culpabilitat arterial de la mare. Ningú parla d'aquestes nenes amb nens que es veuen superades per la misèria i la desesperació. Ningú busca tampoc els homes que no van voler assumir la seva responsabilitat i que van contribuir potser a la humiliació de les seves companyes, corsecades entre la biologia i la violència psíquica dels que es pensen que són els seus amos. La mala sort del nen no és gaire diferent de la mala sort de la mare filicida. En aquests cossos de la hipotèrmia i del contenidor es troben les empremtes d'una societat que està veient com les costures ancestrals de la vida s'estan trencant. Aquestes mares que han abandonat els seus nadons als llocs més sòrdids són culpables, però abans que res són víctimes. Quan el bressol i la galleda d'escombraries coincideixen val la pena ser indulgents abans de ser venjatiu. Alguna cosa passa en aquests casos de fractura animal. Si no s'investiga no serà un munt de llaunes, sinó tot el cel el que ens caurà damunt dels nostres caps benpensants. Si volem la sort del nen, tornem una mica de sort a les seves mares.

[*El Periódico*, 11-01-2005]

ACONSEGUIR UNA CONSOLA

Maria de la Pau Janer

Ja falta menys perquè arribin els Reis d'Orient. Han passat dies, des que escrivírem les nostres cartes. Des de sempre, hi hem escrit la llista d'aquelles coses que desitjàvem. Hi hem apuntat les il·lusions, les dèries, els somnis. Actualment, però, substituïm els desitjos de somnis per desitjos concrets. Ho hem pogut observar aquestes festes: els infants
5 escriuen cartes als Reis dictades pels anuncis i la publicitat. Es demana la joguina que està de moda. Ha de ser precisament d'una marca concreta i amb unes característiques determinades. Si algú s'atreveix a sortir-se del que està establert, no sol tenir gaire èxit.

La reina dels regals ha estat la nova consola de Nintendo. Fa aproximadament un mes, i seguint les previsions, va sortir al mercat als EUA. És curiós com una nova consola pot
10 mobilitzar les masses. Al segle XXI, la gent es mou per poques coses. No és senzill arrencar la gent de casa i obligar-los a sortir al carrer per algun motiu concret. Això ho ha aconseguit una consola: per poder-la comprar es van formar cues molt llargues a Manhattan. Els addictes a aquests invents decidiren acampar per poder estar ben posicionats. Un senyor, Isaiah Triforce, va acampar durant més d'una setmana a la porta de
15 la botiga *Toys R Us* de Times Square. Diuen que les cues de compradors van moure's amb ordre i sense aldarulls. Una situació ben diferent de la que s'havia produït pocs dies abans, quan es posà a la venda la nova consola Sony. En aquelles cues, es produïren alguns enrenous, fruits de la impaciència dels futurs compradors. Totes dues situacions, però, tenen en comú l'entusiasme i la incondicionalitat. La gent era capaç de desafiar el fred, la
20 neu i el glaç. Qualsevol esforç semblava petit a canvi de la recompensa promesa. Ja ho veiem: no ens mouen gaire els ideals, ni les realitats injustes, ni tampoc els somnis. Ens mouen les consoles, que ens ajuden a viure contents i sols.

[Aparegut al diari *Avui*, el 3 de gener de 2007]

TRISTANY, ISOLDA I L'OXITOCINA

Francesc Puigpelat

5 Per Sant Valentí vaig llegir els articles que els diaris dedicaven a allò que es coneix com el "còctel bioquímic" de l'amor. Vaja: que els científics ja han esbrinat què diantre és això d'estar enamorat. Sembla que podem arxivar els versos i les especulacions de Shakespeare, de Flaubert i de Freud: la resposta és a les hormones. En resum, l'enamorament és causat per la secreció d'un seguit d'hormones: la finilananina, la dopamina, l'oxitocina, l'endorfina i l'epinefrina.

10 Quan un s'enamora, té el cervell ple de totes aquestes hormones. La dopamina, per exemple, es multiplica per 7.000, i el seu efecte, multiplicat pel de la finilananina, és el que bloqueja la capacitat de raonament dels enamorats. És així que un enamorat veu l'estimat (o estimada), tot el que l'envolta i, en suma, el món, de color rosa. Com que totes aquestes hormones són semblants als opiacis (per composició química i per efectes al·lucinògens) queda demostrat científicament aquell vell tòpic segons el qual l'amor ve a ser una mena de droga. I, com que la ciència també demostra que aquestes substàncies duren just un any, també tenim l'explicació de per què, després de l'enamorament, o arriba el buit, o s'entra en la fase del matrimoni.

Fins i tot s'ha demostrat que el nivell de fidelitat conjugal d'una persona va en relació amb la seva capacitat de segregar oxitocina. Aquells que en produeixen en gran quantitat són fidels. Els que no, tendeixen a cansar-se molt aviat.

20 Interessant, oi? Fet i fet, serviria per reescriure bona part de la història de la literatura. Per exemple: la Guerra de Troia es va produir perquè Helena va causar un secreció fabulosa d'epinefrina en Paris. O que Tristany i Isolda van prendre un beuratge màgic a base d'oxitocina després del qual van haver de restar per sempre fidels l'un a l'altre. O podríem imaginar-nos una de les amants de Giacomo Casanova etzibant-li: "No et retrauré allò tan tòpic que no saps estimar. Només consulta un metge: et falta oxitocina". O el senyor Capulet que crida sa filla Julieta i exclama: "Ara vols muntar tot un sidral amb Romeu? Fes-t'ho mirar, xata: et sobren endorfines". O un amic oficial rus li dona un consell a Vronski: "Oblida aquesta Anna Karenina. Només et durà maldecaps. Al capdavant, totes les dopamines són iguals".

30 Aquesta mena de converses poden sonar estrambòtiques, però tindrien una base totalment real. Una altra cosa és si ens agradaria utilitzar-les: és a dir, assumir la prosaica bioquímica que hi ha rere l'amor. A tots ens agrada creure que l'amor, quan ens arriba, és una cosa sublim, única i inclassificable. És allò que exclamava Camões: "L'amor és un no sé què, que neix no sé on, que ve no sé com i que dol no sé per què".

35 Quan tenia quinze anys, vaig descobrir el que era el foc, segons la ciència. El profe va explicar: "El foc és una reacció química d'oxidació-reducció". La decepció va ser horrorosa. I l'amor? Què és? Més m'estimo que m'ho conti Tolstoi, que no pas un Nobel de química.

[Aparegut al diari *Avui*, el 19 de febrer de 2006]

"LITRONAS" AL CARRER

Maria de la Pau Janer

- 5 Va començar com una moda entre els més joves. Si el preu dels combinats pujava pels núvols a qualsevol barra de bar, era més fàcil comprar botelles d'alcohol en un supermercat i fer barreges de garrafa. L'únic que passava era que canviava el decorat: en lloc dels decorats psicodèlics o minimalistes que orientaven l'estètica de cada bar, ells tenien la nit sencera com a escenari per a la beguda. Cada cap de setmana, milers de places, de raconades, de jardins i parcs es transformaven en bars improvisats. Bars on joves que tenen entre catorze i vint-i-cinc anys es dediquen a beure. Beuen fins a altes hores de la matinada, mentre es passen la garrafa plena d'alcohol barat.
- 10 Ningú no ha dit encara el nombre de joves que practiquen aquest fenomen a l'Estat espanyol, però sembla que es tracta de milions. Aquesta pràctica provoca, evidentment, queixes dels veïnats pels vidres trencats, els enrenous fins a la matinada, i les pixarades als portals. En aquestes gresques nocturnes, en les quals han desaparegut els decorats —qualsevol lloc arrecarat de certes
- 15 mirades és útil—, arriben gairebé a desaparèixer també les persones. Els adolescents d'un grup amb garrafa i *litronas* són calcs dels de qualsevol altre grup. Semblen cromos repetits: van vestits d'una manera semblant, parlen amb la mateixa pobresa expressiva, i tenen un únic objectiu: beure.
- 20 Han identificat la diversió amb el fet d'omplir-se el cos i la ment d'alcohol. Condormir els pensaments i deixar-se emportar per la confusió que propicia la boirina etílica. Beure fins a perdre el món de vista, les formes de les coses, la percepció de la realitat. A Aragó, Canàries, Cantàbria, Castella i Lleó, Múrcia i València ja existeixen lleis que proven d'aturar la voràgine. Han prohibit el consum d'alcohol a la via pública.
- 25 Però l'hàbit continua. L'alcohol s'ha convertit en el millor camí d'evasió per als joves. Els divendres i els dissabtes a la nit esborren la resta de la setmana a glops d'alcohol. Beure els permet escapar dels carrers i la vida que no els agraden. Beure els fa creure que són supervivents, en lloc de naufrags.

[Avui, 15 de febrer de 2002 PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2002]

RÀPIDA TEORIA DEL PORRO

Joan Fuster

Confesse que mai no m'ha interessat «fumar», i no sé per què. Ho he provat cinc, deu, vint vegades, i sempre he retornat als meus tòxics subalterns, el tabac ros i el whisky. Deu ser cosa de l'edat. Però l'espectacle del porro m'apassiona. El trobe fascinant. Hi ha, per començar, el ritual de confeccionar-lo: és una operació meticulosa, que comporta calibrar la dosi de l'«herba» o el «xocolate», o la «merda», i barrejar-la amb els brins del tabac convencional, i enrotllar-ho tot amb un full de paper de fumar arcaic, d'una ja insòlita marca d'Alcoi. El resultat sol tenir un aspecte de botifarra, en el mal sentit de la paraula. Després, algú l'encén. L'iniciador fot una xamada, i de seguida posa cara d'èxtasi. És mentida, naturalment. La droga —si és droga, que ho dubte— no ha pogut produir-li un efecte tan immediat. El porro passa a la boca de l'amic del costat, que fa uns ulls decadents, d'una presumpta somnolència gloriosa. I passa a la boca següent, i a l'altra, i a l'altra... A tot estirar, el porro dura un parell de rondes. Els consumidors, si no «viatgen», ho simulen. Oscil·len entre l'eufòria i la laxitud. I fa bonic. Però és evident que la droga, consumida tan modestament, no ha pogut commoure'ls. Potser un porro individual serà tota una altra cosa: el porro col·lectiu, però, és el més habitual, i suscita escenes increïbles. La meua conclusió és que la droga no és l'ingredient «herba-xocolate-merda», sinó la bava que cada consumidor aplica al cigarret, i que progressa a cada xuplada. Només Déu sap quants bacils passen d'un individu a l'altre. Tot són baves: el porro només n'és l'excusa. Freud, d'haver-ho presenciats, ens hauria fornit d'un «complex» més. O potser ho hauria inclòs en l'apartat de la «sexualitat oral». La porreria pobre s'acontenta amb les baves... No hi tinc res en contra, alto! I per molts anys!

[Extret del llibre: *Notes d'un desficiós*, Editorial Almadín, València, 1980]

QÜESTIONS

1.- Observa el possessiu següent i substitueix-lo per una construcció o un sintagma que conserve la funció i el significat que té en el text. Raona si el possessiu estableix una referència dística o fòrica.

a) “La meua conclusió és que la droga no és l'ingredient...” (línia 15)

2.- Digues quin tipus d'oració és la que apareix subratllada en el fragment següent extret del text i substitueix-la per un nom, un pronom, un adjectiu, un adverb i o un sintagma preposicional.

a) “Confesse que mai no m'ha interessat «fumar», i no sé per què.” (línia 1)

b) “ El porro passa a la boca de l'amic del costat, que fa uns ulls decadents, d'una presumpta somnolència gloriosa..” (línies 10-11)

3.- Identifica els connectors que apareixen al paràgraf següent i digues de quin tipus són:

a) “La droga —si és droga, que ho dubte— no ha pogut produir-li un efecte tan immediat.”
(línies 9-10)

4.- Digues a quina categoria pertany el mot subratllat i substitueix-lo per una paraula o expressió que tinga un significat equivalent:

a) “O potser ho hauria inclòs en l'apartat...” (línia 19)

PLENA DE SENY

Alfred Bosch

Diuen que quan el mal ve d'Almansa, a tots alcança. A tots? Nooo, en un raconet de l'horta, hi ha una tribu d'obstinats que aguanta. Enmig del poblat has sorgit tu, magistrada Estrella Blanes, amb tot el teu fulgor togat. Resulta que el govern del MH Camps (de golf) volia liquidar el repetidor de TV3. Fent-ho en el 300 aniversari de la derrota d'Almansa, el
5 govern valencià afegia humiliació a l'escarni. I tu, plena de seny, has dictat una cosa que a qualsevol país raonable no cal dictar. Has sentenciat que un patrici, per molt honorable que sigui, no pot entrar a casa d'algú per esclafar-li una joguina. Que en les imatges de TV3 no s'aprecia cap dany irreparable al benestar comú. Que la violació d'una propietat no seria proporcional al suposat greuge, i que per contra es veuria afectat el dret fonamental de
10 lliure expressió. No podem fer altra cosa que dedicar-te una judiciosa reverència, senyoria. Com ja vam fer temps enrere, quan vas impedir que l'Ajuntament de València edificqués blocs de nínxols damunt d'uns venerables ossos republicans. Sospitem que la caverna del Túrria t'afegirà a la llista dels ogres, tu que formes part de l'Associació de Jutges per la Democràcia, tu que has exercit a Alcoi i Granollers i arreu [...] No fas altra cosa que
15 defensar l'Estat de dret, però en certes latituds això tan simple brilla amb estrella pròpia. Amb una estelada sencera, gairebé podríem dir.

[Diari *AVUI*, pàgina 2. Dimecres, 25 d'abril de 2007]

1. Identifica els connectors que apareixen a l'oració següent i digues de quin tipus són:

“I tu, plena de seny, has dictat una cosa que a qualsevol país raonable no cal dictar”
(línies 5-6)

2. Explica en què consisteix el procés de formació de mots que ha originat “liquidar” (línia 4)

3. Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i delimita'n els constituents morfològics. Després, per a cada mot, tria un dels constituents que el formen i escriu un altre mot, mitjançant el mateix procés de formació, que continga el constituent que has triat.

a. “republicans” (línia 12)

b. “Associació” (línia 13)

c. “gairebé” (línia 16)

Anselm Turmeda

(Ciutat de Mallorca, 1352? – Tunis, 1430?)

Diners de tort fan veritat,
e de jutge fan advocat;
savi fan tornar l'home orat,
pus que d'ells haja.

Diners fan bé, diners fan mal,
diners fan l'home infernal
e fan-lo sant celestial,
segons que els usa.

Diners fan bregues e remors,
e vituperis e honors,
e fan cantar preïcadors:
Beati quorum.

Diners alegren los infants
e fan cantar los capellans
e los frares carmelitans
a les grans festes.

Diners magres fan tornar gords,
e tornen lledesmes los bords.
Si diràs "jas" a hòmens sords,
tantost se giren.

Diners tornen los malalts sans;
moros, jueus e crestians,
lleixant a Déu e tots los sants,
diners adoren.

Diners fan vui al món lo joc,
e fan honor a molt badoc;
a qui diu "no" fan-li dir "hoc".
Vejats miracle!

Diners, doncs, vulles aplegar.
Si els pots haver no els lleix anar;
si molts n'hauràs poràs tornar
papa de Roma.

[*Llibre de bons amonestaments*, 1398]

Francesc Vicenç Garcia (Rector de Vallfogona)

(Tortosa, 1579 – Vallfogona de Ruicorb, 1623)

A una mosca gravada de verola

Bon viatge us dó Déu, monja corcada,
bresca sens mel, trepada celosia,
formatge ullat, cruel fisonomia,
ab més puntes i grops que té la arada.

D'alguna fossa us han desenterrada
per no sofrir los morts tal companyia,
quan eixa mala cara se us podria
i estava ja de cucs mig rosegada.

Però, si sou de vermes escapada,
perquè siau menjar de les cucales,
que de mal en pitjor la sort vos porta,

mantinga-us Déu la negra burullada
i adéu-siau, que em par que em naixen ales
i em torno corb després que pic carn morta.

Josep Bernat i Baldoví

(Sueca, 1809 - València, 1864)

Nosotros no escribim tampoc per a tots, sinó únicament per a aquells que mos vullguen llechir, y que siguen afisionats al llenguache sensillo y natural de la chent del camp, a qui especialment dediquem la nostra música, sinse més obchecte que el distraure-mos uns y altres algun rato en les llargues y fastidioses nits d'ivern.

[*La Donsayna* “Als lectors: Els redactors” núm. 1 (desembre, 1844)]

Encara que molts ho saben y ya ho han vist, bo serà advertir, per si a cas, que nosotros escrivim en valencià tal com se parla en lo dia; de modo que a conte d'escriure *mitjana*, posem *muchana*, que és com millor s'entén, a conte d'escriure *lleig* i *vaig*, posem *llech* i *vach*; a conte de *roig* y *goig*, posem *roch* y *goch*, y asò ho diferenciem de *Vich* y *Munich*, escrivint *Vic* y *Munic*, y així en lo demás. Ara ja ho saben ben claret; después no vinga en cuentos algun docte de cuina.

[*La Donsayna* “Advertència” núm. 2 (desembre, 1844)]

Teodor Llorente

(València, 1836-1911)

Germans de la gloriosa Catalunya,
els de l'illa daurada i Rosselló,
els de l'Alguer, que separa el mar i allunya,
però l'oblit de vostre origen no;
per a record d'aquest venturós dia
—per la partida solament amarg—,
València una abraçada vos envia,
arborant com penó de germania
la llengua d'Ausiàs March.

Salutació als poetes de Catalunya, Mallorca i Provença que vingueren
a les festes del sisé centenari de la mort del rei Jaume I (1876)

Eugeni D'Ors "Xènius"

(Barcelona 1882-1954)

L'obsequiositat dels negres

Sobre el llenguatge dels Sudanesos contava ahir el professor Westermann, en son curs monogràfic, que cada monosíl·lab hi rep una significació conceptual molt distinta, segons l'accent amb què és pronunciat; podent així correspondre a la combinació d'una consonant i una vocal quatre, i cinc, i sis conceptes, sense el menor parentiu l'un amb l'altre.

D'aquí en ve una grossa dificultat per l'interlocutor europeu, àdhuc el de millor preparació lingüística; perquè l'europeu està avesat a accentuar sobretot per raons afectives i no per atendre a una multiplicitat conceptual. I a la dificultat potser no es trobaria solució suficient si no es comptés amb la facultat d'adaptació d'aquells bons negres; els quals, no solament aprenen a rectificar de seguida les faltes de pronunciació en què el foraster incorre, sinó que arriben a l'extrem d'*imitar-les* ells mateixos, en la conversa, per major comoditat d'aquest.

Així contava, el professor Westermann, en son curs d'intercanvi... I jo no volia, en sentir-lo parlar així de l'obsequiositat dels negres, comparar-lo amb altres formes d'obsequiositat que, en punt de llenguatge, són encara avesades, per tristor nostra, en la vida social catalana. Jo no volia: però no em sabia estar de fer-ho per dins.

[Publicat al periòdic *La Veu de Catalunya*, en la secció *Glosari* (Glossari), el 3 de maig de 1917]

Josep Carner

(Barcelona 1884-Brussel·les 1970)

Joc de tenis (tennis)

Anaves damunt l'herba de la prada
i volava el teu braç adolescent,
i pel filat de la raqueta alçada
travessava la llum del sol ponent.

La pau dominical tan desesmada
i ta faç d'angeleta i el rabent
joc seriós m'encisen la diada.
D'un rector reformat, pàl·lidament

et veia filla; entorn del presbiteri
col·lies roses; contes de misteri
amaves i el blancatge i els infants.

Jo, oficial, de Singapur venia.
Alt, vermellenc, et feia cortesia...
Carros de fenc passaven odorants.

Joan Salvat-Papasseit

(Barcelona, 1894-1924)

Perquè has vingut

Perquè has vingut han florit els lilàs
i han dit llur joia
 envejosa
 a les roses:

mireu la noia que us guanya l'esclat,
bella i pubilla, i és bruna de rostre.

De tant que és jove enamora el seu pas
—qui no la sap quan la veu s'enamora.

Perquè has vingut ara torno a estimar:
diré el teu nom
 i el cantarà l'alosa.

Visca l'amor

Visca l'amor que m'ha donat l'amiga
fresca i polida com un maig content!
Visca l'amor

 l'he cridada i venia
—tota era blanca com un glop de llet.

Visca l'amor que Ella també es delia:

visca l'amor:
 la volia i l'he pres.

[*El poema de la rosa als llavis*, 1923]

Carles Riba

(Barcelona, 1893-1959)

TANKA (Estrofa clàssica japonesa de 31 síl·labes mètriques,
repartides en cinc versos segons l'esquema 5-7-5-7-7.)

V La nit somia...

La nit somia
riu avall de la lluna;
els morts dins l'ombra,
comprenen les paraules
obscuras dels poetes.

LXXI Inscripció secreta

Aquí es besaren
dos amants, com de sobte
no coneixent-se:
fora del temps, dels rostres,
en la memòria pura.

[*Del joc i del foc*, 1946]

Bernat Artola

(Castelló de la Plana, 1904 – Madrid, 1958)

CANÇÓ

Mai sabré, somni d'amor,
l'antic dolor que t'amarga,
ni el secret amagatall
líric de la teva gràcia.

Mai sabré, somni d'amor,
per on vindrà l'esperança.

Si pujarà per la senda
fosca de la barrancada;
si davallarà dels núvols
enyoradissos de l'alba.

Mai sabré, somni d'amor,
per on vindrà l'esperança.

*Entre l'ombra i la llum
plena de por viu l'ànima.
Vol pujar a l'infinít
per la serp ondulant de la flama.*

Amor, no sospires més.
No mires cap a la plana.
Ja vénen els núvols d'or
i l'ombra trista s'amaga.

Ja ve la cançó d'Abril
i la trèmula paraula
que obre les portes del Cel
amb una doctrina falsa.

Adéu, clavell morenet!
Adéu, olivar de plata!
Amb les albes de l'amor
ens ha sobtat l'esperança...

LLUENT

A F. Almela i Vives

Aviram espars.
Tamarius i roses.
Tremola en les brosses
la febra de Març.

Molt lluny el pinar;
a prop, les palmeres
i moltes dreceres
de cap a la mar.

Senill i senill.
En un camp d'arròs
un núvol boirós
es mira a l'espill.

Senill i fenoll
i enmig, amagat,
paren l'enfilat
amb l'aigua al genoll.

Quin venten més fi
duu la mar propera!
Gronxa la palmera
com si fos un bri!

Passa un caçador
amb el gos nugat
que fuig enfadat,
ple de tremolor.

I brunz el mosquit
que empelta terciàna
i la tramuntana
que acosta la nit...

Aviram espars.
Tamarius i roses.
Tremola en les brosses
la febra de Març.

[*Obres completes*, Publicacions de l'Exm. Ajuntament, Castelló de la Plana, 1983.]

Vicent Andrés Estellés

(Burjassot 1924 - València 1993)

L'amant de tota la vida

Sabia que vindries, que ja era
l'hora de parar taula dignament,
d'obrir la porta i enramar el vent
amb les paraules de la primavera.

Amor i més amor d'aquell que espera,
amor i més amor d'aquell que sent
la pentecosta de l'amor, l'advent,
i en el vent el gran crit de la bandera.

Tenia a punt, amor, totes les coses
perquè sabia que vindries, ara,
amb un escàndol de sonets i roses.

Amor i més amor i més encara,
i avemaries i vitralls i aloses,
i tots els blats novells de la tarara.

Em posareu entre les mans la creu

Em posareu entre les mans la creu
o aquell rosari humil, suat, gastat,
d'aquelles hores de tristesa i por,
i ja ninguna amenitat. Després

tancareu el taüt. No vull que em vegen.
A l'hora justa vull que a Burjassot,
a la parròquia on em batejaren,
toquen a mort. M'agradaria, encara,

que algun dona del meu poble isqués
al carrer inquirint: “¿Que qui s'ha mort?”
I que li donen una breu notícia:

“És el fill del forner, que feia versos.”
Més cultament encara: “El nét major
de Nadalet.” Poseu-me les ulleres.

Els amants

La carn vol carn (Ausiàs March)

No hi havia a València dos amants com nosaltres.

Feroçment ens amàvem del matí a la nit.
Tot ho recorde mentre vas estenent la roba.
Han passat anys, molt anys; han passat moltes coses.
De sobte encara em pren aquell vent o l'amor
i rodolem per terra entre abraços i besos.
No comprenem l'amor com un costum amable,
com un costum pacífic de compliment i teles
(i que ens perdone el cast senyor López-Picó).
Es desperta, de sobte, com un vell huracà,
i ens tomba en terra els dos, ens ajunta, ens empeny.
Jo desitjava, a voltes, un amor educat
i en marxa el tocadiscos, negligentment besant-te,
ara un muscle i després el peçó d'una orella.
El nostre amor és un amor brusc i salvatge
i tenim l'enyorança amarga de la terra,
d'anar a rebolcons entre besos i arraps.
Què voleu que hi faça! Elemental, ja ho sé.
Ignorem el Petrarca i ignorem moltes coses.
Les Estances de Riba i les Rimas de Bécquer.
Després, tombats en terra de qualsevol manera,
compremem que som bàrbars, i que això no deu ser,
que no estem en l'edat, i tot això i allò.

No hi havia a València dos amants com nosaltres,
car d'amants com nosaltres en són parits ben pocs.

[*Llibre de les meravelles*]

Ausiàs March

(València 1400/Gandia 1397? - València 1459)

Poema CXXII b (fragment)

La carn vol carn, no s'hi pot contradir.
Son apetit en l'hom pren molta part.
Si no és unit ab l'arma, tost és fart:
d'ells dos units sent hom un terç eixir.
Aquell qui sent d'esperit pura amor
per àngel pot anar entre les gents:
qui d'arma i cos junts ateny sentiments
com perfet hom sent tota la sabor.

Miquel Martí i Pol

(Roda de Ter 1929-2003)

He heretat l'esperança dels avis
i la paciència dels pares.

I de tots dos els mots
dels quals ara em serveixo
per parlar-vos.

M'han dit que la naixença em dóna drets
inviolables.
Però jo sóc poruc i sempre em sento
una mica eixalat i solitari.

Visc en un poble petit,
en un país petit
i, tanmateix vull que quedi ben clar
que això que escric ho escric per a tothom,
i que per mi és com si el món sencer
girés entorn de l'eix dels meus poemes.

Vagarejo tot sol pels carrers en silenci
i cada vespre escolto el cant de les sirenes
des del terrat de casa.

Del llibre *He heretat l'esperança* (1963-1967)

Si parlo dels teus ulls em fan ressò
cadiretes de boga i un ponent de coloms.
Els teus ulls, tan intensos com un crit en la fosca.

Si parlo dels teus llavis em fan ressò
profundíssimes coves i ritmes de peresa.
Els teus llavis, tan pròxims com la nit.

Si parlo dels teus cabells em fan ressò
platges desconegudes i quietuds d'església.
Els teus cabells, com l'escuma del vent.

Si parlo de les teves mans em fan ressò
melicotons suavisssims i olor de roba antiga.
Les teves mans, tan lleus com un sospir.

Si parlo del teu cos,
del teu cos que he estimat,
només em fa ressò la meua veu,
i llavors tanco avarament els ulls
i em dic, per a mi sol, el secret dels camins
que he seguit lentament a través del teu cos
tan càlid com la llum,
tan dens com el silenci.

Maria-Mercè Marçal

(Ivars d'Urgell, 1952-Barcelona, 1998)

Avui, sabeu? les fades i les bruixes s'estimen.
Han canviat entre elles escombres i varetes.
I amb cucurull de nit i tarot de poetes
endevinen l'enllà, on les ombres s'animen.

És que han begut de l'aigua de la Font dels Lilàs
i han parlat amb la terra, baixet, arran d'orella.
Han ofert al no-res foc de cera d'abella
i han aviat libèl·lules per desxifrar-ne el traç.

Davallen a la plaça en revessa processó,
com la serp cargolada entorn de la pomera,
i enceten una dansa, de punta i de taló.

Jo, que aguaito de lluny la roda fetillera,
esbalaïda veig que vénen cap a mi
i em criden perquè hi entri. Ullpresa, els dic que sí.

Drap de la pols, escombria, espolsadors,
plomall, raspall, fregall d'esparg, camussa,
sabó de tall, baieta, lleixiu, sorra,
i sabó en pols, blauet, netol, galleda.

Cossi, cubell, i picamatalassos,
esponja, pala de plegar escombraries,
gibrell i cendra, sulfumant, capçanes.

Surt el guerrer vers el camp de batalla.

Divisa

A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona,
de classe baixa i nació oprimita.

I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.

Manuel Vicent

(La Vilavella, 1936)

El descobriment de la mar

Vaig descobrir el sentit de la mar abans que el del sexe. Aquella egua Maravilla que va conduir la meua família a l'exili de Vila-reial durant la guerra, després estirava una tartana amb seients de gutaperxa gastada i en ella mon pare algun diumenge ens portava a la platja de Moncofa, però la primera volta que la mar se'm va manifestar amb tota la seua consciència va ser en el dia de Sant Pere de l'any 1941, quan un llaurador, Quico la Paula, que vivia davant de casa va complir aquell ritu formalment per obrir l'estiu, i molt de bon matí, en acabar la missa primera, va arriar el cavall amb la collera de campanetes, el va enganxar al carro i hi van anar pujant la seua dona i les seues filles, una de les quals era amiga de la meua germana Rosita, que també va ser invitada i jo amb ella.

Una paella anava penjada de la barana com un escut on el sol acabat d'eixir prompte va començar a espillejar i en els fons del carro hi havia dipositats els cabassos amb el menjar, arròs, verdures, vi, llimonades i, lligats per les extremitats cap per avall, un ànec i un pollastre vius, que a voltes s'agitaven amb angoixosos espasmes dins d'una bossa de xarxa. Quico la Paula havia disposat unes banquetes amb coixins per a nosaltres, però ell anava aposentat en la telera del carro amb les cames penjant per la barra i portava el ramal en una mà i amb l'altra fumava un fària que encenia ara i adés amb una mistera de metxa, i no deia una paraula en tot el viatge.

Fins a aquella edat jo pertanyia a la muntanya i en les meues corregudes veia la mar com un gat salvatge des dels pedrenyals del Castell o el piló de Santa Bàrbara. Formava part d'una mirada sempre blava que es tancava al fons amb la dormida catifa de tarongers i les marjals de Nules entre el camp de Borriana ple de blanques alqueries i els senills i canyars de Xilxes; la mar estava allí paralitzada creant només una pauta mental, i encara que jo havia passat els primers mesos de la meua vida en la platja, i la seua llum de farina amb el perfum salobre i podrit de l'algar potser havien inundat el meu subconscient, va ser en aquest viatge amb Quico la Paula quan la mar se'm va revelar com un monstre amb les seues immenses entranyes vives i repletes de felicitat. La carretera de la Vilavella a Nules formava un túnel d'ombra sota les dues fileres de xops i alguns tenien en els seus troncs emblanquinats la silueta de Franco amb *el yugo y las flechas*. En l'empedrat de la carretera ressonaven els cascots del cavall, els cruixits de les rodes del carro amb el tremolor de totes les seues fustes i per damunt de la vela i de les copes dels arbres hi havia el sol a penes alçat. Les eres de la cruïlla, el pati de Roque, l'alqueria de Tamarit, casa Panera, la portalada del Cor de Jesús amb la imatge en taulellets que presidia l'entrada d'aquella finca de senyorets de València i més avall el pont de la Serralleta: aquests eren els noms, les fites que des d'aleshores anaven a marcar sempre l'eixida del poble cap a la carretera reial. A un costat discorria l'agostat llit de la Font Freda i els mandariners alternaven amb menuts camps d'hortalisses.

Després d'una hora de viatge, el carro de Quico de Paula va arribar a la partida de la Seyt en les marjals de Nules on es criava l'arròs i hi havia encara els fruiters que havien deixat els moros i els grans salzes s'elevaven sobre la planura formada per espills d'aigua, i en les plaques immòbils de llimac en les sèquies les libèl·lules paraven el vol i el sol il·luminava com una roda de neutrons els mosquits fent voltes a un nucli invisible en l'aire. Des dels canyissos de les sendes botaven les granotes cap a les basses i hi havia gripaus palpitant baix de la verdolaga que et miraven fixament amb ulls de vidre i tot estava sumit encara en el silenci del quaternari, però dins d'ell sonaven veus d'altres colles i famílies que havien començat també a preparar les paelles a l'ombra de les figueres llunyanes. Així era el ritu d'aquell dia que obria l'estiu. Allí en la Seyt posava Quico la Paula el cavall a fer voltes a la sènia baix d'un castanyer amb els ulls cegats amb un drap i amb l'aigua que eixia dels catúfols regava unes taules de tomaques i d'altres verdures mentre a mitjan matí les dones

iniciaven la tasca de preparar el dinar i la primera cerimònia consistia en la matança del pollastre i l'ànec, faena que es feia amb suprem candor entre cançons amb la sang dels colls apegada a les mans i al temps que les plomes formaven un núvol, dins d'ell els animals quedaven pelats i aleshores algú ja havia encès el foc amb rames de cirerer i l'olor del sofregit s'apoderava d'aquell ambient dolç, lleugerament pesant, d'aigües toves que el sol ja havia recalfat traient-ne reflexos verds, un poc podrits.

Jo veia els renocs en el fons de les sèquies estancades que olien a llima, em quedava extasiat contemplant els triangles que els insectes obrien en la superfície dels estanys dormits quan navegaven per damunt d'ells i descobria en el fons de les aigües obscures siluetes de granotes obertes de cames surant, i no molt lluny sentia les rialles de les dones que acompanyaven el fragor de la carn que crepitava fregint-se a la paella.

Després de dinar, el viatge va continuar cap a la platja de Moncofa, amb Quico la Paula callat, fumant picadura o un fària i l'aire carregat de sal ben prompte va començar a anunciar la mar; el cavall marcava tota la seua musculatura en les anques brillants de suor en estirar pesadament del carro quan va entrar en el primer arenal i aleshores Quico la Paula li va pegar amb la tralla i, fent sonar amb l'arrancada encara més les campanetes de la collera, l'animal va guanyar amb molt d'esforç una duna entre blavons, petxines i piteres, però el mar no es veia, encara que ja sonaven els colps de l'onatge seguits dels brams de la ressaca. En coronar l'última barra d'arena la mar precedida d'una glopada de brisa salada va aparèixer allí davant i no recorde haver experimentat cap sensació de la seua immensitat sinó tot el sentit en el meu cos d'una salvatge alegria dins del gran clamor que la seua llum alliberava, que des d'aquell dia confonc amb la llibertat.

[Publicat a la secció “PLAQUES DE LA MEMÒRIA” de la Revista “EL TEMPS” el 27-I-92]

Carme Riera

(Palma, 1948)

Era el seu pa de cada dia

Horabaixa entraren en un cafè dels afores. Havien caminat força estona, silenciosament, pels rials, allunyant-se de la ciutat. La gent, sense cap esforç, endevinava en veure'ls abraçats, mirant-se als ulls, que s'estimaven, com a les històries estantisses s'estimen en Joan i na Margalideta.

Mirant-se als ulls coneixien el color de les coses i posaven llum nova als estels. Un remolí de somnis, encara no encetats, enlluernava un desig d'albons i primaveres.

Entraren en un cafè dels afores. Asseguts vora la taula de marbre, entrelaçades les mans, pressentien venes blaves sota la pell de seda. A flor de llavis els creixien roses. I dins cada besada tot l'enyor d'una esgarripança nova. Inventaven noms de mel i sucre: níguls de cotó, muntanyes de xocolata, paisatges nevats de nata i mantega. Era la fam la font, primer coneixement, d'amor. Eren joves i bells i s'estimaven.

En un cafè dels afores —en un cafè on s'aturaven els homes que tornaven de fer feina a beure un carajillo, una cassalla— una parella. S'acosta el cambrer i els demana que volien. Li digueren amb la mateixa veu, igual tonada:

—Porti'ns una llesca d'amor sucada amb oli; és el nostre pa de cada dia.

[Narració extreta del llibre *Te deix, amor, la mar com a penyora*.]

Carme Riera

(Palma, 1948)

Unes flors

Sincerament, sa sentència, més que injusta, fou ridícula: no solament li concediren sa separació, sinó que li donaren tota sa raó a ell i sa tutela de sa nina perquè ja havia complert set anys. Com que em consideraren culpable, no m'hagué de passar ni una pesseta i em vaig haver de posar a fer feina de recepcionista en un hotel. Segons els entesos, encara podia donar gràcies de no anar a sa presó per complir condemna amb es càrrec d'adulteri.

No em sabé greu començar a viure tota sola. Feia massa anys que em tenia oblidada, com si jo mateixa, no solament es meu homo, també m'hagués avorrit. Vaig recobrar moltes coses que havia perdut: es gust de conversar amb sos meus amics, de passejar-me sense presses, de comprar-me beneïtures... i no haver de donar explicacions a ningú. Però enyorava sa meva filla.

Malgrat els jutges, judicis i sentències, sa nina volia viure amb mi i no amb son pare. Fou molt dur, sobretot al principi, haver de renunciar a sa seva companyia, arrabassar-la del meu costat. Molts de dies, des des meu cotxo, anant cap a sa feina, la veia que esperava s'autobús del col·legi acompanyada de sa meva sogra, i havia de fer un esforç enorme per no aturar-me i omplir-la de besades. Ara que s'ha fet gran i he aconseguit sa seva confiança, sap molt bé per quina part prendre partit. M'agrada tenir una filla moderna amb ses idees ben clares, que no caurà en es mateixos paranys en què jo vaig caure i que ningú tampoc, com a mi, no obligarà a complir un paper decoratiu, humiliant.

Sa separació des meu homo fou a causa d'un ram de flors. Un ram de flors que cada dia, puntualment i durant un mes, arribava a ca nostra. Un ram de flors, quasi sempre roses blanques, grogues, vermelles, roses que anaren omplint tots els gerros, en es menjador, a sa sala, en es despatx, a ses cambres... Es primers dies es meu homo, que mai no reparava res, a qui tot era igual, ni les veié. Un vespre, tancant es llum de s'alcova, tira en terra es violeter de sa tauleta de nit. I es va adonar de totes ses flors de la casa... Em va complaure es tremolor de sa seva veu, semblava gelós.

—Què fan tantes flors? Qui les ha enviades?

—Ningú, les han duites de cas florista.

L'endemà trobà un ram de roses fresques d'un vermell encès.

Començà a posar-se nerviós, amenaçant. Jo seguia es joc, em divertia. El molestava que una presència estranya s'esmunyís, mitjançant unes flors, dins sa seva propietat. Per primera vegada me sentia segura, fins i tot afalagada. Vaig intentar besar-lo i aquí em sortí amb el que mai no hauria cregut:

—Te denunciaré per puta!

Sí, comprenc que em vaig errar. Pensava que fent-me enviar flors, flors que jo mateixa havia encarregat a cas florista de més a prop, cridaria sa seva atenció, tan distreta, cap a sa meva persona. Sé que el subterfugi era pobre, però llavors sa meva formació de dona subjugada no donava per a més. Quan, dies després, li vaig donar sa factura de cas florista, em tractà amb mes duresa que mai. Ho prengué com a una coartada per dissimular el que per a ell era molt clar: ses flors foren pagades per qualcú que hi compra es meus favors i es favors d'una casada —digué—, mai no se paguen per endavant... Havia arribat el moment de pensar de separar-nos.

Ell esgrimí es rams de flors que puntualment i durant un mes portaren a ca nostra com una prova irrefutable del meu adulteri. I es testimoniatge del propietari de sa botiga de flors no va anar a favor meu: va assegurar amb absoluta tranquil·litat que no es recordava qui li havia fet aquells encàrrecs, que tenia molts de clients de passada, que era un mal fisonomista. Mentre els seus ulls, entre burletes i esglaiats, em miraven com si jo me n'anés des cap. Després vaig sebre que es meu homo, de feia molts d'anys, era un des seus millors clients i que solia enviar canastres de flors a ses mestresses de certes cases de cites que freqüentava, quan en quedava agraït i satisfet.

Quim Monzó

(Barcelona, 1952)

La monarquia

Tot gràcies a aquella sabata que va perdre quan va haver d'anar-se'n cuitacorrents del ball perquè a les dotze s'acabava l'encanteri, el vestit tornava a la condició de parracs, la carrossa deixava de ser carrossa i tornava a ser carbassa, els cavalls ratolins, etcètera. Sempre l'ha meravellat que només a ella li vingués la sabata a la perfecció, perquè el seu peu (un 36) no és de cap manera inusual i altres noies de la població deuen tenir la mateixa talla. Encara recorda la cara d'astorament de les dues germanastres, quan van veure que era ella qui es casava amb el príncep i (uns anys després, quan els reis es van morir) es convertia en la nova reina.

El rei ha estat un marit atent i fogós. Ha estat una vida de somni fins al dia que ha descobert, a la camisa reial, una taca de pintallavis. El terra se li ha enfonsat sota els peus. Quin desfici! ¿Com ha de reaccionar, ella, que sempre ha actuat honestament i sense malícia, que és la virut personificada?

Que el rei té una amant és segur. Una taca de pintallavis a la camisa sempre ha estat una prova clara d'adulteri. ¿Qui deu ser, l'amant del seu marit? ¿Ha de dir-li que ho ha descobert o bé dissimular, com sap que és tradicional en les reines, en casos així, per no posar en perill la institució monàrquica? ¿I per què ha buscat una amant, el rei? ¿És que ella no el satisfà prou? ¿Potser perquè es nega a pràctiques que considera perverses (sodomia i dutxa daurada, bàsicament) el seu marit les busca fora de casa?

Decideix callar. Calla també el dia que el rei no arriba a la cambra reial fins a les vuit del matí, amb ulleres de pam i flaire de dona. (¿On es veuen? ¿En un hotel, a casa d'ella, al mateix palau? Hi ha tantes habitacions, en aquest palau, que fàcilment podia permetre's tenir l'amant en qualsevol de les dependències que desconeix.) No diu res tampoc quan els contactes carnals que abans establien amb regularitat de metrònom (nit sí, nit no) es van espaiant fins que un dia s'adona que fa més de dos mesos des de l'últim cop.

Plora en silenci, a l'habitació reial, cada nit; perquè ara ja cap nit el rei no se'n va al llit amb ella. La solitud la corseca. Més s'hauria estimat no haver anat mai al ball, o que el peu d'alguna altra noia hagués encaixat amb la sabata abans que el d'ella. Així, acomplerta la feina, l'enviat del príncep no hauria arribat mai a casa seva. I, cas d'haver-hi arribat, més s'hauria estimat, fins i tot, que alguna de les seves germanastres hagués calçat també el 36, per comptes del 40 i el 41, números massa grossos per una noia. Així, l'enviat no hauria fet la pregunta que ara, destrossada per la infidelitat del marit, li sembla fatídica: si hi havia cap altra noia a la casa, a més de la madrastra i les dues germanastres.

¿De què li serveix ser reina si no té l'amor del rei? Ho donaria tot per ser la dona amb qui el rei copula extraconjugalment. Mil cops més s'estimaria compartir les nits d'amor adúlter del monarca que la buidor del llit conjugal. Abans querida que reina.

Decideix acomodar-se a la tradició i no dir al rei què ha descobert. Actuarà de manera sibil·lina. El vespre següent, quan després de sopar el rei s'acomiada educadament, el segueix. El segueix per passadissos que desconeix, per ales ignorades del palau, cap a estances que ni tan sols imaginava que existissin. El rei la precedeix amb una torxa. Finalment es tanca en una habitació i ella es queda al passadís, a les fosques. De seguida sent veus que li arriben de dins. La del seu marit, segur. I el riure gallinaci d'una dona. Però superposat a aquest riure sent també la veu d'una altra dona. ¿Està amb dues? A poc a poc, procurant no fer soroll, obre una mica la porta. S'estira a terra perquè no la vegin des del llit; fica mig cos dins de l'habitació. A les parets, la llum dels canelobres projecta les ombres de tres cossos que s'acoblen. Hauria volgut alçar-se per veure qui hi ha al llit, perquè les rialles i els xiuxiuejos no li permeten identificar les dones. Des d'on és, estirada a terra, no pot veure gaire res més; només veu, als peus del llit, tirades de qualsevol manera, les sabates del seu marit i dos parells de sabates de dona, de taló altíssim, unes negres i del 40 i les altres vermelles i del 41.

LA LLENGUA CATALANA A LA VIQUIPÈDIA

Català	
Altres denominacions:	<i>Valencià</i>
Parlat a:	Andorra, Espanya, França i Itàlia
Regió:	Alguer, Andorra, Balears, el Carxe, Catalunya, Catalunya Nord, Franja de Ponent, País Valencià
Parlants:	9,1 milions.
Rànquing:	El català ocupa el 88è lloc en el rànquing de les llengües més parlades al món, nota de premsa de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, 22 de juny de 2007. Aquest document, al seu torn, fa referència a la llista "<i>Top 100 languages by Population</i>" d'Ethnologue. Llengües romàniques amb tradició literària aragonès asturià o lleonès castellà o espanyol català dàlmata* francès francoprovençal gallec italià occità portuguès retoromànic romanès sard <i>* llengua extingida</i>
Estatus oficial	
Llengua oficial de:	Alguer, Andorra, Balears, Catalunya, País Valencià
Regulat per:	Institut d'Estudis Catalans Acadèmia Valenciana de la Llengua

El **català** és una llengua romànica parlada per gairebé 9 milions i mig de persones al món. Els límits del domini lingüístic inclouen Catalunya, el País Valencià (a excepció d'algunes comarques), les Illes Balears, Andorra, la Franja de Ponent (Aragó), la ciutat de l'Alguer (a l'illa de Sardenya, Itàlia), la Catalunya del Nord (departament dels Pirineus Orientals, França) i el Carxe, un petit territori de Múrcia poblat per modernes migracions de valencians. El domini lingüístic, amb una superfície de 59.905 km² i 12.805.197 d'habitants (2006), inclou 1.687 termes municipals, 9 dels quals tenen només una part minoritària catalanoparlant.

El català va estar prohibit al Principat de Catalunya en l'àmbit oficial des del Decret de Nova Planta (1716) i al País Valencià (1707). A Catalunya Nord ja s'havia aplicat una prohibició similar el 1700. Al segle XX, a l'estat espanyol, es prohibí durant les dictadures de Primo de Rivera (1923-1930) i Franco (1939-1975). En els territoris catalanoparlants d'Espanya no es recuperà l'oficialitat fins a l'entrada dels diferents estatuts d'autonomia.

Almenys ja d'ençà el segle XIV, aquesta llengua també rep, entre d'altres, el nom de **valencià**, denominació emprada sobretot al País Valencià. Actualment i per evitar els conflictes que això pot suposar com a arma política per afeblir la llengua, l'AVL ha arribat a la conclusió, el 9 de febrer de 2005 que:

6. És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de valencià, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de català, reconeguda en els estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol (annex 8) i la jurisprudència (annex 9).

Nombre de parlants al món i coneixements

Territoris on la llengua té estatus oficial		
Territori	L'entén	La sap parlar
Catalunya	6.502.880	5.698.400
País Valencià	3.448.368	2.407.951
Illes Balears	852.780	706.065
Andorra	62.013	57.395
Alguer	34.525	26.000
TOTAL	10.900.566	8.895.811

Territoris on la llengua no té ple estatus oficial		
Territori	L'entén	La sap parlar
Catalunya Nord	256.583	145.777
Franja de Ponent	50.406	49.398
Carxe (Múrcia)	Sense dades	Sense dades
Resta del món	350.000	350.000
TOTAL	656.989	545.175

Total de parlants		
Territori	L'entén	La sap parlar
Països Catalans	11.207.555	9.090.986
Resta del món	350.000	350.000
TOTAL	11.557.555	9.440.986

Coneixement de la llengua (2003-2004)				
Territoris	Parlar	Entendre	Llegir	Escriure
Catalunya	84,7	97,4	90,5	62,3
País Valencià	57,5	78,1	54,9	32,5
Illes Balears	74,6	93,1	79,6	46,9
Catalunya Nord	37,1	65,3	31,4	10,6
Andorra	78,9	96,0	89,7	61,1
Franja de Ponent	88,8	98,5	72,9	30,3
L'Alguer	67,6	89,9	50,9	28,4

(% de la població de 15 i més anys).

Dialectes de la llengua catalana

En 1861, Manuel Milà i Fontanals va proposar una divisió del català en dos gran blocs dialectals: Català oriental i Català occidental.

No hi ha una línia precisa que dividisca ambdós blocs, ja que sempre hi ha una zona de transició bastant ampla entre cada parell de dialectes, excepte a les Illes (encara que hi ha certs trets valencians a l'eivissenc) i a l'Alguer. Les diferències més notables entre tots dos blocs són:

Català occidental:

- Les vocals àtones són: [a] [e] [i] [o] [u]. Hi ha distinció entre la e i la a i entre la o i la u.
- La x inicial o postconsonàntica està africada /tʃ/ (xocolate). Entre vocals o quan està precedida de i, és /jʃ/ (caixa, calaix).
- La pronunciació de les Ē (e llargues) i Ĩ (i breus) tòniques del llatí [e] (e tancada): ceba...
- La primera persona del present d'indicatiu és -e (valencià: pense) o -o (nord-occidental i tortosí: penso).
- Els verbs incoatiu de la 3a conjugació es formen en -ix, -ixen, -isca.
- Hi ha manteniment de la nasal plural medieval en mots proparoxítons (esdrúixols): *hòmens*, *jóvens*...
- Hi ha vocabulari específic: *espill*, *xiquet*, *granera*, *poal*...

Català oriental:

- Les vocals àtones són: [ə] [i] [u]. Les vocals e i a en posició àtona es tornen /ə/ i la o i la u es tornen /u/.
- La x tant si és inicial, postconsonàntica, està entre vocals o si està precedida de i és fricativa /ʃ/.
- Les Ē ("e" llargues) i Ĩ ("i" breus) tòniques del llatí es pronuncien [ɛ] (a la major part del balear es pronuncien [ə] i a l'alguerès es pronuncien [e]).
- Tendència al ieisme (tret estigmatitzat i en retrocés actualment: "la paia a l'ui").
- La 1a persona del present d'indicatiu és -o (central), -i (septentrional) o ø (Balears).
- Els verbs incoatius de la 3a conjugació es formen en -eix, -eixen, -eixi.
- La -n- del plural nasal medieval de les paraules proparoxítones cau: *homes, joves*.
- Hi ha vocabulari específic: *mirall, noi, escombria, galleda...*

Estàndards del català

Existeixen dos estàndards principals per a la llengua catalana, el regulat per l'Institut d'Estudis Catalans, l'estàndard general, tenint com a centre l'ortografia establerta per Pompeu Fabra amb els trets característics del català central més aproximat al de Barcelona no influenciats pel castellà, i el regulat per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, estàndard d'àmbit restringit, centrat en l'estandardització del valencià prenent com a base les Normes de Castelló, o sia, l'ortografia de Pompeu Fabra però més adaptada a la pronúncia del català occidental i als trets que caracteritzen els dialectes valencians.

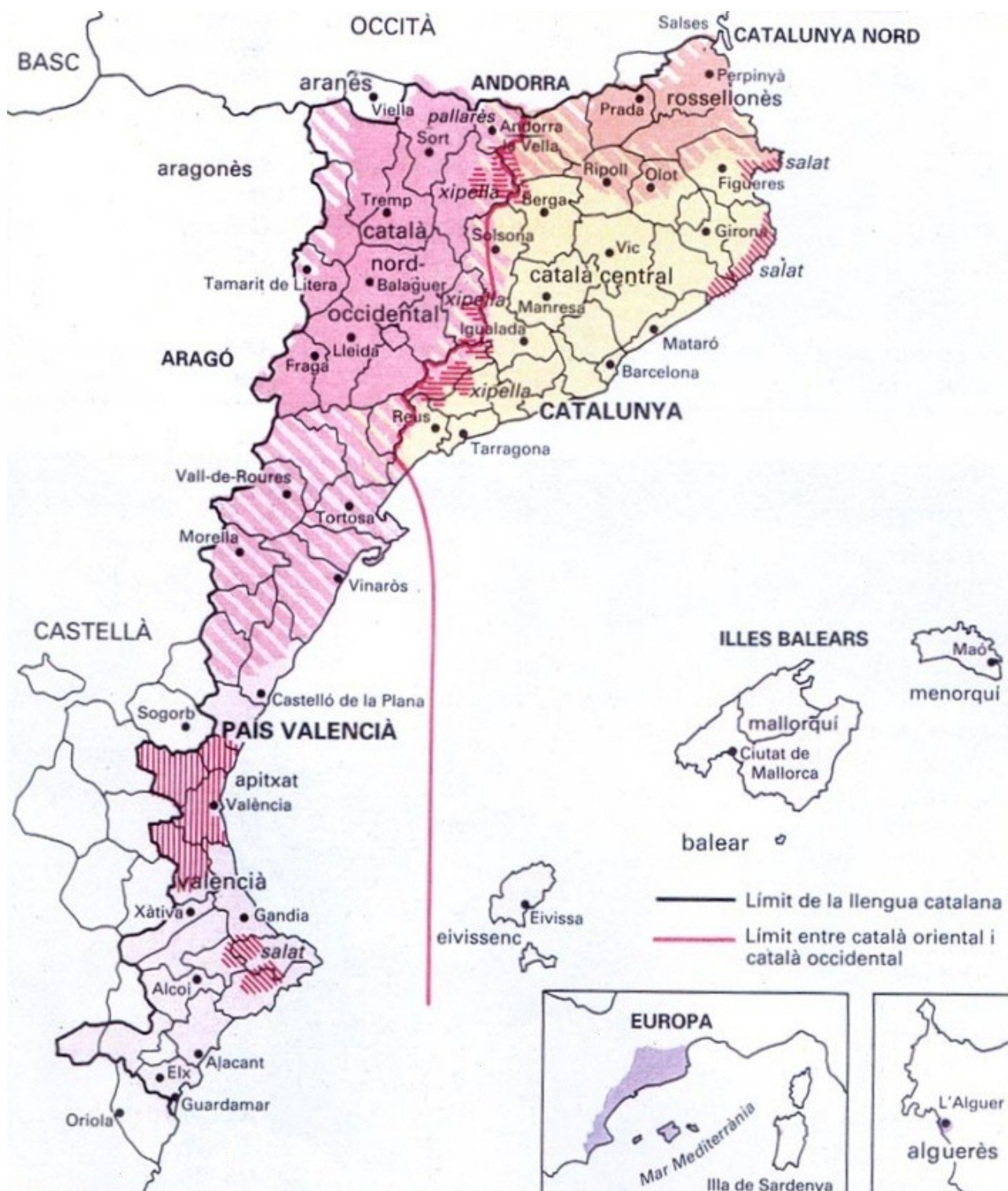
L'estàndard de l'IEC, a més de tenir com a base els trets del català central, pren també trets d'altres dialectes considerant-los com a estàndard. Tot i això, la diferència més notable de tots dos estàndards és l'accentuació de moltes "e" tòniques, per exemple: francès o anglès (IEC) - francés o anglés (AVL), *café* (IEC) - *café* (AVL), *conèixer* (IEC) – *conéixer* (AVL), *comprèn* (IEC) - *comprén* (AVL). Això és degut a la diferent pronúncia d'algunes "e" tòniques, especialment les Ē ("e" llargues) i les Ĩ ("i" breus) tòniques del llatí, en ambdós blocs del català, on al bloc oriental es pronuncia [ɛ] a l'occidental es pronuncia [e]. Malgrat açò, l'estàndard de l'AVL manté l'accent greu "è", sense pronunciar-se obert al bloc occidental, en algunes paraules com són: *què, València, èter, sèsam, sèrie* i *època*.

També hi ha altres divergències com l'ús de *tl* en alguns mots per l'AVL en comptes de *tll* com en *ametla/ametlla, espatla/espatlla* o *butla/butlla*, l'ús dels determinants demostratius elidits (*este, eixe*) a l'igual que els reforçats (*aquest, aqueix*) o l'ús de moltes formes verbals comunes en el valencià, i molts d'elles esteses pel bloc occidental, com les formes del subjuntiu o la escriptura dels incoatius tant en -ix- com en -eix- o l'ús preferent del morfema -e de la 1a persona singular del present d'indicatiu.

A les Illes Balears es fa servir l'estàndard de l'IEC adaptat al marc dialectal balear per la secció filològica de la Universitat de les Illes Balears, l'òrgan consultiu del Govern Balear. D'aquesta manera, per exemple, l'IEC indica que tant correcte és escriure "cantam" com "cantem" i la Universitat determina que la forma preferent a les Illes ha de ser "cantam" fins i tot en àmbits formals. Un altre tret de l'estàndard balear és l'escriptura de la 1a persona del singular del present d'indicatiu, on no hi ha desinència: "jo cant", "jo tem", jo "dorm".

A l'Alguer, l'IEC ha adaptat l'estàndard a la varietat algueresa. En aquest estàndard s'hi pot trobar, entre d'altres característiques, l'article *lo* d'ús general, possessius especials *la mia, lo sou/la sua, lo tou/la tua*, etc., ús de la -v- al pretèrit imperfet a totes les conjugacions: *cantava, creixiva, llegiva*; ús de moltes paraules de caràcter arcaic d'ús molt corrent a l'alguerès: *manco* per *menys*, *calqui u* per *algú*, *qual/quala* per *quin/quina*, etc. i adaptacions dels pronoms febles.

ELS DIALECTES CATALANS¹⁰

¹⁰Font: Eixample Web

Actitud lingüística (lleialtat lingüística/indiferència/autoodi)

Predisposició a valorar favorablement o desfavorablement un idioma o varietat lingüística i actuar en conseqüència.

Àmbit d'ús

La llengua es produeix en uns medis o àmbits d'ús. Els àmbits d'ús es defineixen com els conjunts d'ocasions o de situacions en què una llengua (o una varietat lingüística) és usada. Podem diferenciar entre els àmbits d'ús formals o públics i els àmbits d'ús informals o privats. [...]

Assimilació lingüística

Procés històric de desintegració d'una comunitat lingüística, mitjançant la desvertebració interna i l'absorció o integració en una altra comunitat lingüística diferent.

Bilingüisme

Ús alternatiu de dues llengües en un individu i, per extensió, en un grup social.

Bilingüisme individual

Grau menor de poliglòtisme. La persona bilingüe és aquella capaç de fer servir dos idiomes.

Bilingüisme social

Situació en la qual dins una unitat territorial (estat, ciutat...) apareixen, d'una manera més o menys ordenada i regular, uns conjunts de persones que usen més d'un idioma: un de propi, après per transmissió familiar, i un altre, el propi d'un altre grup. Aquesta alternança idiomàtica sol estar organitzada segons unes normes d'ús socials i sol estar desequilibrada, en el sentit que no és uniforme per als dos idiomes. L'existència del bilingüisme social testimonia l'existència d'un conflicte lingüístic, d'una situació de subordinació lingüística i d'un procés de substitució lingüística.

Bilingüisme substitutori

Quan la situació de bilingüisme social condueix a la substitució progressiva de la llengua pròpia del territori per la llengua dominant.

Bilingüisme territorial

Un territori bilingüe és un espai geogràfic dividit en dues zones clarament delimitades lingüísticament. En una zona s'usa una llengua i en l'altra se n'usa una altra.

Codificació lingüística

Fixació gràfica, gramatical i lèxica d'una llengua a fi d'aconseguir una comunicació escrita eficaç entre els seus parlants.

¹¹ Font: RUIZ, FRANCESC; SANZ, ROSA; SOLÉ I CAMARDONS, JORDI: *Història social i política de la llengua catalana*. València: 3 i 4, 1996 i DIVERSOS AUTORS: *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia catalana, 1999

Conflicte lingüístic

Situació on dues llengües competeixen entre elles i provoquen la invasió o desplaçament d'una de les llengües dels àmbits d'ús de l'altra. [...] Apareixerà des del moment en què una llengua forana comence a ocupar els àmbits d'ús i les funcions que li correspondria ocupar a la llengua pròpia d'una comunitat lingüística. El conflicte lingüístic produeix el bilingüisme social i està lligat a la substitució lingüística.

Comunitat lingüística

Un grup humà els membres del qual es comuniquen amb una llengua. En principi, no té per què respondre a cap unitat territorial, política, administrativa, religiosa o nacional. [...]

Consciència lingüística

Sentiment de pertinença a una comunitat lingüística diferenciada. [...] Implica lleialtat lingüística.

Contacte de llengües

Coexistència de llengües en una societat o grup social.

Cooficialitat lingüística

Igualtat legal de totes les llengües declarades oficials en un determinat territori per les diverses reglamentacions de caràcter lingüístic.

Diglossia

L'ús diglòssic fa referència a tota especialització funcional diferenciada entre nivells, registres, dialectes o llengües. Terme aplicat per caracteritzar una situació sociolingüística en què un idioma o parlar és usat per a funcions formals, predominantment en l'ús escrit, enfront d'un idioma o parlar utilitzat per a funcions informals, generalment orals.

Estàndard

És la varietat lingüística comuna que comparteixen tots els parlants. És la forma codificada d'un idioma, ensenyada a l'escola i usada als mitjans de comunicació, que és acceptada pel conjunt de la comunitat lingüística, a la qual serveix de model.

Facilitació lingüística

En un determinat moment del procés de substitució lingüística es desencadena un procés rapidíssim d'extensió de l'ús de la llengua dominant i l'abandó de l'ús de la llengua dominada a causa de fenòmens relacionats amb la modernització social: alfabetització obligatòria, servei militar obligatori, extensió i multiplicació dels mitjans de comunicació, centralització administrativa o augment de la mobilitat social. Factors que afavoreixen —faciliten— l'aprenentatge de la llengua general o hegemònica de l'estat constituït, sense necessitat de persecucions o prohibicions contra la llengua subordinada.

Interferència lingüística

Canvi lingüístic en qualsevol nivell d'una llengua per innovació, pèrdua o substitució d'algun dels seus elements, motivat directament per l'influx d'una altra llengua, particularment si aquesta darrera és utilitzada sovint pels parlants de la primera.

Interposició lingüística (o mediatització)

El fet que quasi totes les relacions entre la comunitat lingüística de l'idioma minoritzat i la resta de la humanitat passen per l'idioma dominant o majoritari. Aquest fenomen sociolingüístic es relaciona amb el que s'anomena cultura satèl·lit, la qual, tot i conservar l'idioma propi, està lligada a l'altra cultura i en depèn tant que els parlants han de ser necessàriament bilingües.

Lingüicidi

Substitució total d'una llengua o d'una varietat lingüística per una altra llengua dominant.

Lleialtat lingüística

Actitud d'un parlant o d'una comunitat lingüística amenaçada de substitució i que consisteix a usar la llengua pròpia amb l'objectiu d'impedir que la substitució es produïska.

Llengua

Sistema de signes orals, reflectit sovint en un codi escrit, propi d'una comunitat, que serveix bàsicament per a la comunicació.

Llengua materna

Llengua que ha estat apresada des de la infància, generalment al lloc de naixença del parlant.

Llengua morta

Llengua que ja no té parlants.

Llengua oficial

Llengua exigida per un estat en òrgans de l'administració, l'escola i altres nivells oficials d'aquest estat.

Llengua vernacla

Llengua pròpia d'una contrada determinada, dit especialment de la no utilitzada literàriament ni per a finalitats culturals.

Llengua viva

Llengua que actualment encara es parla.

Llengua minoritzada

Aquella llengua que —independentment que siga parlada per molta o poca gent— pateix una retracció dels àmbits d'ús, tant públics com privats, i que pot portar-la a la substitució, és a dir, a l'extinció de la comunitat lingüística. Fa referència a la qualitat dels usos idiomàtics: freqüències d'ús, normes d'ús hegemòniques i àmbits d'ús en què s'usa una llengua.

Normalització lingüística

Procés sociocultural a través del qual una llengua no cultivada, o un parlar, s'adapta a una regulació ortogràfica, lèxica i gramatical (*normativització* o *estandardització*) i, al mateix temps, accedeix a àmbits d'ús lingüístic fins aleshores reservats a una altra llengua o varietat d'aquella.

Normativització

Procés d'elaboració i fixació de normes ortogràfiques, gramaticals i lèxiques per a una llengua o varietat lingüística.

Prejudici

Actitud no raonada, mancada de prova, que es manifesta en formes d'antipatia o de simpatia envers individus, grups, races, nacionalitats, idees, etc.

Registre lingüístic

Varietat funcional d'una llengua definida d'acord amb els factors de la situació comunicativa, com ara el nivell de formalitat, el tema del qual es parla, etc.

Revolució sociolingüística

Capgirament dels hàbits i usos lingüístics que tendien cap a la substitució lingüística. [...] Redreçament, recuperació de l'ús de la llengua pròpia en alguns (o tots) els àmbits d'ús, generalització de la lleialtat lingüística.

Secessió

Acció de separar-se d'una agrupació, especialment d'un estat o nació, una part del seu poble o territori, per constituir-se nou estat independent o unir-se a un altre.

Substitució lingüística

Procés sociocultural per mitjà del qual una llengua o varietat lingüística dominant s'imposa, totalment (*lingüicidi*) o parcialment (*bilingüisme*, *diglòssia*), sobre una altra.

INTERPOSICIÓ LINGÜÍSTICA (O MEDIATITZACIÓ)

El fet que quasi totes les relacions entre la comunitat lingüística de l'idioma minoritzat i la resta de la humanitat passen per l'idioma dominant o majoritari. Aquest fenomen sociolingüístic es relaciona amb el que s'anomena cultura satèl·lit, la qual, tot i conservar l'idioma propi, està lligada a l'altra cultura i en depèn tant que els parlants han de ser necessàriament bilingües.

Sense “interposició lingüística” –tal vegada– ens seria més fàcil aprendre altres llengües...

1. Relaciona aquestes frases amb la seua transcripció fonètica:

“James” és un jove jardiner. Llig la “page” vint-i-cinc. “January”	[ə]
“Victor” viu a Vilafamés. “Very”.	[ʃ]
Xavi guarda les “shoes” al calaix. “Ship”.	[z]
El pare de Carme és “teacher”? “Sailor”	[dʒ]
La casa de “Rose” és a prop de la plaça. “Zero”.	[v]

2. Coneixes aquests mots anglesos?

['zi:brə]	
[zu:]	
['silvə]	
[fu:]	

3. Explica algunes de les semblances que té la nostra llengua amb el francès.

Le chat. La chanson.

Le vin. Vingt-et-un.

La maison. Les poissons.

Mon père. Ma mère.

C'est bien comme ça?

4. Busca altres exemples d'interposició lingüística.

MULTILINGÜISME

Canadà. L'anglès i el francès són les dues llengües oficials del Canadà. Els amerindis del Canadà parlen les seues pròpies llengües, tot i que moltes són en vies d'extinció.

Bèlgica. Té tres grups lingüístics: els flamencs de parla neerlandesa (59%), a les regions flamenca i de Brussel·les; els francòfons (40%), valons i brussel·lencs francòfons; els germanòfons (menys de l'1%), molt localitzats als cantons fronterers amb Alemanya (Eupen, Malmédy, Saint-Vith).

Groenlàndia (Dinamarca) La majoria de la població és de llengua inuit o groenlandesa.

Illes Aland (Finlàndia) L'única llengua oficial és el suec.

Com a precedent, el 7 d'abril de l'any 1930, **Lluís Revest** publica el llibre *La llengua valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, que va ajudar a la creació d'un ambient favorable a la unificació ortogràfica. El mes de juliol de 1930, la revista *Taula de les lletres valencianes*, dirigida per **Adolf Pizcueta**, va publicar un editorial:

ALS ESCRIPTORS VALENCIANS I A LES PUBLICACIONS VALENCIANES

“PLENAMENT convençuts dels prejuïns que irroga l'anarquia ortogràfica, prenim hui la responsabilitat d'una iniciativa que pot ser utilíssima si tots aquells als quals dirigim la nostra crida responen com és degut. Eixa iniciativa va encaminada a l'establiment d'unes normes fixes que deixen fora del gust o del caprici personal les formes gràfiques del valencià, que faciliten la labor del literat, que unifiquen totes les aportacions a la nostra literatura i que donen la sensació de que el valencià és una llengua ordenada, coherent i apta.

Quan hom guaita en el camp de les lletres valencianes, se n'adona en primer terme de la il·limitada varietat ortogràfica. Cada escriptor usa la llengua d'una manera diferent i inclús moltes vegades el mateix escriptor incorre en enormes contradiccions, segons el destí que dóna al seu escrit i la necessitat de fer-lo més o menys assequible al públic, mitjançant «concessions» que consisteixen a evitar les formes figurades, perquè l'ideal del públic seria que el valencià s'escriguera igual que es parla, sense les diferències convencionals que hi ha en altres llengües. [...]

Per a arribar a la unificació ortogràfica no veiem més que un camí. No és el de les autoritats, ni el de la imposició, sinó el de l'acord. El dia que tots els que escriuen valencià amb més habitud, es posaren d'acord respecte a les normes que calia emprar en tots els casos, la unificació ortogràfica seria un fet i la nostra llengua hauria realitzat un dels guanys més positius. Per això creiem que la idea deu realitzar-se a través de les publicacions valencianes. *Butlletí de la Societat Castellonenca*, *Cultura Valenciana*, *L'Estel*, *Acció Valenciana* i *TAULA*, per mitjà d'una representació, podrien prendre aquesta feina de redactar les normes ortogràfiques que haurien d'adoptar aquelles publicacions i tots els escriptors valencians que vullguen contribuir a la prosperitat de la nostra llengua i de les nostres lletres. [...]

La proposta de la revista *Taula de les lletres valencianes* va tenir èxit; dos anys i mig més tard, el 21 de desembre, en la seu de la societat Castellonenca de Cultura, al carrer de Cavallers, es van signar **Les Normes de Castelló de 1932**.

Enric Valor i Vives (Castalla, l'Alcoià, 1911 - València, 2000) va aprofitar el discurs pronunciat amb motiu de la seua investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat d'Alacant, el 5 de novembre de 1999, per a retre homenatge a les Normes:

LES NORMES UNIFICADORES DEL NOSTRE IDIOMA, TAMBÉ ANOMENADES: LES NORMES DE CASTELLÓ DE 1932

“La proclamació de les “Normes d’Ortografia Valenciana” l’any 1932 fou un fet importantíssim per al ressorgiment, afirmació i consolidació del tret més característic de la identitat del nostre poble. [...]

Els grups que treballaren en el País Valencià per a la dignificació i normalització de la llengua en la mateixa direcció i amb criteris i tècniques semblants al que s’havia fet a Catalunya, foren, de nord a sud, la **Societat Castellonenca de Cultura** on s’aplegava la millor intel·lectualitat de les terres de Castelló, amb **Lluís Revest** com un dels capdavaners, el qual rompé el foc amb el llibre *La llengua valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, publicat el 1930. Aquesta obra admirable ja indicava el camí recte a seguir, i llegit a Alacant féu allí també el seu paper d’orientació de l’opinió que emanava dels qui foren després membres actius de l’**Agrupació Regionalista Alacantina**. Compromesos en la mateixa tasca, hi havia els castellonencs estudiosos i preparats **Salvador Guinot**, **Àngel Sánchez Gozalvo**, el patrici **Gaietà Huguet**, el jocundíssim escriptor **Josep Pascual Tirado**, el jurista **Honori Garcia** i molts altres que Fuster anomena quasi exhaustivament en el fullet que tots coneixem publicat el 1982 per l’Ajuntament de València. De València, intervingueren en la fixació i difusió de les Normes filòlegs com **Sanchis Guarner** i **Josep Giner i Marco**, escriptors i investigadors com **Adolf Pizcueta** i els germans **Martínez Ferrando**, i el gramàtic **Carles Salvador**. D’Alacant, l’aportació fou menor per la desvinculació existent en aquells anys; tanmateix, l’historiador alacantí **Figueras Pacheco** brindà la seua firma, i el fill de la Marina i més avant catedràtic destacat de dret de la universitat Central, **Joan Beneyto**, pels seus estudis i relacions valencianistes a València, també hi posà la seua veu i opinió en la confecció de les Normes. Fuster esmenta, també, els principals signants d’aquestes en el fullet citat: els **Martínez Ferrando**, **Carles Salvador**, **[Francesc] Almela i Vives**, **Mateu i Llopis**, **Sanchis Guarner**, **Soler i Godes**, **Adolf Pizcueta**, **Joan Beneyto**, **Thous Llorenç...** i tants més que no cite per no caure en prolixitat, escriptors, polítics, gramàtics i totes les entitats culturals del País Valencià existents en aquella hora, inclosa la **Secció de Filologia de la Universitat de València**. Cal tenir en compte que antics dissidents de bona fe com **el pare [Lluís] Fullana**, fill de Muro, donaren exemple essent-ne els primers firmants...

ORACIÓ COMPOSTA I

Oracions coordinades		
Classe i significació	Conjuncions	Exemples
Copulatives: unió	i ni	Lluís vol un gelat i Marta prefereix fruita. Sara no sap cantar ni tocar la guitarra.
Disjuntives: exclusió, opció entre possibilitats	o o bé	Tinc raó o estic equivocada? Menja-t'ho tot o bé no te'n poses tant.
Adversatives: oposició entre oracions, contrarietat	però sinó tanmateix, no obstant això altrament	Es trobaren, però no se saludaren. A la serra de Mariola no nevava, sinó que granissava. No he picat res; tanmateix , no tinc gana. Ven-me fruita fresca; altrament , en compraré a un altre.
Distributives: distribució, alternança	o... o... ni... ni... adés... adés... ara... ara... ara... adés...	O diu la veritat, o sap mentir molt bé. Ni és tan ric, ni guanya tant diners. Adés plorant, adés rient. Ara voleu nadar, ara preferiu fer castells de sorra. Ara guanyant, adés perdent.
Explicatives: equivalència	és a dir, o siga això és	Ella em desconcerta, és a dir , no l'entenc. M'agrada la lectura, això és , em passe hores a la biblioteca.
Continuatives: suma, continuïtat, successió d'accions	a més i encara	Els ho va advertir, a més els ho va prohibir. Pere treballa tot el matí i encara estudia al nocturn.

Oracions juxtaposades	
La unió de dues o més oracions (relacionades semànticament) connectades només per comes o punts i comes. No és juxtaposada: <i>La taula és nova, avui fa sol.</i>	Laura és treballadora, aprovarà el curs. Una volta enganyen el savi; el neci, l'enganyen cent vegades. La taula és nova, no caldrà pintar-la.

Oracions subordinades de relatiu adjectives. Sempre tenen antecedent.		
Pronom relatiu Funciona com un connector subordinant	Funció sintàctica	Exemples
que (= el qual, la qual, els quals, les quals si és una oració explicativa).	Subjecte	La persona [que passeja] es manté en forma.
	Complement directe	Les cadires [que has comprat] no són boniques.
	CCT equivalent a un SN	L'any [que va morir l'avi] tu encara no havies nascut.
preposició + què qui el qual...	Complement indirecte	Els ciutadans [a qui/ als quals enviem cartes] estan molestos.
	CRV	El familiar [de qui/ del qual parles] viu a l'estranger
on preposició + on	Complement circumstancial	Els amics [amb qui/ amb els quals vam sopar] són simpàtics. Aquest és el quadern [en què/ en el qual solia dibuixar].
	CC de lloc	L'aula [on fem classe] és nova. El carrer [per on passege] està lluny.

L'ORACIÓ COMPOSTA II

Casos especials

El relatiu possessiu			Exemples
nom +	de +	el qual la qual els quals les quals	Vols comprar-te un cotxe, el preu del qual desconeixes? És una xica, la cara de la qual em resulta familiar. He corregit uns treballs, el contingut dels quals és idèntic. Tinc unes veïnes, la casa de les quals s'ha inundat.
Formes de relatiu si l'antecedent és tota una oració			Exemples
la qual cosa (+ formal) cosa que			Has arribat tard, la qual cosa no t'afavorirà gens. Va nevar, cosa que provocà que se suspenguera el concert.
Expressions equivalents a: la qual cosa/ cosa que		fet que i això	Has arribat tard, fet que no t'afavorirà gens. Va nevar, i això provocà que se suspenguera el concert.

Oracions subordinades de relatiu adjectives

Classificació	Exemples
Explicatives	El germà, que és metge, vindrà al viatge.
Especificatives	El germà que és metge vindrà al viatge.

Relatius incorrectes

No existeix la combinació **P + Art + que** amb un antecedent explícit

*L'home del que tothom parla	L'home de qui/ del qual tothom parla
*La destrala amb la que van tallar la branca	La destrala amb què/ amb la qual van tallar la branca
*El color amb el que s'ha tenyit els cabells és sorprenent.	El color amb què/ amb el qual s'ha tenyit els cabells és sorprenent.

Oracions dubtoses

Si els pronoms relatius que, què, qui no tenen antecedent es tracta d'oracions subordinades de relatiu substantives ^{rs} .	Si el pronom relatiu on no té antecedent es tracta d'una oració subordinada de relatiu adverbial ^{radv} .
[Qui no vulga pols] ^{rs} que no vaja a l'era.	[On vages] ^{radv} et rebran bé.

L'ORACIÓ COMPOSTA III

Oracions subordinades substantives (= Nom/ SN/ pronom). Oracions subordinades de relatiu substantives.^{rs} No tenen antecedent.

Funció sintàctica	Exemples
Subjecte (SUBJ) Verbs com agradar, molestar, preocupar, angoixar... Ser + adjectiu: evident, necessari, lamentable, ridícul...	[Qui no vulga pols] ^{rs} que no vaja a l'era. No m'agrada [que em porten la contrària]. És evident [que la mare està enfadada].
Complement directe (CD) Verbs de dicció i de pensament: dir, pensar, opinar... Verbs com provocar, lamentar, impedir... Verbs de coneixement: saber, comprendre, oblidar... Verbs de manament: manar, ordenar, dir... Verbs interrogatius: preguntar, demanar...	Desconeixiem [el que havia passat]. ^{rs} Crec [que està malalt]. Va provocar [que caiguera per les escales]. No sabia [que t'havies comprat un cotxe]. Li va ordenar [que esquerra de l'aula]. Li vaig preguntar [si havia pagat el sopar].
Atribut (ATR)	El problema és [que m'han retirat el carnet de conduir].
Complement de règim verbal (CRV)	Es lamenten [del que no han volgut fer]. ^{rs}
Complement indirecte (CI)	No vengues la mercaderia [a qui no conegues]. ^{rs}
Complement agent (CA)	L'accident ha estat explicat [per qui l'ha presencià]. ^{rs}
Complement preposicional del nom (CN)	Tinc el pressentiment [que em canviaran de secció].
Complement preposicional de l'adjectiu (CADJ)	La seua conducta és digna [que la posen com a exemple].
Complement preposicional de l'adverbi (CADV)	Pere ha arribat tard [de morir-se].

Oracions subordinades adverbials circumstancials (= Adverbi/ sintagma equivalent) Oracions subordinades de relatiu adverbials.^{radv} El pronom relatiu **on** no té antecedent.

Tipus	Connector sub. adv.	Exemples
De temps (temporal)	Anterioritat abans que (amb participis)	[Abans que l'avisaren], Pere ja havia fugit. [Visitat el museu], entraren al restaurant.
	Simultaneïtat quan sempre que mentre (≠ condicional) cada vegada que ara que (amb gerundis)	Compren encisams [quan van barats]. Ens saluda [sempre que ens veu]. [Mentre parlem], jo aniré fent el sopar. [Cada vegada que crides], jo cridaré més. T'ho dic [ara que et veig]. [Tornant cap a casa] es va trobar una cartera.
	Posterioritat després que des que fins que així que (≠ consecutiu) tan aviat (prompte) com tot seguit que, tot just que, tot d'una que (amb infinitius)	[Després que s'acabe la reunió], soparem. [Des que treballa] sembla més animat. No tornaré [fins que no m'ho demane]. [Així que arribeu], digueu-nos-ho. Avisa'm [tan aviat com vinga]. [Tot seguit que va ordenar d'atac], començà el canoneig. Me n'aniré a dinar [tot d'una que finalitzen les classes]. [En acabar la reunió], soparem.
De lloc (locativa)	on preposició +on	[On vages] ^{radv} et rebran bé. Passege [per on vull]. ^{radv} Vinc [d'on m'has dit]. ^{radv}
De manera (modal)	com com si segons, segons com tal com, així com sense, sense que	Fes-ho [com t'he dit]. Camina [com si li fera mal el peu]. Actuaren [segons havien acordat]. Fes la compra a Mercadona [tal com t'ha dit la mare]. Conduïx [sense mirar els semàfors].

L'ORACIÓ COMPOSTA IV

Oracions subordinades adverbials no circumstancials (≠ Adverbi)

Tipus	Connectors	Exemples
Causals	perquè (≠ finalitat) ja que vist que/ atès que com que puix puix que car/ per tal com	No ve amb nosaltres perquè està cansat. El cap se setmana anirem al poble, ja que són festes. Vist que no veníeu, hem començat nosaltres. Com que no venies, se n'ha anat. Obeïm, puix ho mana el rei. Puix que ell ho ha demanat, caldrà fer-ho. No refuseu el seu ajut, car s'ofendria.
Consecutives	doncs així que (≠ temporal) tant que tant... que de (tal) manera que de (tal) forma que fins al punt que	Has arribat tard, doncs no faràs l'examen. No has estudiat, així que no aprovaràs. Plogué tant que hagueren d'evacuar la gent. Tant m'ho demanà que hi vaig accedir. Parlava de tal manera que no l'entenia. Escrivia de tal forma que era il·legible. He insistit fins al punt que ho he aconseguit.
Finals	perquè (≠ valor causal) a fi que per tal que	Li ho he dit perquè se'n vaja. Demana-li-ho amb insistència a fi que accedisca. T'ho recorde per tal que no se t'oblidi.
Condicionals	si (≠ o. substantiva) a condició que posat que sols que en cas que només que mentre (≠ valor temporal)	Si li ho demanes, t'ho donarà. Te'l donaré a condició que me'l pagues. Posat que acabem prompte, anirem al cine. Sols que m'ho demanares, tornaria. En cas que pregunte, no li contestes. Només que m'ho diguis, vindré. Mentre no ho comentes, no passa res.
Concessives	encara que malgrat que per bé que tot i que ni que	Encara que vulga, no podrà arribar a temps. Et deixarà la moto, malgrat que se l'estima molt. Sara no està inspirada, per bé que és una xica intel·ligent. Tot i que canta bé, no guanyarà el concurs. Li ho direm, ni que siga de passada.
Comparatives	tant com tan... com més que menys que com més... més com menys... menys	Treballa tant com tu treballaves abans. L'esport és tan necessari com ho és l'aliment. Dani parla més que respira. Guanya menys que gasta. Com més gran ets, més ruc et tornes. Com menys treball tens, menys treball fas.

1. CANTAR

INDICATIU

<i>Present</i> canto (cante, cant) cantes canta cantem (cantam) canteu (cantau) canten	<i>Plusquamperfet</i> havia cantat haves cantat havia cantat haviem cantat haviu cantat havian cantat	<i>Passat perifràstic</i> vaig cantar vas o vares cantar va cantar vam o vàrem cantar vau o vàreu cantar van o varen cantar	<i>Futur perfet</i> hauré cantat hauràs cantat haurà cantat haurem cantat haureu cantat hauran cantat
<i>Perfet</i> he cantat has cantat ha cantat hem cantat heu cantat han cantat	<i>Passat simple</i> cantí cantares cantà cantàrem cantàreu cantaren	<i>Passat anterior perifràstic</i> vaig haver cantat vas o vares haver cantat va haver cantat vam o vàrem haver cantat vau o vàreu haver cantat van o varen haver cantat	<i>Condicional</i> cantaria cantaries cantaria cantariem cantàreu cantarien
<i>Imperfet</i> cantava cantaves cantava cantàvem cantàveu cantaven	<i>Passat anterior</i> haguí cantat hagueres cantat hagué cantat haguérem cantat haguéreu cantat hagueren cantat	<i>Futur</i> cantaré cantaràs cantarà cantarem cantareu cantaran	<i>Condicional perfet</i> hauria o haguera cantat hauries o hagueres cantat hauria o haguera cantat hauriem o haguérem cantat haurieu o haguéreu cantat haurien o hagueren cantat

SUBJUNTIU

<i>Present</i> canti (cante) cantis (cantes) canti (cante) cantem canteu cantin (canten)	<i>Passat perifràstic</i> vagi (vaja) cantar vagis (vages) cantar vagi (vaja) cantar vàgim (vàgem) cantar vàgiu (vàgeu) cantar vagin (vagen) cantar	<i>Plusquamperfet</i> hagués cantat haguessis (haguesses) cantat hagués cantat haguéssim (haguéssem) cantat haguéssiu (haguésseu) cantat haguessin (haguessen) cantat
<i>Imperfet</i> cantés (cantàs) cantassis (cantesses, cantassis) cantés (cantàs) cantéssim (cantéssem, cantàssim) cantéssiu (cantésseu, cantàssiu) cantessin (cantessen, cantassin)	<i>Perfet</i> hagi (haja) cantat hagis (hages) cantat hagi (haja) cantat hàgim (hàgem) cantat hàgiu (hàgeu) cantat hagin (hagen) cantat	<i>Passat anterior perifràstic</i> vagi (vaja) haver cantat vagis (vages) haver cantat vagi (vaja) haver cantat vàgim (vàgem) haver cantat vàgiu (vàgeu) haver cantat vagin (vagen) haver cantat

IMPERATIU

FORMES NO PERSONALS

canta canteu (cantau)	<i>Infinitiu</i> cantar	<i>Gerundi</i> cantant	<i>Participi</i> cantat cantada cantats cantades
	<i>Infinitiu perfet</i> haver cantat	<i>Gerundi perfet</i> havent cantat	

ALTRES VARIANTS

Pres. d'ind. 1 *canti* (sept.)

Imperf. de subj. 1 *cantara*, 2 *cantares*, 3 *cantara*, 4 *cantàrem*, 5 *cantàreu*, 6 *cantaren* (val.)

OBSERVACIONS. *Matar* també admet el part. *mort*. El verb *donar* fa el pres. d'ind. 2 *dóna*, 3 *dónes*, i l'imper. 2 *dóna*. El participi de *despertar* en parlars baleàrics és *despert*. En la persona 1 del pres. d'ind. dels parlars baleàrics, els radicals acabats en *-l-l*, *-nn* i *-ss* es redueixen, respectivament, a *-l*, *-n* i *-s*: *vacil* (de *vacil·lar*), *nan* (de *nannar*), *pas* (de *passar*); es manté, en canvi, la terminació *-rr*: *amarr* (de *amarrar*). Quant a la grafia de la persona 1 dels verbs acabats en *-enar* i *-esar* en aquests parlars cf. quadre IV.24.

2. BATRE

INDICATIU

<i>Present</i>	<i>Plusquamperfet</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Futur perfet</i>
bato (bat)	havia batut	vaig batre	hauré batut
bats	haves batut	vas o vares batre	hauràs batut
bat	havia batut	va batre	haurà batut
batem	haviem batut	vam o vàrem batre	haurem batut
bateu	havíeu batut	vau o vàreu batre	haureu batut
baten	havien batut	van o varen batre	hauran batut
<i>Perfet</i>	<i>Passat simple</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>	<i>Condicional</i>
he batut	batí	vaig haver batut	batria
has batut	bateres	vas o vares haver batut	batries
ha batut	baté	va haver batut	batria
hem batut	batérem	vam o vàrem haver batut	batríem
heu batut	batéreu	vau o vàreu haver batut	batríeu
han batut	bateren	van o varen haver batut	batrien
<i>Imperfet</i>	<i>Passat anterior</i>	<i>Futur</i>	<i>Condicional perfet</i>
batia	haguí batut	batré	hauria o haguera batut
baties	hagueres batut	batràs	hauries o hagueres batut
batia	hagué batut	batrà	hauria o haguera batut
batíem	haguérem batut	batrem	hauríem o haguérem batut
batíeu	haguéreu batut	batreu	hauríeu o haguéreu batut
batien	hagueren batut	batran	haurien o hagueren batut

SUBJUNTIU

<i>Present</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Plusquamperfet</i>
bati (bata)	vagi (vaja) batre	hagués batut
batis (bates)	vagis (vages) batre	haguessis (haguesses) batut
bati (bata)	vagi (vaja) batre	hagués batut
batem	vàgim (vàgem) batre	haguéssim (haguéssem) batut
bateu	vàgiu (vàgeu) batre	haguéssiu (haguésseu) batut
batin (baten)	vagin (vagen) batre	haguessin (haguessen) batut
<i>Imperfet</i>	<i>Perfet</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>
batés	hagi (haja) batut	vagi (vaja) haver batut
batéssis (batesses)	hagis (hages) batut	vagis (vages) haver batut
batés	hagi (haja) batut	vagi (vaja) haver batut
batéssim (batéssem)	hàgim (hàgem) batut	vàgim (vàgem) haver batut
batéssiu (batésseu)	hàgiu (hàgeu) batut	vàgiu (vàgeu) haver batut
batessin (batessen)	hagin (hagen) batut	vagin (vagen) haver batut

IMPERATIU

FORMES NO PERSONALS

bat	<i>Infinitiu</i>	<i>Gerundi</i>	<i>Participi</i>
bateu	batre	batent	batut
	<i>Infinitiu perfet</i>	<i>Gerundi perfet</i>	batuda
	haver batut	havent batut	batuts
			batudes

ALTRES VARIANTS

Pres. d'ind. 1 bati (sept.)

Imperf. de subj. 1 batera, 2 bateres, 3 batera, 4 batérem, 5 batéreu, 6 bateren (val.)

3.TÉMER

INDICATIU

<i>Present</i>	<i>Plusquamperfet</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Futur perfet</i>
temo (tem)	havia temut	vaig témer	hauré temut
tems	haves temut	vas o vares témer	hauràs temut
tem	havia temut	va témer	haurà temut
temem	haviem temut	vam o vàrem témer	haurem temut
temeu	havíeu temut	vau o vàreu témer	haureu temut
temen	havien temut	van o varen témer	hauran temut
<i>Perfet</i>	<i>Passat simple</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>	<i>Condicional</i>
he temut	temí	vaig haver temut	temeria
has temut	temeres	vas o vares haver temut	temeries
ha temut	temé	va haver temut	temeria
hem temut	temérem	vam o vàrem haver temut	temeriem
heu temut	teméreu	vau o vàreu haver temut	temerieu
han temut	temeren	van o varen haver temut	temerien
<i>Imperfet</i>	<i>Passat anterior</i>	<i>Futur</i>	<i>Condicional perfet</i>
temia	haguí temut	temeré	hauria o haguera temut
temies	hagueres temut	temeràs	hauries o hagueres temut
temia	hagué temut	temerà	hauria o haguera temut
temíem	haguérem temut	temerem	hauriem o haguérem temut
temíeu	haguéreu temut	temereu	haurieu o haguéreu temut
temien	hagueren temut	temeran	haurien o hagueren temut

SUBJUNTIU

<i>Present</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Plusquamperfet</i>
temi (tema)	vagi (vaja) témer	hagués temut
temis (temes)	vagis (vages) témer	haguessis (haguesses) temut
temi (tema)	vagi (vaja) témer	hagués temut
temem	vàgim (vàgem) témer	haguéssim (haguéssem) temut
temeu	vàgiu (vàgeu) témer	haguéssiu (haguésseu) temut
temin (temen)	vagin (vagen) témer	haguessin (haguessen) temut
<i>Imperfet</i>	<i>Perfet</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>
temés	hagi (haja) temut	vagi (vaja) haver temut
temessis (temesses)	hagis (hages) temut	vagis (vages) haver temut
temés	hagi (haja) temut	vagi (vaja) haver temut
teméssim (teméssem)	hàgim (hàgem) temut	vàgim (vàgem) haver temut
teméssiu (temésseu)	hàgiu (hàgeu) temut	vàgiu (vàgeu) haver temut
temessin (temessen)	hagin (hagen) temut	vagin (vagen) haver temut

IMPERATIU

FORMES NO PERSONALS

tem	<i>Infinitiu</i>	<i>Gerundi</i>	<i>Participi</i>
temeu	témer	tement	temut
	<i>Infinitiu perfet</i>	<i>Gerundi perfet</i>	temuda
	haver temut	havent temut	temuts
			temudes

ALTRES VARIANTS

Pres. d'ind. 1 *temi* (sept.)

Imperf. de subj. 1 *temera*, 2 *temeres*, 3 *temera*, 4 *temérem*, 5 *teméreu*, 6 *temeren* (val.)

4. SERVIR

INDICATIU

<i>Present</i>	<i>Plusquamperfet</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Futur perfet</i>
serveixo (servisc, servesc)	havia servit	vaig servir	hauré servit
serveixes (servixes)	havies servit	vas o vares servir	hauràs servit
serveix (servix)	havia servit	va servir	haurà servit
servim	havíem servit	vam o vàrem servir	haurem servit
serviu	havíeu servit	vau o vàreu servir	haureu servit
serveixen (servixen)	havien servit	van o varen servir	hauran servit
<i>Perfet</i>	<i>Passat simple</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>	<i>Condicional</i>
he servit	serví	vaig haver servit	serviria
has servit	servires	vas o vares haver servit	serviries
ha servit	serví	va haver servit	serviria
hem servit	servírem	vam o vàrem haver servit	serviríem
heu servit	servíreu	vau o vàreu haver servit	serviríeu
han servit	serviren	van o varen haver servit	servirien
<i>Imperfet</i>	<i>Passat anterior</i>	<i>Futur</i>	<i>Condicional perfet</i>
servia	haguí servit	serviré	hauria o haguera servit
servies	hagueres servit	serviràs	hauries o hagueres servit
servia	hagué servit	servirà	hauria o haguera servit
servíem	haguérem servit	servírem	hauríem o haguérem servit
servíeu	haguéreu servit	servíreu	hauríeu o haguéreu servit
servien	hagueren servit	serviran	haurien o hagueren servit

SUBJUNTIU

<i>Present</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Plusquamperfet</i>
serveixi (servisca)	vagi (vaja) servir	hagués servit
serveixis (servisques)	vagis (vages) servir	haguessis (haguesses) servit
serveixi (servisca)	vagi (vaja) servir	hagués servit
servim	vàgim (vàgem) servir	haguéssim (haguéssem) servit
serviu	vàgiu (vàgeu) servir	haguéssiu (haguésseu) servit
serveixin (servisquen)	vagin (vagen) servir	haguessin (haguessen) servit
<i>Imperfet</i>	<i>Perfet</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>
servís	hagi (haja) servit	vagi (vaja) haver servit
servíssis (servisses)	hagis (hages) servit	vagis (vages) haver servit
servís	hagi (haja) servit	vagi (vaja) haver servit
servíssim (servíssem)	hàgim (hàgem) servit	vàgim (vàgem) haver servit
servíssi (servísseu)	hàgiu (hàgeu) servit	vàgiu (vàgeu) haver servit
servíssin (servísseu)	hagin (hagen) servit	vagin (vagen) haver servit

IMPERATIU

FORMES NO PERSONALS

serveix (servix)	<i>Infinitiu</i>	<i>Gerundi</i>	<i>Participi</i>
serviu	servir	servint	servit
	<i>Infinitiu perfet</i>	<i>Gerundi perfet</i>	servida
	haver servit	havent servit	servits
			servides

ALTRES VARIANTS

Pres. d'ind. 1 *servixo* (nord-occ.); 1 *serveixi* (sept.)

Pres. de subj. 1 *servesqui*, 2 *servesquis*, 3 *servesquí*, 4 *serviguem*, 5 *servigueu*, 6 *servesquin* (bal.)

Imperf. de subj. 1 *servira*, 2 *servires*, 3 *servira*, 4 *servírem*, 5 *servíreu*, 6 *serviren* (val.)

OBSERVACIONS. En parlars baleàrics i valencians, els verbs *afegir*, *fregir*, *llegir*, *teixir* i *tenyir* (a més de *engolir* i *renyir* en parlars valencians) també poden adoptar formes pures, amb alternances vocàliques en el radical de les formes rizotòniques: *afig-*, *engul-*, *frig-*, *llig-*, *riny-*, *tix-* i *tiny-*. El verb *vestir* pot adoptar formes pures amb alternança vocàlica en el radical en parlars valencians (*vist-*), mentre que en parlars baleàrics és regular (*vest-*); també poden ésser purs *ferir* i *penedir* (parlars baleàrics). En parlars baleàrics, el part. de *fregir* és *frit* (i el de *refregir* i *sofregir* són, respectivament, *refrit* i *sofrit*).

5. DORMIR

INDICATIU

<i>Present</i>	<i>Plusquamperfet</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Futur perfet</i>
dormo (dorm)	havia dormit	vaig dormir	hauré dormit
dorms	havies dormit	vas o vares dormir	hauràs dormit
dorm	havia dormit	va dormir	haurà dormit
dormim	havíem dormit	vam o vàrem dormir	haurem dormit
dormiu	havíeu dormit	vau o vàreu dormir	haureu dormit
dormen	havien dormit	van o varen dormir	hauran dormit
<i>Perfet</i>	<i>Passat simple</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>	<i>Condicional</i>
he dormit	dormí	vaig haver dormit	dormiria
has dormit	dormires	vas o vares haver dormit	dormiries
ha dormit	dormí	va haver dormit	dormiria
hem dormit	dormírem	vam o vàrem haver dormit	dormiríem
heu dormit	dormíreu	vau o vàreu haver dormit	dormiríeu
han dormit	dormiren	van o varen haver dormit	dormirien
<i>Imperfet</i>	<i>Passat anterior</i>	<i>Futur</i>	<i>Condicional perfet</i>
dormia	haguí dormit	dormiré	hauria o haguera dormit
dormies	hagueres dormit	dormiràs	hauries o hagueres dormit
dormia	hagué dormit	dormirà	hauria o haguera dormit
dormíem	haguérem dormit	dormirem	hauríem o haguérem dormit
dormíeu	haguéreu dormit	dormireu	hauríeu o haguéreu dormit
dormien	hagueren dormit	dormiran	haurien o hagueren dormit

SUBJUNTIU

<i>Present</i>	<i>Passat perifràstic</i>	<i>Plusquamperfet</i>
dormi (dorma)	vagi (vaja) dormir	hagués dormit
dormis (dormes)	vagis (vages) dormir	haguessis (haguesses) dormit
dormi (dorma)	vagi (vaja) dormir	hagués dormit
dormim	vàgim (vàgem) dormir	haguéssim (haguéssem) dormit
dormiu	vàgiu (vàgeu) dormir	haguéssiu (haguésseu) dormit
dormin (dormen)	vagin (vagen) dormir	haguessin (haguessen) dormit
<i>Imperfet</i>	<i>Perfet</i>	<i>Passat anterior perifràstic</i>
dormís	hagi (haja) dormit	vagi (vaja) haver dormit
dormíssis (dormísse)	hagis (hages) dormit	vagis (vages) haver dormit
dormís	hagi (haja) dormit	vagi (vaja) haver dormit
dormíssim (dormíssem)	hàgim (hàgem) dormit	vàgim (vàgem) haver dormit
dormíssiu (dormísseu)	hàgiu (hàgeu) dormit	vàgiu (vàgeu) haver dormit
dormíssin (dormísseu)	hagin (hagen) dormit	vagin (vagen) haver dormit

IMPERATIU

FORMES NO PERSONALS

dorm	<i>Infinitiu</i>	<i>Gerundi</i>	<i>Participi</i>
dormiu	dormir	dormint	dormit
	<i>Infinitiu perfet</i>	<i>Gerundi perfet</i>	dormida
	haver dormit	havent dormit	dormits
			dormides

ALTRES VARIANTS

Pres. d'ind. 1 dormi (sept.)

Pres. de subj. 4 dormiguem, 5 dormigueu (bal.)

Imperf. de subj. 1 dormira, 2 dormires, 3 dormira, 4 dormírem, 5 dormíreu, 6 dormiren (val.)

OBSERVACIONS. El verb *brunzir* pren una *e* de suport en la persona 2 del pres. d'ind. (*brunzes*).

A.-LA DERIVACIÓ. Procés que permet obtenir noves unitats lèxiques mitjançant l'adjunció d'un afix a un radical. El conjunt de tots els mots formats per derivació d'un radical comú és una *família de mots*. Els afixos es classifiquen en *prefixos* i *suffixos*. (Els suffixos inclouen els anteriorment denominats *infixos*.)

A.1.-SUFIXACIÓ. Es classifiquen en *suffixos lèxics* i *suffixos valoratius*.

A.1.1.-SUFIXACIÓ LÈXICA. Creen un nou mot amb significat lèxic diferent.

- Suffixos nominalitzadors: dentista, suavitat, creació.
- Suffixos adjectivadors: estiuenc, grogós, rondinaire, proper.
- Suffixos verbalitzadors: pedregar, fertilitzar, sovintejar.
- Suffixos adverbialitzadors: ràpidament.

A.1.2.-SUFIXACIÓ VALORATIVA. Matisen el mot sense afectar-ne el significat bàsic ni la categoria.

- Suffixos augmentatius: homenàs, altot, allargassar.
- Suffixos diminutius: collaret, boniquet, a propet; carreró, beneitó/beneitona.
- Suffixos despectius: politicastre.
- Suffixos superlatius: boníssim, celebèrrim.

A.2.-PREFIXACIÓ. La major part dels prefixos no modifiquen la categoria lèxica del radical: asimètric, entreacte, contradir. Tanmateix, n'hi ha un reduït grup que sí que ho fa:

- Prefixos verbalitzadors: allunyar, endinsar, desossar.
- Prefixos adjectivadors: biplaca, multibanda, unicolor

A.3.-MOTS PARASINTÈTICS. Tenen un prefix i un sufix alhora, i no existeixen com a mots independents sense un dels dos afixos: abonyegar, amuntegar, empolsek, esdentegar.

B.-LA CONVERSIÓ MORFOLÒGICA (o habilitació). Procés que consisteix en la formació de nous mots a partir de radicals que existeixen com a mots independents, simplement canviant-ne la categoria lèxica.

B.1.-Conversió pròpia: (N→V) premsa→premsar, (Adj→V) alegre→alegrar, (V→N) pescar→pesca.

B.2.-Lexicalització: <el> menjar, <un> rebut, <el> comerciant, <el> pagaré, <el> passi.

B.3.-Ús metalingüístic: el *per* i el *per a*.

B.4.-Metàfores: portal (d'Internet), memòria (d'ordinador).

¹²Font: Gramàtica normativa de l'IEC

LA CREACIÓ LÈXICA II

C.-LA COMPOSICIÓ. procés de formació de mots consistent en la combinació de dues o més unitats lèxiques que, generalment, poden existir com a mots independents: parallamps; però no sempre: pluviometria.

C.1.-COMPOSICIÓ PRÒPIA

C.1.1.-Compostos nominals: aiguaneu.

Tipus de compost		Estructura	Exemples
coordinant	endocèntric	NN	aiguaneu, aigua-sal, bleda-rave, herbacol
		N Conj N	colibròquil, coliflor, napicol
	exocèntric	NN	(efecte) glaç-desglaç, (missil) terra-aire; (diccionari) Alcover-Moll
		N Conj N	allioli, plats-i-olles, vetesifils, capipota
subordinant	endocèntric	NN	aiguabatent, figaflor; Perafità, Pedraforca
			filferro, mestrescola, mestre-sala
		Adj N	baixamar, malnom
	exocèntric	N Prep N	culdellàntia, cul-de-sac, maldecap; Vall-de-roures
		N Adj	pit-roig, capgròs; Aiguafreda
		Adj N	altaveu, durbec, llargmetratge; Malpàs
		Q N	pocavergonya, pocatraça; Setcases
		V N	trencaclosques, lligacama, obrellaunes; Miramar

C.1.2.-Compostos adjectivals: agredolç.

Tipus de compost		Estructura	Exemples
coordinant	endocèntric	Adj Adj	agredolç, sordmut
			nord-est, sud-oest
			blaunegre, blauverd
subordinant	endocèntric	N Adj	bocamoll, camallarg
		Adv Adj	malsà, malsegur
		N Part	creuclavat, palplantat
		Adj Part	noucasat, nounat, primmirat
		Adv Part	benvolgut, malaguanyat, propdit, proppassat

LA CREACIÓ LÈXICA III

C.1.3.-Compostos verbals: malparlar.

Tipus de compost		Estructura	Exemples
subordinant	endocèntric	N V	camatrencar, colltòrcer
			collportar, ullprendre
		Adj V	carvendre, primfilar
			vanagloriar-se, viltenir
		Adv V	foragitar, malparlar, menysprear, menystenir

C.1.4.-**Compostos adverbials**: Adesiara, aleshores, alhora, daltabaix, enlaire, gairebé, només, potser, sobretot, també, tampoc.

C.2.-COMPOSTOS CULTES

Els compostos poden estar integrats per unitats manllevades a llengües clàssiques gregues o llatines. En la major part dels casos, aquestes unitats no existeixen com a mots independents en català i a compleixen funcions anàlogues a les dels prefixos o a les dels sufixos. Llavors s'anomenen:

Formes prefixades:

- **euro-** (Forma prefixada d'*europèu*. Ex: *eurodòlar*, *eurosiberià*, *euromediterrani*, *euroexèrcit*.),
- **macro-** (Forma prefixada del mot grec *makrós*, que significa 'gran', 'gros'. Ex: *macrojudici*, *macroespectacle*.),
- **micro-** (Forma prefixada del mot grec *mikrós*, que significa 'petit'. Ex: *microbi*, *microscopi*.),
- **mini-** (Forma prefixada del mot llatí *minimum*, que significa 'petit'. Ex: *minifundi*. És usat també, familiarment, davant de molts mots per a indicar petitesa, brevetat, etc. Ex: *minivacances*, *miniestadi*, *minibar*.),
- **para-** (Forma prefixada del mot grec *pará*, que significa 'al costat de', 'més enllà', 'contra'. Ex: *parapsicologia*, *paraplegia*, *paracaseïna*.);

Formes sufixades:

- **-cida** (forma sufixada del mot llatí *caedere*, que significa 'matar' i que designa la persona o el producte que mata allò designat pel primitiu. Ex: *homicida*, *parricida*, *insecticida*.),
- **-cultor** (Forma sufixada del mot llatí *cultor*, que significa 'que cultiva'. Ex: *agricultor*, *viticultor*.),
- **-lingüe** (Forma sufixada del mot llatí *lingua*, que significa 'llengua'. Ex: *bilingüe*.),
- **-metre** (Forma sufixada del mot grec *métron*, que significa 'mesura'. Ex: *audiòmetre*, *taxímetre*.)

Aquestes formes es troben en els compostos que ha heretat el català (**agrícola**, **filosofia**, **hipòdrom**, **metafísica**) i actualment són disponibles, especialment en el llenguatge científic i tècnic, per a la formació de nous compostos a la manera culta: **minifaldilla** (forma prefixada llatina **mini-** i el mot català **faldilla**); **taxímetre** (forma sufixada grega **-metre** i el manlleu **taxi**), etcètera.

Quan aquestes unitats es combinen entre elles tenim diferents possibilitats:

Tipus de compost culte	Combinació	Exemples
homogeni	[grec + grec]	misanthrop, neuràlgia
	[llatí + llatí]	puericultura, quadrienni
heterogeni	[grec + llatí]	electromotor, automòbil
	[llatí + grec]	decímetre, metal·lúrgia

C.3.-COMPOSTOS SINTAGMÀTICS

C.3.1.-Compostos sintagmàtics nominals: cotxe bomba, porc senglar.

Tipus de compost	Estructura	Exemples
coordinant	N N	alcalde president, magistrat jutge
	N Conj N	mel i mató, punt i coma
subordinant	N N	cotxe bomba, vagó restaurant
	N Adj	argent viu, estat major, porc senglar
	Adj N	alta tensió, fines herbes, pura sang
	Q N	primera mà, tercera edat, tot terreny
	N Prep N	blat de moro, mal de cap, ull de poll
		cafè amb llet, foc a terra, regatge per aspersió
	N Prep Inf	camisa de dormir, màquina d'afaitar

C.3.2.-Compostos sintagmàtics adjectivals: blau marí, blau cel.

Tipus de compost	Estructura	Exemples
subordinant	endocèntric	Adj Adj
		gris rogenc, groc verdós
		blau marí, verd fosc
		Adj N
	exocèntric	blau cel, groc canari, verd poma
		Adj Prep N
		estret de pit, valent de dents
		N Adj
		figa tova, rata sàvia

C.3.3.-Compostos sintagmàtics verbals: deixar-se anar, saber greu.

Tipus de compost	Estructura	Exemples
subordinant	endocèntric	V N
		parar compte, plegar veles, tancar caixa
		V Inf
		deixar-se anar, deixar-se caure
		V Prep N
		posar en escena, treure de polleguera
		V Adj
		fer curt, fer salat, filar prim, saber greu
		V Adv
		fer fora, venir bé

D.-LA TRUNCACIÓ (ABREVIACIÓ). Reducció d'un mot a un segment que funciona autònomament o bé en combinació amb d'altres segments o mots per a crear una nova unitat lèxica.

D.1.-Hipocorístics: Quim, Pep, Cento, Nelo, Ximo.

D.2.-Truncació que es produeix en els compostos cultes, eliminant-ne un component: bus, moto, ràdio, zoo.

D.3.-Acrònims: qualsevol abreviació formada amb lletres o segments inicials o finals extrets dels mots que componen una frase, que és pronunciable com un mot ordinari: radar, làser, ovni, OTAN, UNESCO.

D.3.1.-Sigles: lletra o lletres inicials del nom de persones, d'entitats, de partits, etc., que hom usa per comoditat en comptes del nom sencer, especialment en la pràctica comercial i burocràtica: CD-ROM [Compact Disc-Read Only Memory; pronunciat cede-rom], IBM, EEUU, CCOO, CNT. Les sigles també poden lexicalitzar-se: cenetista [derivat de CNT].

E.-ALTRES CASOS

E.1.-L'onomatopeia: mèu, tic-tac, plof, bum, catracrac...

E.2.-La reduplicació: nyam-nyam, mamà, papà...

E.3.-El manlleu: xip, [de l'anglès *chip* 'estella, bocí'], taekwondo [del coreà *tae* 'puntada de peu', *kwon* 'puny, cop de puny' i *do* 'manera, mètode'], piano [de l'italià *pianoforte*], consomé [del francès *consommé*], futbol [de l'anglès *football* 'pilota de peu'] ...

La revolta dels “antipub” al metro de París

S'estén per tot el metro de París, per totes i cada una de les parades del transport metropolità per excel·lència, un aire de revolta contra la publicitat (coneguda col·loquialment com *la Pub*). Joves disposats a desafiar amb pinzells, pintura negra i marcadors l'omnipresència de la publicitat en les catacumbes de la ciutat. Cada cop més
5 nombrosos, els activistes organitzen les trobades de lluita a través d'Internet, en les pàgines electròniques de les Brigades Anti-Pub i Stopub. Lluiten contra el que creuen un símbol del liberalisme capitalista. Per això, farts dels anuncis, han declarat la guerra a la *pub* i estan disposats a repintar tots els cartells de publicitat de totes les estacions de totes i cadascuna de les línies del metro parisenc. Així doncs, l'ofensiva dels divendres a la nit
10 dels mesos de novembre, desembre i gener ha estat només un principi d'un fenomen que es preveu que anirà a més.

El moviment no es limita sols a París: les ciutats d'Amiens i Grenoble són altres fronts dels *antipub*. Tampoc la publicitat al metro de la capital de Bèlgica, Brussel·les, s'escapa de les pintades d'un moviment en plena efervescència que ja es compta per centenars de
15 joves. L'aire de lluita ha pujat fins i tot a l'esfera superior, la publicitat als carrers i als cinemes són també nous blancs.

Fa uns dies, el suplement setmanal del diari francès *Le Monde* feia una radiografia d'aquests joves en revolta. Uns joves que amb enginy i creativitat atempten contra els cartells anunciadors: feministes indignades amb la imatge oferta de la dona; ecologistes
20 contra la societat consumista actual; detractors del menjar ràpid, activistes del moviment antiglobalització en lluita contra la comercialització de la cultura... tots formen un mosaic unit per un sol i únic objectiu: posar fi a la publicitat. Per altra banda, les empreses de publicitat han començat també la batalla per aturar les agressions que estan patint els seus cartells anunciadors. Les actuacions dels antipublicitat són cada cop més arriscades a
25 causa del reforçament de la vigilància i de la imposició de fortes multes. A més, són contraatacades per una brigada de neteja que s'esforça a tancar ràpidament les pintades.

La corporació publicitària de la RATP, empresa responsable dels transports metropolitans de París, intenta aturar uns atacs que comporten una despesa molt elevada per a la companyia i que creuen també negativa per al manteniment i la modernització dels
30 mitjans. Però quin tant per cent de la recaptació obtinguda per la publicitat es destina a millorar el servei? Això es pregunta el moviment antipub per contrarestar les acusacions de la corporació publicitària de la RATP.

Núria Ferragutcasas. *El Punt*, 22-02-2004

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2004]

PENA DE MORT A ENRIQUE IGLESIAS

Aquesta setmana es posa a la venda el disc nou de Joaquín Sabina, *19 días y 500 noches*. Amb aquest motiu, dilluns hi va haver una presentació que va permetre al cantant aprofitar la mil vegades refregida idea de Francisco Ayala —«La pàtria de l'escriptor és la seva llengua»— per fer una declaració de nacionalisme lingüístic: «Amb el pas dels anys he arribat a la conclusió, i també a la convicció, que la meua pàtria és el meu idioma.» I va rematar aquestes paraules amb rotunditat: «Encara que no m'agrada, em sembla que jo imposaria la pena de mort als artistes hispans que canten en anglès.»

Déu n'hi do, que un dels paladins musicals del vell progressisme es declari de cop a favor de la pena de mort. I que no s'equivoquin els del liri a la mà argumentant que només ho ha dit per provocar i aconseguir titulars que cridin l'atenció. ¿Per què Sabina no pot tenir dret a estar a favor de la pena de mort, igual que els Ynestrillas que corren pel món? De la mateixa manera que, amb el pas dels anys, molts dels antics partidaris de la pena de mort van Acabar oposant-s'hi, també els de l'americana de pana tenen dret a canviar d'opinió.

A més, el que Sabina denuncia clama a Déu. Tots aquests cantants hispans —porto-riquenys, cubans, espanyols— que, per diners i projecció internacional, canten en la llengua del pirata Drake, no són més que uns traïdors que reneguen de la llet que van mamar del Cid. ¿Per això es van sacrificar Pizarro, Cortés i Álvar Núñez Cabeza de Vaca? Quan la pena de mort ja estigui convenientment restaurada al món hispànic, jo faria el judici durant la mitja part del Festival de l'Oti. Seria un judici anual. Fets presoners per un cos de legionaris d'elit, cabra inclosa, cada any els hispans que haguessin cantat en anglès tindrien dret a defensar-se davant d'un tribunal format —a saber— pel mateix Sabina, dos representants de l'Ateneo de Madrid, un del Café Gijón, Rociío Carrasco, l'últim guanyador del premi Goya als Millors Efectes Especials, l'estudiantina en ple de la Facultat de Dret de la Complutense i José Antonio Camacho, aquest últim a perpetuïtat. Si se'ls declara culpables, per fugir dels mètodes d'execució anglosaxons sense caure en el garrot, últimament tan denigrat (no sé per què), jo promouria un mètode nou, que enllacés tradició i creativitat. Posem per cas que aquest any toqués jutjar Ricky Martin. Com que és evidentment culpable, se'l condemna a mort en un tres i no res i, sense més dilació que una pausa publicitària, se l'empala amb una pica de torero. Tot seguit se'l col·loca sobre una muntanya de llibres de Blanco White i George Santayana —de traïdors n'hi ha hagut sempre— mentre hi cala foc una hostessa mamelluda i amb minifaldilla.

Una postil·la. ¿Imaginen per un instant que un cantant català hagués dit: «Imposaria la pena de mort als artistes catalans que canten en espanyol»? Ni l'excusa d'haver-ho dit només per provocar i aconseguir titulars l'hauria salvat de les denúncies dels paladins del bilingüisme i del multiculturalisme, que l'haurien acusat de tancat i de xenòfob.

¿S'imaginen les tertúlies radiofòniques? En canvi, això de Sabina no ha provocat ni el més mínim rebombori. De la qual cosa es desprèn, un cop més, que les virtuts del mestissatge només són inapel·lables si l'individu que s'ha de mestissar no té ni un paraigua per protegir-se de l'al·livió.

Quim Monzó *El tema del tema*, Barcelona: Quaderns Crema, 2003 [existeix una versió en castellà del mateix autor publicada a *La Vanguardia* l'any 1999]

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2004]

LA COHESIÓ LINGÜÍSTICA

Jesús Tusón

¿Cohesió en dues llengües? Si, en el regne de la utopia, les llengües que trobem en un territori se situessin al mateix nivell funcional, potser sí; però sembla que no és aquesta la qüestió que considerem, i la història (i la pràctica quotidiana) ens donen exemples abundants de desequilibri quan dues llengües són presents en un mateix espai..., i una
5 d'aquestes és l'oficial d'un estat totpoderós i va camí de deixar l'altra, la històrica i encara actual, en una situació de feblesa profunda.

És davant d'aquesta situació que cal fer efectiu el dret a la llengua pròpia del territori i convertir-la en el factor bàsic (potser no l'únic) de cohesió social, sense interferències ni imposicions alienes a la voluntat d'un poble (recordem-ho: sis mil llengües en poc més de
10 dos-cents estats). “Un estat, una llengua” és, doncs, una de les afirmacions més destructives de la diversitat humana, una aberració que atempta contra la pluralitat, natural i històrica, de la nostra espècie.

Queda per considerar una qüestió també de la màxima importància i actualitat en aquests temps nostres. Quan una persona es veu forçada a deixar la seva terra i arriba a un altre
15 espai, el que li passa pel cap no és d'imposar-hi res de res. En el cas més desesperat, perfectament comprensible i respectable, intentarà la supervivència sense perdre cap arrel. Però el més normal i previsible és que vulgui obrir les portes (si el deixen) a noves adquisicions, llengua inclosa. ¿Quina llengua? La que trobi al seu voltant, òbviament, i no pas l'amagada. Adquirirà, doncs, la llengua que li permeti sobreviure, progressar i
20 relacionar-se amb l'entorn. I és aquí que es planteja una qüestió de la màxima gravetat: no són els “nouvinguts” els responsables de la situació d'una llengua [*maltractada i en procés de recessió. Ni els “nouvinguts”, ni els que van arribar decennis abans i es van trobar amb una llengua*] prohibida i silenciada. ¿Faran seva aquesta llengua que encara és a la teulada i que no sabem de quin cantó caurà? Potser sí, si es creen les associacions afectives
25 que deriven d'un paquet global: papers i estabilitat; feina digna remunerada amb justícia; accés a l'habitatge, l'educació, la sanitat, el lleure; acolliment sense discriminacions, afectuós si és possible. Una vida plenament humana que afavoreixi les sintonies afectives: aquesta terra val la pena i em convé. I em convé la llengua pròpia d'aquesta terra.

(Extret de *Patrimoni natural*, Barcelona: Empúries, 2004: pàg. 104-105)

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2005]

LA COHESIÓ LINGÜÍSTICA

Realitza un comentari crític del text que t'adjuntem i desenvolupa les qüestions següents:

1. Defineix què volen dir les paraules següents presents al text:

- a. *utopia* (línia 1)
- b. *arrel* (línia 16)
- c. *alienes* (línia 9)

2. Explica quin procés de formació de nous mots ha originat els mots següents i per a cada mot escriu-ne un altre format mitjançant el mateix procés que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

- a. *desequilibri* (línia 4)
- b. *òbviamment* (línia 18)
- c. *nouvingut* (línia 21)

3. Digues quin tipus d'oració subordinada és la que apareix subratllada a l'extracte següent i substitueix-la per un nom, un pronom, un adjectiu, un adverbi o un sintagma preposicional, segons corresponga. La nova expressió no ha de recollir necessàriament el significat de l'element substituït però ha de ser adequada al context lingüístic.

- a. “***Quan una persona es veu forçada a deixar la seva terra i arriba a un altre espai***, el que li passa pel cap no és d'imposar-hi res de res” (línies 14-15)
- b. “Però el més normal i previsible és ***que vulgui obrir les portes***” (línia 17)
- c. “Potser sí, si es creen les associacions afectives ***que deriven d'un paquet global***” (línia 23)

3. Digues quina funció sintàctica fan els sintagmes subratllats en els fragments següents, extrets del text; després, torna a escriure els fragments substituint aqueixos sintagmes pels pronoms febles corresponents:

- a. “[...] i la història (i la pràctica quotidiana) ens donen ***exemples abundants de desequilibri*** [...]” (línies 3-4)
- b. “Quan una persona es veu forçada ***a deixar la seva terra*** i arriba a un altre espai, el que li passa pel cap no és d'imposar-hi res de res” (línies 14-15)
- c. “Una vida plenament humana que afavoreixi ***les sintonies afectives***” (línies 25-26)

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2005]

LA MIRADA
Isabel-Clara Simó

Tinc gravades al cervell unes imatges que han aparegut a la premsa: els ulls desorbitats dels immigrants clandestins que, a punt de ser embarcats en una llanxa de la Guàrdia Civil, van tombar la pastera, i van morir ofegats. Set homes joves. L'atònita, esporuguida claror en els ulls d'uns homes. ¿Què estem fent amb la immigració? ¿Quines respostes tenim per a centenars de
5 persones desesperades que es juguen la vida perquè a Europa els oferim feina i l'esperança d'una vida digna? ¿Quins estudis, quines polítiques, quin debat seriós estem mantenint? El cert és que l'única reacció una mica coherent és la del repugnant fantasma del racisme. Tota la resta està enganxat amb agulles. I no piulis, perquè si no ets d'aquelles persones frívoles que volen *papers per a tothom*, com repeteixen, com lloros, els qui estan encarregats de pensar, de
10 programar i de cercar solucions. Jugant-se la vida i menant una lluita d'una valentia immensa, els obrers i els sindicats d'aquí van capgirar l'economia liberal del segle XIX i van assolir conquestes que aleshores semblaven impossibles. Les vacances pagades, la seguretat social, van costar moltes vides. ¿Heu llegit mai com era una vaga en el XIX? ¿Heu tingut la sensibilitat o la preocupació per adonar-vos que cada pas va ser arrencat amb sang humana?
15 Doncs bé, aquestes conquestes són precisament la base de la societat del benestar i no la generositat de cap empresari ni l'igualitarisme de cap governant. Recordem-ho: la història és aquí i no s'hi poden fer trampes. El preu que han pagat aquells primers empresaris va ser irrisori al costat del que va pagar la classe obrera, però tot i això consideren, ara i adés, que és excessiu. I aleshores apareix la globalització de les empreses, que s'instal·len allà on els
20 productors no han assolit encara els avenços dels productors del seu país d'origen. El segon pas és cridar la immigració: uns obrers que amb quatre rals estan disposats al que sigui. I han vingut, i aleshores els polítics s'han posat les mans al cap i han dit: "I ara què fem?". Les policies corresponents han mirat cap a una altra banda davant els brots de racisme, que *in pectore* comparteixen els *soi-disant* governs democràtics.
25 El resultat d'aquesta història és un home que em mira a mi, des d'una pàgina del diari, a punt d'ofegar-se. Una mirada davant la qual no tenim dret a romandre indiferents.

[Aparegut al diari *Avui*, l'11 de novembre de 2004]

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2005]

De buit en buit

Amb l'experiència acumulada dels seus 97 anys, el doctor Broggi diu que el món va malament. Acaba de publicar el segon volum de les seves memòries i ha declarat: "No anem bé. Molta gent omple la buidor de la seva vida amb el consum, amb l'adquisició de béns per ostentació. El món no pot aguantar més".

- 5 Amb un llenguatge més tècnic, l'últim informe de Justícia i Pau diu exactament el mateix: "El consum creix d'una manera desbocada; així ho mostren tots els indicadors: creix el nombre de consumidors, creix el consum de matèries primeres, creix el consum de béns i serveis i creix el nivell de despesa per llar. El consum omple, en part, el buit que han deixat la religió, la família, la comunitat, les utopies". Els autors d'aquest informe coincideixen literalment amb el mític cirurgià
- 10 de les Brigades Internacionals: el consum creix per omplir un buit. El que passa és que el consumisme provoca un altre buit, que és el de la butxaca a final de mes i el de l'endeutament crònic al llarg de la vida, i encara genera un buit més profund, que és el que descriu la novel·lista Carme Riera a *La meitat de l'ànima*: "La substitució del sentit sacre pel consumisme forassenyat no sembla que hagi modificat gran cosa la condició humana; no li ha atorgat més llibertat.
- 15 Continuem sent criatures en dependència, no de Déu sinó dels déus producte del mercat, dels clergues que prediquen sense assossec ni treva que l'únic camí possible per a la salvació terrenal, la felicitat immediata, és la possessió d'uns determinats béns, anunciats quasi sempre a televisió".

- Sentim, doncs, el buit de la nostra frustració, però aquesta no és res comparada amb la que pateixen les víctimes del nostre sistema: els 850 milions d'habitants del planeta que sofreixen fam
- 20 o desnutrició. Per això, el doctor Broggi diu que mai no havíem anat tan malament com ara; fets com la revolta que aquests dies s'estén pels suburbis d'Europa són el fruit amarg de la injustícia que hem instaurat i engreixat.

Narcís-Jordi Aragó, *El Punt*, 14 de novembre de 2005

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2006]

De buit en buit

Comentari crític: Realitza un comentari crític del text adjunt.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

- 1) Identifica els connectors que apareixen al fragment següent i digues de quins tipus són:
“Sentim, doncs, el buit de la nostra frustració, però aquesta no és res comparada amb la que pateixen les víctimes del nostre sistema” (línies 18-19)
- 2) Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i delimita'n els constituents morfològics. Després, per a cada mot, tria un constituent dels que el formen i escriu un altre mot, mitjançant el mateix procés de formació, que continga el constituent que hages triat.
cirurgia (línia 9)
televisió (línia 17)
engreixat (línia 22)
- 3) Escriu un sinònim o explica el significat dels mots següents:
llar (línia 8)
forassenyat (línia 13)
clergues (línia 16)
- 4) Identifica els recursos tipogràfics que apareixen al text i digues quina funció realitzen en general i quina funció específica acompanyen al text.

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2006]

“De buit en buit”

Solucionari

- 1) Identifica els connectors que apareixen al paràgraf següent i digues de quin tipus són:
"Sentim, doncs, el buit de la nostra frustració, però aquesta no és res comparada amb la que pateixen les víctimes del nostre sistema"

Puntuació: 0'5 per connector

- Identificació: 0'2 punts
- Tipus: 0'3 punts

Solució:

- “Doncs”. Connector consecutiu.
- “Però”. Connector adversatiu o de contrast
- “Amb la que”. Connector relatiu.

- 2) Comenta quin procés morfològic ha originat els mots següents i delimita els morfemes derivatius que els componen. Després, per a cada mot tria un dels constituents derivatius que el formen i escriu-ne un altre que continga el mateix morfema derivatiu.

Puntuació: 0'5 per mot

- Tipus de procés: 0'2
- L'altre exemple: 0'3

Solució:

- "engreixat". Mot format per prefixació a partir del prefix verbalitzador “en” i de la base adjectival [nominal?] “greix”. Un altre exemple: “entendrir”
- “televisió”. Mot format per composició culta a partir de les bases “tele” i “visió”. Un altre exemple: “teleaddicte”, “cosmovisió”
- "cirurgia". Mot format per sufixació a partir del sufix nominal “a” i de la base nominal “cirurgia” (amb elisió posterior de la vocal final de la base). Un altre exemple: “valencià”

3. Escriu un sinònim o explica el significat dels mots següents:

Puntuació: 0'5 per mot

Solució:

- "forassenyat". Desmesurat, exagerat.
- "llar". Casa que hom habita. Residència
- "clergues". Persona que ha rebut ordes sagrats. Capellà. Rector

- 4) Identifica els recursos tipogràfics que apareixen al text i digues quina funció realitzen en general i quina funció específica aconsegueixen al text

Puntuació. A títol orientatiu, 0'5 per apartat. Si en desenvolupen 3, tenen la puntuació màxima. No cal que siguin exhaustius, perquè aquesta pregunta és molt llarga.

Solució:

a) **Tipus de lletra:** cursiva, negreta i redona

- La negreta s'empren per a destacar paraules o frases, en aquest cas, per a destacar el títol
- La cursiva s'empren per a destacar paraules i per a citar obres, com en aquest cas

b) **Disposició del text:** paràgrafs; entrades de paràgraf

Hi ha tres paràgrafs sense entrar, separats amb una línia en blanc

c) **Puntuació:** coma, punt i coma, punt i a part, punt i seguit, dos punts

d) **Altres recursos.** Cometes. S'empren per a les citacions directes, com en el cas del text, i per als títols. Majúscules (s'empren en noms propis, al començament de paraula i després de punt i a part) i minúscules (en els casos restants).

La intel·ligent no es casa

- 1 Si ho han fet les universitat d'Edimburg, Aberdeen, Bristol i Glasgow i ho ha publicat *The Sunday Times*, se li ha de donar crèdit. Aquestes són les conclusions de l'estudi fet durant 40 anys: com més avança el nivell intel·lectual de la dona, més baixa la seva possibilitat matrimonial, fins al punt que les més llestes tenen un 40% menys d'opcions. Paral·lelament, per
- 5 cada augment de 16 punts de coeficient, els homes augmenten un 35% de possibilitats de casar-se. No només això, les dones brillants busquen homes de nivell, i els homes brillants "escullen companyes que s'assemblin a les mares" i perdin la xaveta pel seu èxit i la seva brillantina cerebral. És a dir, la dona accepta la competència intel·lectual en la convivència, i l'home no la suporta. Remata una altra anàlisi a l'*Australian Twins Registry*: "Les intel·ligents odien perdre el
- 10 temps, i per això no el perden amb els tontos". Amb la qual cosa, troben menys opcions.

- Un simple estudi que em recorda aquella expressió explícita que va encapçalar el capítol d'un llibre meu: "El poder femení arruga el penis". L'ha arrugat durant dècades, fins al punt que la intel·ligència masculina era considerada un atractiu, i la femenina, una impertinència. ¿Inseguretat masculina? Sens dubte. No obstant això, i malgrat l'estudi, crec que cada dia hi ha
- 15 més homes seduïts per l'èxit femení i la seva libido no només no s'espanta, sinó que s'engrandeix. Avui hi ha homes que estimen dones brillants. Són els més interessants: saben ser homes sense necessitat de competir com a mascles.

Pilar Rahola, *El Periódico*, 6 de febrer de 2005

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2006]

Els factors polítics

1 Els factors polítics són els més esmentats com a causa de la pèrdua de llengües en moltes comunitats
arreu del món. Històricament, dos fets han afectat dràsticament la diversitat lingüística. D'una banda,
la colonització del «nou» món va donar lloc a l'ús gairebé exclusiu de les llengües europees en
situacions de prestigi a Amèrica i a l'Àfrica –en el sistema educatiu, l'administració pública, la
5 religió i, més tard, en els mitjans de comunicació–. L'ocupació europea dels nous territoris no tan
sols va donar pas a la colonització cultural: la llengua dels poderosos –la dels ocupants– va passar a
ser la prestigiosa i això va comportar una pèrdua significativa de llengües entre les que no tenien
poder.

A més, com a conseqüència de la creació d'estats a Europa, la idea d'«un estat, una llengua» es va
10 estendre ràpidament. Aquesta política no tan sols va afectar un gran nombre de llengües menys
poderoses a Europa, sinó que també va comportar l'ús exclusiu per a les funcions formals de les
llengües estatals dels colonitzadors a les colònies.

Arran d'això, la colonització va produir una pressió política enorme per deixar de parlar les
llengües locals a Austràlia, a gairebé tot l'Amèrica del Nord i a moltes regions de l'Amèrica del Sud i
15 de l'Àfrica. Tot i que la colonització de cadascun d'aquests territoris va seguir camins diferents i els
resultats també van ser diferents, tenen en comú la subjugació i l'assimilació lingüística de la
població local per part dels colonitzadors.

A causa d'aquests episodis històrics, actualment els governs adopten mesures polítiques que
afecten en gran mesura el futur de moltes llengües: l'estatus de les diferents llengües es veu afectat
20 per si aquestes llengües s'han declarat oficials o no, i, per tant, per si s'utilitzen en l'educació,
l'administració pública i els mitjans de comunicació.

(Extret d'Esti AMORRORTU i altres (2005), *Informe sobre les llengües del món. Síntesi*,
UNESCO Etxea/Centre UNESCO de Catalunya/Angle Editorial, Barcelona, pp. 97-99)

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2007]

Els factors polítics

Comentari crític: Realitza un comentari crític del text adjunt.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1) Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text els mots següents:

- a) *esmentats* (línia 1)
- b) *dràsticament* (línia 2)
- c) *nombre* (línia 10)

2) Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents destacats en cursiva en els fragments següents, extrets del text:

- a) “Històricament, dos fets han afectat dràsticament *la diversitat lingüística*.” (línia 2)
- b) “[...] la idea d’«un estat, una llengua» es va estendre *ràpidament*.” (línies 9-10)
- c) “A causa d’aquests episodis històrics, actualment els governs adopten mesures polítiques *que afecten en gran mesura el futur de moltes llengües [...]*” (línies 18-19)

3) Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i, per a cada mot, escriu-ne un altre format mitjançant el mateix procés que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

- a) *històricament* (línia 2)
- b) *gairebé* (línia 3)
- c) *poderosos* (línia 6)

4) Digues de quin tipus són els connectors següents. A continuació, copia el fragment del text on apareixen i substitueix-los per connectors sinònims.

- a) *a més* (línia 9)
- b) *tot i que* (línia 15)
- c) *per tant* (línia 20)

“Els factors polítics” Solucionari

1) Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text els mots següents:

Puntuació: 0'5 per mot

Solució:

esmentat: dit, citat, referit

dràsticament: profundament, intensament

nombre: quantitat

2) Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents subratllats en els fragments següents, extrets del text:

Puntuació: 0'50 per qüestió

Tipus de sintagma: 0'25

Funció sintàctica: 0'25

Solució:

a) “Històricament, dos fets han afectat dràsticament **la diversitat lingüística**” (línia 2): SN en funció de complement directe

b) “[...] la idea d’«un estat, una llengua» es va estendre **ràpidament**” (línia 8): SAdv en funció de complement circumstancial.

c) “A causa d’aquests episodis històrics, actualment els governs adopten mesures polítiques **que afecten en gran mesura el futur de moltes llengües**” (línies 17-18): oració subordinada adjectiva o relativa especificativa, actua com a CN de *mesures* (especifica quin tipus de *mesures* són aquestes).

3) Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i, per a cada mot, escriu-ne un altre format mitjançant el mateix procés que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida.

Puntuació: 0'5 per mot

Tipus de procés: 0'2

L’altre exemple: 0'3

Solució:

a) *històricament*. Mot format per sufixació a partir del sufix adverbialitzador *-ment* i la base adjectival (en forma femenina) *històrica*. Exemple: *ràpidament*; *historicitat*.

b) *gairebé*. Mot format per composició de dos adverbis (o de quantificador i adverbi). Exemple: *malbé*, *benparlar*, *benavenir*, *bendir*, *benhumorat*...

c) *poderós*. Mot format per sufixació a partir del sufix adjectivador *-ós* i la base nominal *poder*. Exemple: *orgullós*, *espinós*, *poderejar*.

4) Digues de quin tipus són els connectors següents. A continuació copia el fragment del text on apareixen i substitueix-los per connectors sinònims.

Puntuació: 0'50 per mot

Tipus de connector: 0'25

Sinònim al text: 0'25

Solució:

a) *a més* (línia 8): additiu; *i*, *i també*, *a més a més*, *així mateix*...

b) *tot i que* (línia 14): de contrast (concessiu); *malgrat que*, *encara que*, *a pesar que*...

c) *per tant* (línia 19): consecutiu; *doncs*, *per això*, *per consegüent*, *en conseqüència*...

Setge, escola i família

Rosa Cañadell *

1 Cada vegada que hi ha un cas dramàtic d'assetjament escolar, tomem a parlar del paper de l'escola. El professorat està assumint els problemes que la societat no és capaç de resoldre: racisme, violència, exclusió social, etc. I tot amb gran indiferència per part de tothom. Han augmentat els conflictes als instituts i també les famílies desestructurades, els joves violents, la pobresa, però no ha augmentat
5 gens el pressupost educatiu. Per detectar i afrontar els problemes de l'alumnat és imprescindible poder fer un seguiment personal de nois i noies, la qual cosa implica que hi hagi menys alumnes per aula, més hores de tutoria, més psicòlegs. Però ni l'Administració està complint ni la societat en general fa pressió perquè es destinin més diners als centres públics, que és on més es concentra la diversitat.

10 Hi ha també la família. ¿Com pot ser que els pares no s'assabentin a temps del gran malestar del seu fill o filla, i al mateix temps, culpin el professorat que ha d'atendre 60 o 120 alumnes a la setmana? ¿Quin tipus de relació tenen amb els seus fills perquè aquests no puguin compartir amb ells la seva desesperació? És més fàcil que un noi o noia que rep maltractaments a l'escola en pugui parlar amb la família que en l'àmbit de la mateixa escola, ja que allà hi ha els seus agressors i la
15 confiança que pot tenir amb el professorat no s'ha de suposar que sigui més gran que la que té amb el seu pare o la seva mare. Això no significa pas que l'escola no hagi de posar tots els mitjans possibles per detectar i solucionar aquests conflictes.

Les famílies dels agressors també tenen la seva responsabilitat. Quan els pares reben queixes de l'institut sobre mal comportament, caldria que entenguessin que és un problema del "seu" adolescent.
20 Tenir un fill o filla violent és un fet molt seriós.

Posar tot l'èmfasi en el funcionament de l'escola és un greu error i una manera de culpabilitzar tot el col·lectiu del professorat, defugint la responsabilitat de la resta d'agents que hi intervenen. Si no actuem conjuntament i hi aboquem tots els recursos adients, difícilment podrem aturar el sofriment de les víctimes ni redreçar el comportament dels agressors.

*Psicòloga i professora de secundària

El Periódico, 13 de juny del 2005

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2007]

Val més dedicar les hores de català a l'estudi de l'anglès

1 Les hores de castellà també? I les de música, educació física, història i geografia? Fins i tot les de
matemàtiques, ciències naturals i filosofia? Home –dirà algú–, no exagerem! I doncs, per què
només i específicament les hores de català en benefici de l'anglès? Aquesta qüestió planteja dos
5 problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir a l'escola i el del
paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l'ensenyament. Començarem per aquesta
segona qüestió, a veure si podem deixar les coses una mica clares, des de punts de vista diferents.

Tot sovint, hi ha qui s'exclama contra la degradació del medi natural i, més en concret, parla del
perill que suposa la reducció de la massa forestal del planeta. També s'aixequen constantment veus
responsables que alerten sobre l'extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres
10 coales i pobres linxs ibèrics!). Aquestes crides no són purament estètiques i proteccionistes de les
espècies en perill d'extinció, les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la
diversitat perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté. I una pèrdua aparentment puntual
podria provocar un daltabaix: una cadena imprevisible de canvis que poc o molt, alterarien el
conjunt o, si més no, un ecosistema. [...]

15 El que és ben curiós, però, és que l'esperit conservacionista no s'estengui també cap a les
llengües, moltes en perill d'extinció imminent com ha enunciat amb arguments i xifres (algunes
esfereïdores) la professora Carme Junyent a *Vida i mort de les llengües*. Hem dit més d'una vegada
que al món encara hi ha unes sis mil llengües, i els experts creuen que, en el segle que comença, els
humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament. Malament, doncs, si
20 en l'horitzó del futur comença a dibuixar-s'hi un planeta que camini cap a la simplificació total: una
espècie animal (girafes), una de vegetal (pomeres) i una de lingüística (anglès). Que vols un animal
de companyia? Girafa. I de postres, què? Poma. *Do you speak English?* Un malson, és clar. Un
malson que implicaria també la uniformització de voluntats, estils i idees: la desaparició de la
diversitat ens abocaria a una humanitat de clònics; mal alimentats, a més.

Jesús TUSÓN, *Una imatge no val més que mil paraules. Contra els tòpics*,
Barcelona, Editorial Empúries, 2001, p. 63-64.

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2008]

Val més dedicar les hores de català a l'estudi de l'anglès

Comentari crític: Realitza un comentari crític del text adjunt.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Escribe un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:

- a. *doncs* (línia 2)
- b. *sovint* (línia 7)
- c. *imminent* (línia 16)

2. Digues de quin tipus són els sintagmes o constituents que apareixen en cursiva als fragments següents i quina funció sintàctica fan; són fragments extrets del text anterior.

- a. “També s’aixequen constantment veus responsables *que alerten sobre l’extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres coales i pobres linxs ibèrics!)*” (línies 8–10)
- b. “[...] les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la diversitat *perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté.*” (línies 11–12)
- c. “Hem dit més d’una vegada *que al món encara hi ha unes sis mil llengües [...]*” (línies 17–18)

3. Torna a escriure els fragments següents substituint els sintagmes destacats en cursiva pels pronoms febles adequats; són fragments extrets del text anterior.

- a. “Aquesta qüestió planteja dos *problemes importants [...]*” (línies 3–4)
- b. “Aquesta qüestió planteja dos problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir *a l’escola* i el del paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l’ensenyament.” (línies 3–5)
- c. “[...] els experts creuen *que, en el segle que comença, els humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament.*” (línies 18–19)

4. Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

- a. *específicament* (línia 3)
- b. *ensenyament* (línia 5)
- c. *natural* (línia 7)

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. JUNY 2008]

“Val més dedicar les hores de català a l'estudi de l'anglès”

Solucionari

Qüestions: desenvolupa dues de les quatre preguntes següents.

1. Escribe un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules.

Puntuació: 0'5 per sinònim o explicació

Solució:

- doncs* (línia 2): *per tant, en conseqüència*; ‘denota la conseqüència o conclusió d’allò que precedeix’ (DIEC2)
- sovint* (línia 7): *freqüentment, amb freqüència, moltes vegades/ vegades*; ‘gran nombre de vegades, freqüentment’ (DIEC2)
- imminent* (línia 15): *pròxim, proper, immediat*; ‘pròxim a ocórrer, a sobrevenir’ (DCVB)

2. Digues de quin tipus són els sintagmes o constituents que apareixen en cursiva als fragments següents i quina funció sintàctica fan; són fragments extrets del text anterior.

Puntuació: 0'5 per qüestió

Tipus de sintagma o constituent: 0'25

Funció sintàctica: 0'25

Solució:

- “També s’ aixequen constantment veus responsables *que alerten sobre l’extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres coales i pobres linxs ibèrics!)*” (línia 8-10): oració subordinada de relatiu, adjectiva especificativa, en funció de complement de *responsables*.
- “Hem dit més d’una vegada *que al món encara hi ha unes sis mil llengües*” (línia 11-12): oració subordinada substantiva, en funció de complement directe.
- “les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la diversitat *perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté*” (línia 16-17): oració subordinada adverbial causal, en funció de complement circumstancial.

3. Torna a escriure els fragments següents substituint els sintagmes en cursiva pels pronoms febles adequats; són fragments extrets del text anterior.

Puntuació: 0'5 per qüestió

Solució:

- “Aquesta qüestió planteja dos *problemes importants*” (línia 3-4): *Aquesta qüestió en planteja dos.*
- “Aquesta qüestió planteja dos problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir *a l’escola* i el del paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l’ensenyament” (línia 3-5): [...] *s’hi poden aconseguir* [...] o [...] *poden aconseguir-s’hi* [...].
- “els experts creuen *que, en el segle que comença, els humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament*” (línia 17-18): *els experts ho creuen.*

4) Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

Puntuació: 0'5 per paraula

Tipus de procés: 0'2

L’altre exemple: 0'3

Solució:

- específicament* (línia 3): mot format per derivació (sufixació) a partir de la base adjectival en forma femenina *específic* i el sufix adverbialitzador *-ment*. Un altre exemple: *concretament, ràpidament, únicament, fàcilment, especificació*. [Admetem també els formats sobre adjectius d’una terminació]
- ensenyament* (línia 5): mot format per derivació (sufixació) a partir de la base verbal *ensenyar* i el sufix nominalitzador *-ment* [a vocal temàtica de primer conjugació]. Un altre exemple: *pagament, coneixement, impediment, ensenyança*.
- natural* (línia 7): mot format per derivació (sufixació) a partir de la base nominal *natura* i els sufix adjectivador *-al*. Un altre exemple: *elemental, verbal, tropical, musical, naturalment*.

A Pequín sense carmanyoles

Adrián Foncillas

1 Un pollastre va desencadenar la crisi. L'USOC (sigles angleses del Comitè Olímpic dels Estats Units) va topar en un supermercat xinès amb mig pit de pollastre de 35 centímetres. “Suficient per a alimentar una família de vuit”, va aclarir un funcionari al *New York Times*. Les anàlisis van concloure que estava tan ple d'esteroides que hauria donat positiu qualsevol atleta que l'hagués tastat.

5 Amb aquest temor, els Estats Units van anunciar recentment que portarien el menjar de casa: més d'11 tones de proteïna sense greix per als seus 600 esportistes, arribades en vaixell dos mesos abans de la inauguració olímpica. El pla preveia contractar subministradors i cuiners propis, al marge de l'organització. La decisió arribava poc després que Austràlia donés informació precisa als seus esportistes sobre què podien i què no podien menjar. A més d'esteroides, alguns aliments a la Xina mostren restes d'insecticides i drogues per a l'engreix del bestiar.

10 La Xina va reaccionar amb prestància. Va sostenir que no hi havia res a témer i va recordar que, com que és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern per raons de seguretat i les begudes per compromisos amb els patrocinadors. Així que els nord-americans trencarien l'harmonia olímpica. “Hem lluitat de valent perquè tots els atletes del món puguin menjar junts i gaudir. Si els Estats Units no volen fer-ho, serà una pena. Hi haurà menjar variat i segur per a tots”, va dir Kang Yi, directora del *catering* olímpic.

15 La polseguera va obligar l'USOC a desdir-se'n la setmana passada, mostrar la seva fe indestructible en la seguretat alimentària olímpica i anunciar que els seus atletes menjarien la majoria de vegades a la Vila Olímpica. Persisteixen els plans d'embarcar aliments, però aquests majoritàriament per a personal sense dret a entrar a la Vila. Crisi tancada.

20 L'assumpte arriba quan encara cueja l'escàndol de les desenes de japonesos intoxicats per crestes congelades xineses. Ha estat l'últim: la Xina pateix crisis alimentàries periòdiques, pròpies d'un país en vies de desenvolupament i encara esforçat a omplir el plat a 1.300 milions d'habitants. [...] Però les crisis se solen concentrar en les classes més baixes i desprotegides, per les mateixes raons que
25 l'oli de colza a Espanya no va matar cap ric. És poc probable que la Xina es deixi arruïnar els seus Jocs Olímpics, assumits com una posada de llarg internacional, per un assumpte molt menys complex que la contaminació o les previsible campanyes tibetanes, taiwaneses o de Falun Gong. La polèmica d'aquests dies ha revelat un control alimentari escrupolós i sense precedents, que hauria de ser
30 suficient per a evitar disgustos als 10.000 atletes, als quals s'han de sumar els entrenadors i altres persones que menjaran a la vila.

El Periódico, 3 de març de 2008

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2008]

“A Pequín amb carmanyoles”

Comentari crític: Realitza un comentari crític del text adjunt.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents destacats en cursiva en els fragments següents extrets del text:

- “Les anàlisis van concloure *que estava tan ple d’esteroides que hauria donat positiu* [...]” (línies 3 - 4)
- “La Xina va reaccionar *amb prestància*.” (línia 11)
- “[...] va recordar que, com que és norma olímpica, està prohibit a la vila *el menjar extern* per raons de seguretat [...]” (línies 11-12)

2. Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

- centímetres* (línia 2)
- reaccionar* (línia 11)
- cueja* (línia 21)

3. Assenyala els connectors que apareixen en les oracions següents i indica de quin tipus són. A continuació, torna a escriure les oracions substituint cada un dels connectors per un altre de la mateixa classe.

- “[...], com que és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern per raons de seguretat [...]” (línia 12)
- “Així que els nord-americans trencarien l’harmonia olímpica.” (línies 13–14)
- “L’assumpte arriba quan encara cueja l’escàndol de les desenes de japonesos intoxicats per crestes congelades xineses.” (línies 21–22)

4. Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:

- topar* (línia 2)
- bestiar* (línia 10)
- polseguera* (línia 17)

[PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT. SETEMBRE 2008]

“A Pequín amb carmanyoles”

Solucionari

Qüestions: desenvolupa dues de les quatre preguntes següents.

1) Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents destacats en cursiva en els fragments següents extrets del text:

Puntuació: 0'5 per qüestió

- Tipus de sintagma o constituent: 0'25
- Funció sintàctica: 0'25

Solució:

- a. “Les anàlisis van concloure *que estava tan ple d'esteroides que hauria donat positiu [...]*.” (línia 3): oració subordinada substantiva en funció de complement directe.
- b. “La Xina va reaccionar *amb prestància*.” (línia 11): SP en funció de complement circumstancial de manera.
- c. “*va recordar que, com que és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern* per raons de seguretat [...]” (línia 12): SN en funció de subjecte.

2) Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:

Puntuació: 0'5 per paraula

- Tipus de procés: 0'2
- L'altre exemple: 0'3

Solució:

- a. *Centímetres* (línia 2): mot format per composició a partir del quantificador (o adjectiu) numeral *cent* i el substantiu *metre*. Un altre exemple: *termòmetre, mil·límetre, centilitre*.
- b. *Reaccionar* (línia 11): mot format per derivació (prefixació) a partir del prefix *re-* sobre la base nominal *acció* i el morfema flexiu verbalitzador *-(n)ar*. Un altre exemple: *impressionar, reactivar*.
- c. *Cueja* (línia 21): mot format per derivació (sufixació) a partir del sufix verbalitzador *-ejar* i de la base nominal *cua*. Un altre exemple: *manejar, sacsejar, cuer*.

3) Assenyala els connectors que apareixen en les oracions següents i indica de quin tipus són. A continuació, torna a escriure les oracions substituint cada un dels connectors per un altre de la mateixa classe.

Puntuació: 0'5 per cas ben resolt

- Identificació del connector: 0'1
- Tipus de connector: 0'1
- Un altre connector: 0'3

Solució:

- a. *Com que*: causal. Substitució: “[...], *atès que/vist que* és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern per raons de seguretat [...]” (línia 12).
- b. *Així que*: consecutiu. Substitució: “*De manera que/ Per tant* els nord-americans trencarien l’harmonia olímpica” (línia 13).
- c. *Quan*: temporal. Substitució: “L’assumpte arriba *mentre/en el moment en què* encara cueja l’escàndol de les desenes de japonesos intoxicats per crestes congelades xineses.” (línia 21)

4) Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:

Puntuació: 0'5 per sinònim o explicació

Solució:

- a. *topar* (línia 2): *trobar, veure*. ‘Veure accidentalment’.
- b. *bestiar* (línia 10): *animals*. ‘Conjunt d’animals que es crien per al consum humà’.
- c. *polseguera* (línia 16): *enrenou, conflicte*. ‘Efectes derivats de la situació creada’.

VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA II

CRITERIS DE CORRECCIÓ¹³

1. CRITERIS GENERALS

S'avaluarà la capacitat de qui s'examina d'analitzar, sintetitzar i interpretar el text, i de construir un text en valencià adequat al registre formal, coherent i cohesionat. Concretament, s'avaluarà la capacitat:

- a) d'analitzar el text a partir de la descripció de la seua estructura i de la separació de les idees principals i les secundàries;
- b) de sintetitzar el text mitjançant l'establiment del tema;
- c) d'interpretar el text gràcies a les marques lingüístiques explícites o implícites que el text ofereix i dels coneixements enciclopèdics;
- d) de fer-ne una valoració crítica i d'identificar la presència de valors o d'actituds sociolingüístiques pròpies d'una situació de contacte de llengües;
- e) de construir un text adequat al registre formal, de manejar els mecanismes que donen coherència i cohesió al text, i d'expressar-se amb correcció gramatical;
- f) d'expressar-se de forma neutra mitjançant l'ús de formes impersonals o despersonalitzadores i de canviar a fórmules personals i modalitzadores en la valoració personal del text, i
- g) d'aplicar els conceptes teòrics a millorar les seues capacitats expressives (en el bloc de les qüestions).

S'assignaran 7 punts al comentari, que es distribuïran de la manera següent:

- a) capacitat d'anàlisi i síntesi, 3 punts;
- b) caracterització del text, 3 punts;
- c) valoració personal, 1 punt.

S'assignaran 3 punts a les qüestions (cada qüestió puntua 1'5 punts).

L'expressió de qui s'examina es valorarà de la forma següent: si globalment és positiva, es podrà pujar fins a 1 punt la nota obtinguda en el comentari i, si és negativa, es disminuirà fins a 2 punts (vegeu l'apartat dels criteris específics).

2. CRITERIS ESPECÍFICS

a. Capacitat d'anàlisi i síntesi (3 punts)

- tema o temes: 0'5
- resum: 1
- organització del text: 1'5

b. Caracterització del text (3 punts): 0'5 per aspecte tractat (independentment del grup que siguen).

- Àmbit d'ús: acadèmic, periodístic, publicitari, jurídic, administratiu, literari...
- Tipus de text: expositiu, argumentatiu, narratiu, retòric, descriptiu...
- Gènere: article d'opinió, carta al director, ressenya, conte, debat, conferència, article de divulgació científica...
- Finalitat comunicativa: informar sobre un tema, persuadir, orientar l'opinió o la conducta...
- Varietat lingüística: determinar el dialecte geogràfic (variació diatòpica), el dialecte social (variació diastràtica) i el registre (variació diafàsica o funcional). Sobretot, veure si es tracta d'un registre formal o informal i justificar-ho, i determinar si el llenguatge és general o d'especialitat.
- Polifonia i intertextualitat.
- Pressuposicions.
- Funcions lingüístiques predominants.
- Modalitat oracional, modalització i impersonalitat.
- Mecanismes de cohesió lèxica.
- Mecanismes de cohesió gramatical.
- Altres.

c. Valoració personal (1 punt)

- Valoració sobre el text (sobre les idees exposades per l'autor, sobre l'interés o l'actualitat del tema tractat, si aconsegueix o no la finalitat comunicativa que es proposa): 0'5.
- Judici personal sobre el tema o els temes tractats: 0'5.

d. Expressió de l'estudiant (+ 1 / -2 punts)

- Correcció textual: cohesió, coherència, adequació: fins a 0'5 punts a l'alça i fins a 1 punt a la baixa.
- Correcció gramatical: fins a 0'5 punts a l'alça i fins a 1 punt a la baixa, sobre un tast de 30-35 línies, descomptant 0'05 per accent i 0'10 per qualsevol altre error).

¹³ Font: Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València